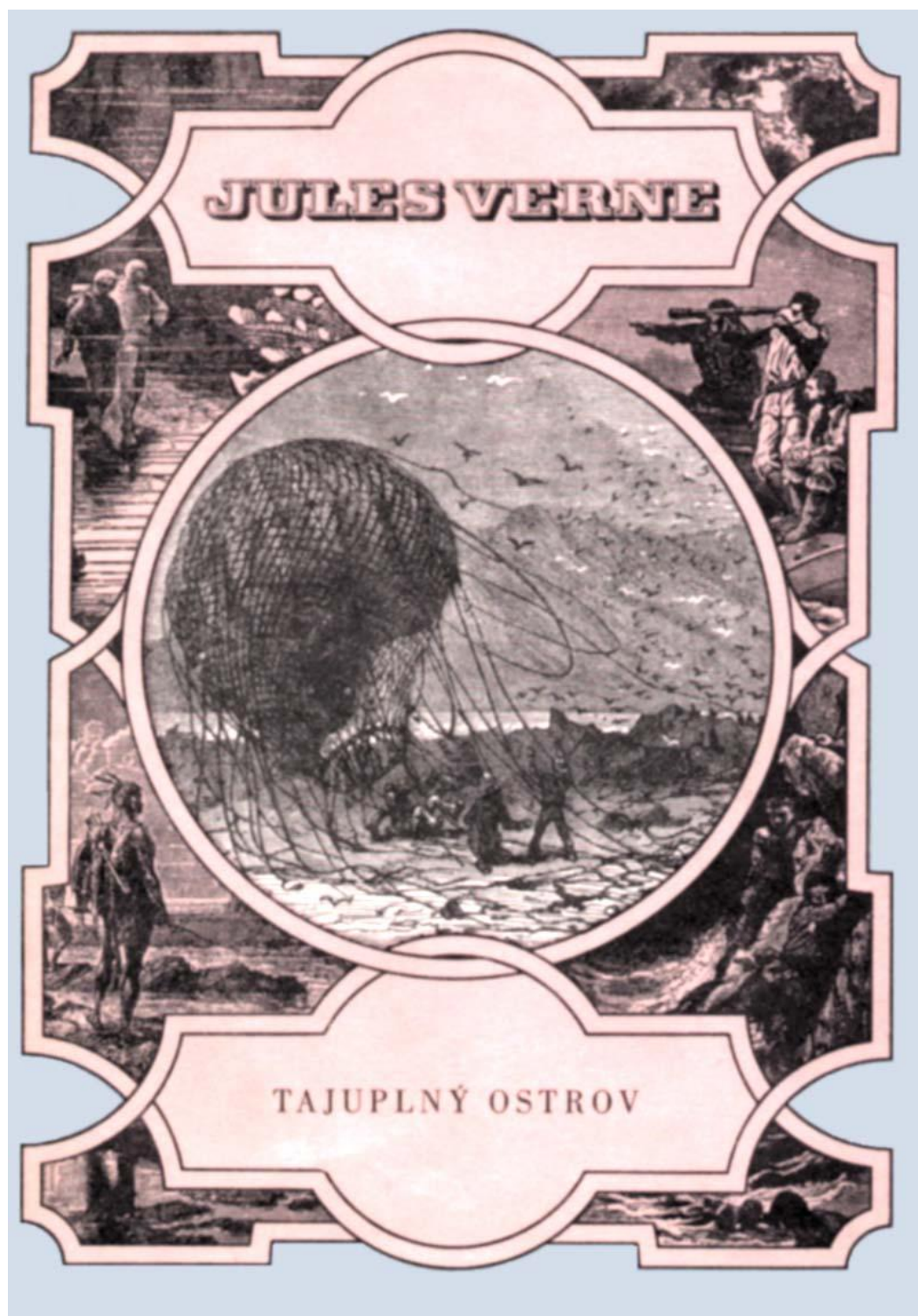

Tajuplný ostrov
Jules Verne

1. Díl Vzdušní trosečníci

Kapitola 1

SMRŠŤ ROKU 1863 – VÝKŘIK VE VZDUCHU – BALÓN NESEN SMRŠTÍ – ROZTRŽENÝ OBAL – V DOHLEDU JEN MOŘE – PĚT CESTUJÍCÍCH – CO SE DĚJE V KOŠI – ZEMĚ NA OBZORU – ROZVINUTÍ DRAMATU

„Stoupáme?“

„Ne! Naopak! Klesáme!“

„Je to ještě horší, pane Smithi! Padáme!“

„Proboha! Vyhod'te přítěž!“

„Poslední pytel je už vyprázdněn!“

„Co balón? Stoupá?“

„Ne!“

„Slyším něco jako hukot vln!“

„Pod košem je moře!“

„Nemůže být hlouběji než sto padesát metrů!“

Tu prořízl vzduch mocný hlas:

„Ven se vším, co nás zatěžuje...! Se vším...!“

Tato slova zazněla vzduchem nad rozlehlou vodní plání Tichého oceánu 23. března 1865 ve čtyři hodiny odpoledne.

Nikdo jistě nezapomněl na strašlivý cyklón severozápadního směru, který se rozpoutal onoho roku v době jarní rovnodennosti. Tlakoměr při něm klesl na sedm set deset milimetrů. Byla to smršť trvající bez přerušení od 18. Do 26. března. Škody, jež způsobila, byly stejně obrovské v Americe jako v Evropě a v Asii. Táhla se v pásmu dlouhém tři tisíce čtyři sta kilometrů, nakloněném ostře k rovníku, od třicáté páté rovnoběžky severní šířky ke čtyřicáté rovnoběžce jižní šířky. Rozbořená města, pokácené lesy, pobřeží zničená celými horami vod, lodě vržené na bok, území zpustošená smrští, která zničila vše, co jí stálo v cestě, tisíce osob zabitých na souši i na moři – to vše byla svědectví, jež smršť za sebou zanechávala. Ve svém běsnění předčila i strašnou smršť na Havaně z 25. října 1810 a smršť na Guadeloupu¹ z 26. července 1825.

A v okamžiku, kdy se tolik katastrof odehrávalo na zemi i na moři, rozvíjelo se neméně vzrušující drama ve vzbouřeném vzduchu.

Prostorem letěl balón unášený jako kulička na vrcholu smrště, stržený krouživým pohybem vzdušného sloupu. Pohyboval se rychlostí sto šedesát kilometrů za hodinu a otáčel se přitom kolem své osy, jako by byl zachvácen nějakým vzdušným malströmem².

Pod spodním výběžkem balónu se zmítal koš s pěti cestujícími. Byl téměř neviditelný v husté mlze smíšené s vodní tříští a sahající až k hladině oceánu.

Odkud pocházel tento balón, bědná hříčka strašné bouře? V kterém koutě světa se vznesl? Za této bouře nemohl jistě vzlétnout. Ale smršť už trvala pět dní a její první příznaky se projevíly 18. března. Dalo se tedy předpokládat, že balón pochází zdaleka, protože nemohl přece uletět tři tisíce sedm set kilometrů za čtyřiaadvacet hodin.

Cestující neměli rozhodně žádnou možnost odhadnout cestu vykonanou od vzletu, protože jim chyběl orientační bod. Možná že prožívali zajímavý úkaz: byli nesení uprostřed bouře a nevnímali ji. Letěli a točili se kolem své osy, aniž si uvědomovali otáčení i pohyb ve vodorovném směru. Jejich zrak nemohl přece proniknout hustou mlhou, která se shlukla pod košem. Kolem nich bylo vše ve tmách. Temná byla i mračna, takže nemohli rozeznat den a noc. Žádný světelný odlesk,

¹ *Guadeloupe je ostrov Malých Antilách*

² *Malström je bájný mořský vír u Skandinávie, který prý strhává, do svého ničivého jícnu všechny lodě v blízkosti*

žádný zvuk z obydlené země, žádný hukot oceánu nemohl proniknout až do nesmírných temnot kolem nich, zvláště když letěli ve velké výši. Jen jejich prudké klesání jim mohlo připomenout nebezpečí číhající na ně ve vlnách.

A tak balón zbavený všeho těžkého, střeliva, zbraní a potravin, vystoupil v ovzduší do výše tisíc čtyři sta metrů. Když cestující zjistili, že pod košem je moře, uvědomili si bezpečnost větší výšky a neváhali vyhodit přes okraj koše i nejužitečnější věci. Nechtěli ztratit ani trochu plynu, této duše balónu, která je udržovala nad propastí.

Noc uplynula v úzkosti, jež by byla pro méně energické povahy smrtelná. Pak se rozbřeskl den a smršť jako by se začala uklidňovat. Od rána toho dne, 24. března, se příznaky utišení množily. Po ránu stoupaly od obzoru vzhůru po nebi kupovité mraky. V několika hodinách se smršť zlomila a poklesla. Vítr přešel od uragánu k vichřici; znamenalo to, že rychlost vzduchu se snížila na polovinu. Vanul však stále ještě víchř, kterému námořníci říkají „vítr na úplné stažení plachet“, a uklidnění rozbouřeného moře nebylo ještě nijak patrné.

K jedenácté hodině se horní část ovzduší značně vyjasnila. Vzduch vyzařoval onu vlhkou průzračnost, kterou lze vidět i vycítit po přeletu velkých meteorů. Nezdálo se, že bouře na západě zmizela. Spíš zanikla sama v sobě, jak se to někdy stává s tajfuny v Indickém oceánu.

Avšak v této chvíli se opět projevilo pomalé klesání balónu do spodní části ovzduší. Dokonce se zdálo, že obal zvolna splaskává, protahuje se a přechází od kulovitého tvaru k vejčitému.

K polednímu se balón vznášel jen šest set metrů nad mořem. Byl to balón s objemem tisíc sedm set krychlových metrů. Díky tomuto objemu se mohl udržet ve vzduchu dlouhou dobu ve značné výši i ve vodorovném pohybu.

V tom okamžiku vyhodili cestující poslední předměty, které koš ještě zatěžovaly, od dosud chráněných potravin až po drobný obsah kapes. Jeden z nich se pak vyšplhal až ke kruhu, k němuž byla upevněna lana obalu, a snažil se lépe utěsnit dolní otvor balónu.

Teď už bylo zřejmé, že cestující balón výš nedostanou, protože měli nedostatek plynu. Byli tedy ztraceni!

Pod nimi se neobjevovala žádná pevnina ani žádný ostrov. Vodní plocha nebyla nikde přerušena ani kouskem země, ani kouskem pevné opory, o niž by se mohla jejich kotva zachytit.

Pod nimi bylo jen nesmírné moře, jehož vlny na sebe dosud narážely se zběsilou divokostí. Byl zde oceán bez viditelných hranic i pro ně, kteří se na něj dívali z výšky a obsáhli tak zrakem okruh o průměru sedmdesáti pěti kilometrů. Byla tu vodní pláň nemilosrdně bičovaná víchrem, jevící se jim jako závodistiště divokých vln, ozdobených bílými hřebeny pěny. V dohledu žádná země, žádná loď.

Museli však stůj co stůj zastavit klesání, aby balón nespadol do moře. Tomuto naléhavému úkolu se věnovali všichni cestující. Ale přes jejich úsilí balón stále klesal, unášen přitom víchrem od severovýchodu k jihozápadu.

Nešťastníci byli v hrozném postavení. Nebyli už zřejmě pány balónu. Jejich snahy byly zbytečné. Obal balónu stále více splaskával. Plyn unikal, ani tomu mohl někdo zabránit. Klesání se viditelně zrychlovalo.

Bylo zcela nemožné zamezit ztrátu plynu unikajícího nějakou trhlinou v obalu. Kdyby cestující vyhodili z koše všechny předměty, mohli by balón na několik hodin ještě zachránit. Ale nevyhnutelná katastrofa by tím byla jen oddálena. Neobjeví-li se před příchodem noci nějaká země, zmizí balón i s košem a s cestujícími nenávratně v hlubinách.

A tak udělali muži v balónu jedinou věc, která jim ještě zbývala. Byli to zřejmě odvážní lidé a dovedli se dívat smrti v tvář. Nikomu z nich neuniklo ze rtů slůvko nářku. Rozhodli se bojovat až do poslední vteřiny, aby oddálili konečnou zkázu. Koš byl jen z vrbového proutí a nebyl tedy schopen plavby. Padne-li na vodu, nebudou mít žádnou možnost udržet jej na hladině.

Ve dvě hodiny byl balón sto dvacet metrů nad vlnami.

V té chvíli se ozval hlas muže, jehož srdce nemohlo být nikdy zasaženo strachem. Tomuto hlasu odpovíděly druhé, neméně energické hlasy.

„Vše vyhozeno?“

„Ne! Je tu ještě deset tisíc zlatých franků!“

Těžký vak sletěl okamžitě do moře.

„Stoupáme?“

„Trochu. Ale brzy začneme zas klesat.“

„Co je možno ještě vyhodit?“

„Nic.“

„A přece...! Koš!“

„Vyšplhejme se do provazů – a do moře s košem!“

To byla skutečně jediná a poslední možnost, jak balónu ulehčit. Provazy držící koš u kruhu byly přefaty a balón se rychle vyhoupl do výše šesti set metrů.

Pět cestujících viselo v lanech nad kruhem. Drželi se sítě obalu a hleděli do hlubiny.

Je známo, jak citlivá je rovnováha balónu. Stačí odhodit nejlehčí předmět a balón se ihned vznesl vzhůru. Ve vzduchu plující balón se chová jako matematicky přesné váhy. Každý proto pochopí, že je-li balón zbaven značné přítěže, je jeho vzlet okamžitý a prudký. Tak tomu bylo i v tomto případě.

Sotva se však ve výši trochu uklidnil, počal balón opět klesat. Plyn unikl trhlinou, kterou nemohl nikdo ucpat.

Cestující udělali vše, co mohli. Teď už je nemohl zachránit žádný lidský prostředek. Mohla zasáhnout jen náhoda.

Ve čtyři hodiny odpoledne byl balón zase sto padesát metrů nad vodou. Vtom se ozvalo zvučné zaštěkání. S cestujícími byl i pes, kterého jeho pán přidržoval v síti obalu.

„Top něco zahlédl!“ zvolal jeden z cestujících.

Hned nato se ozval silný výkřik: „Země! Země!“

Balón, neustále hnaný větrem k jihozápadu, urazil od rána velkou vzdálenost, jistě několik set kilometrů. A teď se skutečně ve směru letu objevila pevná země, značně vystupující z moře.

Byla však vzdálena dobrých padesát kilometrů po větru. Mohli se tam dostat za pouhou hodinu, ovšem s podmínkou, že balón nevybočí ze směru. Hodina! Neunikne zatím z balónu všechn zbyvající plyn?

To byla strašná otázka. Cestující viděli zřetelně tento pevný bod, jehož museli stůj co stůj dosáhnout. Nevěděli, je-li to pevnina nebo ostrov, nevěděli ani, ke kterému dílu světa je víchř unáší. Ale této země, ať už je nebo není obývaná, muselo být dosaženo!

Nyní však už bylo zřejmé, že se balón ve vzduchu neudrží. Už se dotýkal povrchu moře. Hřebeny vln už několikrát zasáhly spodek sítě a zatížily ji vodou. Balón se zdvihl z vln jen napolo jako postřelený pták.

Po půl hodině byla země ještě dva kilometry daleko, ale splasklý, zničený a v záhyby svaštělý balón měl už jenom v horní části trochu plynu. Cestující zavěšení v síti jej příliš zatěžovali, a tak byli brzy napůl ponořeni ve vodě a bičováni zuřivými vlnami. Obal balónu se však větrem promáčkl v jakousi kapsu a byl tak hnán jako plachetní loď větrem. Snad aspoň dosáhne pobřeží!

Už byl od břehu vzdálen jen asi tři sta metrů, když se ozvaly hrozné výkřiky ze čtyř hrudí zároveň. Balón, který se zdánlivě už nemohl zdvihnout, učinil náhle po prudkém nárazu moře nečekaný skok. Jako kdyby se rázem zbavil nové části přítěže, vyhoupl se do výše čtyř set metrů, tam byl zachycen větrem, ale místo k pobřeží byl hnán opačným směrem. Po dvou minutách se konečně otočil a spadl na písčité pobřeží mimo dosah vln.

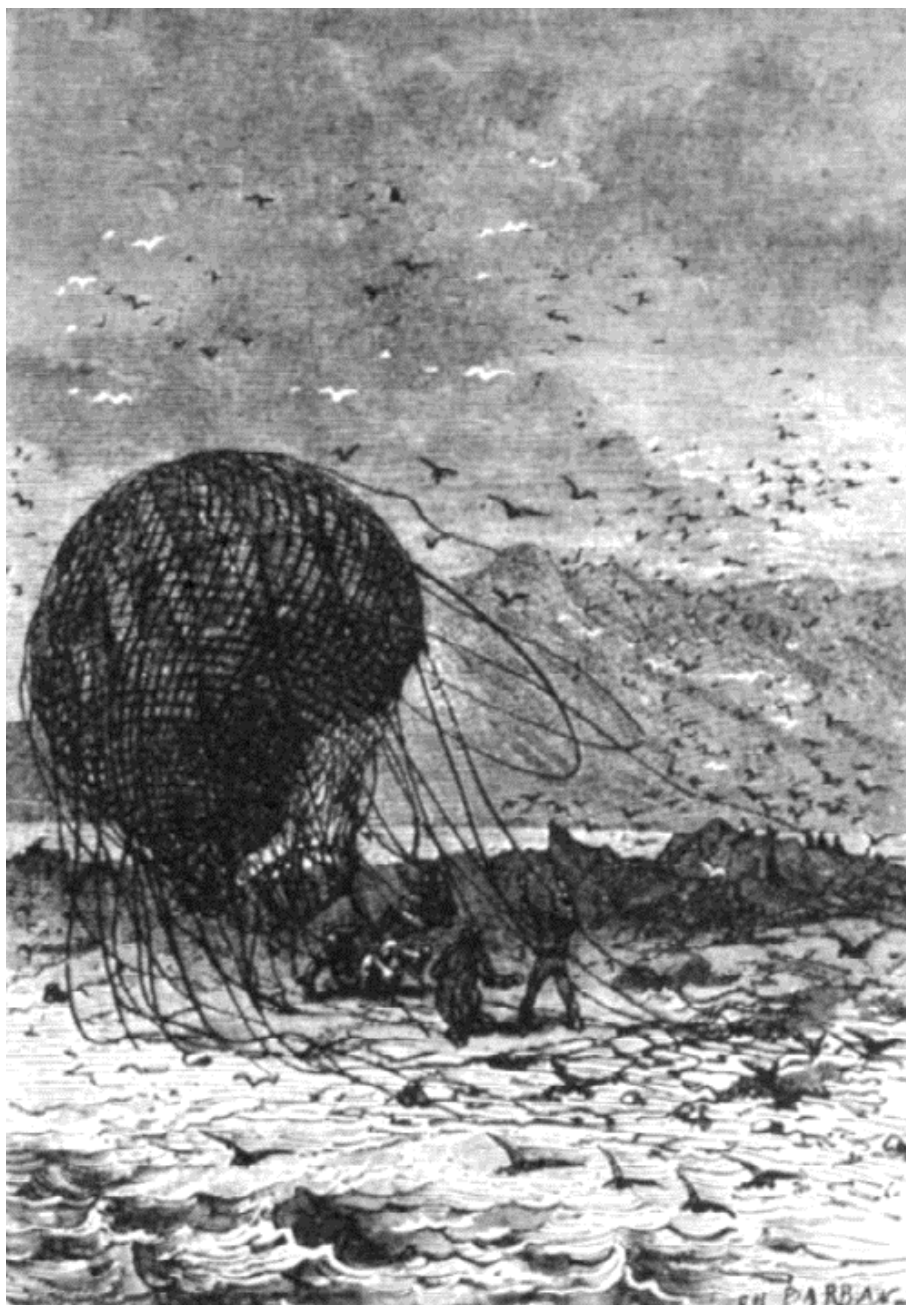
Cestující, pomáhající jeden druhému, vyprostili se ze sítě. Balón zbavený přítěže byl znovu uchvácen větrem a jako pták, který se vzpamatoval ze svého zranění, zmizel v prostoru.

V koši bylo pět cestujících a pes. Na pobřeží však zůstali jen čtyři.

Chybějící osoba byla zřejmě sražena ze sítě vlnou a byla asi příčinou posledního vzletu balónu několik minut před jeho dopadem na zem.

Sotva se čtyři trosečníci – a toto jméno jim můžeme dát – postavili na nohy, všichni zvolali:

„Snad se ten nešťastník pokusí doplovat k břehu. Zachraňme ho! Zachraňme ho!“

Obr. 1. Po dvou minutách se konečně otočil a spadl na písčité pobřeží

Kapitola 2

PŘÍHODA Z VÁLKY SEVERU PROTI JIHU – INŽENÝR CYRUS SMITH – GEDEON SPILETT – ČERNOCH NAB – NÁMOŘNÍK PENCROFF – MLADÝ HARBERT – NEČEKANÝ NÁVRH – SCHŮZKA V DESET HODIN VEČER – ODLET V BOUŘI

Trosečníci vržení bouří na toto pobřeží nebyli ani vzduchoplavci z povolání, ani milovníci vzdušných výprav. Byli to váleční zajatci, kterým jejich odvaha umožnila útěk za velmi podivných okolností. Stokrát jim hrozila smrt. Stokrát je mohl rozervaný balón svrhnout do propasti. Osud jim však připravil jiný úděl, a tak 24. března, po útěku z Richmondu, obleženého vojsky generála Ulyssese Granta³, byli třináct tisíc kilometrů daleko od tohoto hlavního města Virginie, hlavní pevnosti separatistů⁴ ve strašné válce Severu proti Jihu.

Jejich vzdušná plavba trvala pět dní.

Za jak podivných okolností probíhal útěk zajatců, útěk, který skončil známou už katastrofou?

Toho roku, v únoru 1865, za jednoho z útoků, jimiž se generál Grant bezvysledně pokoušel dobýt Richmondu? Upadlo několik jeho důstojníků do rukou nepřítele. Zajatci byli uvězněni v městě. Nejvýznamnějším z nich byl major severoamerické armády Cyrus Smith.

Cyrus Smith, inženýr a významný vědec, pocházel z Massachusettsu. Vláda Unie mu svěřila za války správu železnic, jejichž strategický význam byl nesmírný. Cyrus Smith byl pravý Severoameričan, hubený a kostnatý. Bylo mu asi pětáctýřet let. Řídké vlasy už měl prošedivělé, stejně jako hustou malou bradku. Měl krásnou „numismatickou“ hlavu, jako stvořenou pro zobrazení na mincích, žhnoucí oči, vážná ústa a tvář učence z válečné školy. Byl z oněch inženýrů, kteří začali od kladiva a krumpáče, podobně jako generálové, kteří začínali jako prostí vojáci. S vynalézavou myslí se u něho pojila i obratnost rukou.

Jeho svalstvo bylo neobyčejně pružné. Jako opravdový muž činu a zároveň muž ducha jednal neustále pod vlivem prudké životnosti a vždy s obdivuhodnou vytrvalostí, která odstraňuje všechny překážky. Byl velmi vzdělaný, praktický a úžasně činorodý. Za všech okolností se dokonale ovládal a splňoval v nejvyšší míře tři podmínky, které určují lidskou energii: byl duševně i tělesně čilý, neoblomný a měl silnou vůli. Jeho heslem mohlo být heslo Viléma Oranžského⁵ „K svému podnikání nepotřebuji naděje a k vytrvalosti nepotřebuji úspěch.“

Cyrus Smith byl prostě zosobněním odvahy. Zúčastnil se všech bitev za války Severu proti jihu. Začal jako dobrovolník z Illinoisu pod generálem Grantem, bojoval u Paducahu, u Belmontu, u Pittsburgu-Landingu, zúčastnil se obléhání Corinthu, tažení k Port Gibsonu, na Černou řeku, k Chattanooga, k Wildernessu a k Potomacu, všude jako statečný voják hodný svého generála, který říkal: „Nikdy nepočítám své mrtvé.“ A Cyrus Smith mohl být stokrát mezi těmi, které strašný Grant nikdy nepočítal. Ale ve všech bitvách, kterým se nikdy nevyhýbal, přálo mu štěstí až do chvíle, kdy byl zraněn a zajat na bojišti u Richmondu.

V téže době jako Cyrus upadly do zajetí jižanů i jiné významné osobnosti. Mezi ně patřil i ctihodný Gedeon Spilett, reportér časopisu New York Herald, který byl pověřen sledováním válečných akcí u armády Severu.

Gedeon Spilett pocházel z rodu oněch anglických a amerických novinářů, kteří se nikdy nevzdávají možnosti získat zprávu a alespoň ve stručném výtahu ji uveřejnit ve svém časopise: Časopisy Unie, mezi něž patřil i New York Herald, tvoří skutečnou velmoc a s jejich zástupci se všude počítá. A Gedeon Spilett byl jedním z nejpřednějších novinářů.

³ Generál Ulysses Grant (1822-1885) byl vrchním velitelem armády Severu. Velel plukům dobrovolníků, sestaveným z dělníků a farmářů. Po válce Severu proti Jihu stal se Grant vojenským komisařem jednoho z vojenských úseků jihu Unie. Roku 1869 byl zvolen prezidentem Spojených států amerických.

⁴ Separatisté byli příslušníci jižních států Unie, kteří bojovali za odtržení (separaci) a za osamostatnění ve válce Severu proti Jihu. Byla to občanská válka ve Spojených státech (1861-1865). Severané bojovali za osvobození černochů, kdežto jižané byli zastánci otrokářství. Válka skončila 26.května 1865 vítězstvím Severu.

⁵ Vilém III. Oranžský (1650-1702) byl holandský zemský správce a později anglický král.

Byl to člověk s velkými zásluhami, energický, vždy ke všemu připravený, plný nápadů, znalý celého světa, voják i umělec, prudký v debatách, rozhodný v činu, nedbající ani námahy, ani únavy, ani nebezpečí, šlo-li o to něco se dovědět, především v jeho prospěch a v prospěch jeho listu. Byl to opravdový hrdina zvědavosti, zpravodaj o všech věcech neznámých, tajemných, záhadných a nemožných. Byl to neohrožený pozorovatel, který psal své články v palbě a pro kterého každé nebezpečí bylo jen skvělou vítanou příležitostí.

I on byl v první řadě každé bitvy s revolverem v jedné a se zápisníkem v druhé ruce. Puška mu nikdy neroztřásla pero. Nikdy neobtěžoval telegrafní dráty něčím bezvýznamným jako ti, kteří hovoří, i když nemají co říci. Každá z jeho krátkých, stručných a jasných zpráv vynesla na světlo něco důležitého.

Ani humor mu nechyběl. Právě on si po bitvě u Černé řeky svérázně zajistil místo v telegrafní kanceláři, odkud chtěl telegrafovat zprávu o výsledku bitvy svému deníku. Zajistil si je tím, že plné dvě hodiny telegrafoval první kapitoly bible. Stálo ho to sice dva tisíce dolarů, ale časopis New York Herald měl zprávu jako první.

Gedeon Spilett byl vysoké postavy. Bylo mu nejvýš čtyřicet let. Jeho tvář rámovaly plavé, do rezava přecházející licousy. Měl klidné oči, které však v akci nabývaly živosti a rychlosti. Byly to oči člověka zvyklého okamžitě prozkoumat vše, co je v dohledu. Postavu měl silnou. Byl zakalen všemi podnebími světa jako ocel ledovou vodou.

Už deset let byl Gedeon Spilett reportérem New York Herald. Psal tam nejen články, ale kreslil i obrázky, protože vládl stejně dobře tužkou jako perem. Byl zajat právě ve chvíli, kdy si kreslil náčrty bitevních scén. Poslední slova, která pod svůj náčrt napsal, byla: „Jeden z jižanů mi míří do tváře...“

Jižan však Gedeona Spiletta netrefil, protože bylo novinářovým neměnným zvykem dostat se z každé bitvy bez škrábnutí.

Cyrus Smith a Gedeon Spilett, kteří se znali jen z doslechu, byli společně dopraveni do Richmondu. Inženýr se po zranění rychle uzdravil a při zotavování se seznámil s novinářem. Oba muži si rozuměli a spřátelili se. Jejich společný život měl pak jen jediný cíl: utéci, dostat se ke Grantově armádě a bojovat zas v jejích řadách se Spojenými státy.

Oba Američané byli rozhodnuti využít každé příležitosti. Ačkoli se v městě mohli volně pohybovat, byl Richmond tak bedlivě hlídán, že útek byl holou nemožností.

Obr. 2 – Byl to neohrožený pozorovatel, který psal články v palbě

V té době se dostal za Cyrusem Smithem jeho sluha, který mu byl na smrt oddán. Byl to statečný černoch, narozený v inženýrově domě z otce otroka a z matky otrokyně. Cyrus Smith, odmítající otroctví srdcem i rozumem, černocha už dávno propustil, ale osvobozený mladík nechtěl inženýra opustit. Miloval ho a byl ochoten za něho i zemřít. Byl to třicetiletý muž, silný, rychlý, obratný, inteligentní, klidný a mírný, velmi prostý, stále se usmívající, úslužný a dobrý. Jmenoval se Nabuchodonosor, ale slyšel jen na rodinnou zkratku Nab.

Když se Nab dověděl, že byl Cyrus Smith zajat, opustil bez váhání Massachusetts, přišel k Richmondu a lstí a obratností vnikl do obleženého města, ač při tom dvacetkrát riskoval život. Cyrus Smith měl velkou radost, když spatřil svého sluhu. Radost Nabova při nalezení Smithe se však nedala vůbec vyjádřit.

Ale jestliže mohl Nab do Richmondu vniknout, bylo zhora nemožné dostat se ven. Seveřanští zajatci byli neustále hlídáni. Musela by se naskytnout zcela zvláštní příležitost k pokusu o útěk, aby byla naděje na úspěch. Tato příležitost však nepřicházela.

Grant zatím pokračoval v energickém obléhání. Vítězství u Petersburgu ho přišlo draho. Jeho vojenské síly, spojené se silami Butlerovými, neumožnily žádný úspěch u Richmondu. Nic nenavštěvovalo tomu, že zajatci budou brzy zachráněni. Novinář, kterému pokořující zajetí nedávalo žádnou možnost k napsání něčeho zajímavého, nemohl to už vydržet. Byl ovládán jedinou myšlenkou: stůj co stůj se dostat z Richmondu. Častokrát se o to pokoušel, ale byl vždy zastaven nepřekonatelnou překážkou.

Obléhání pokračovalo. Jestliže zajatci projevovali velkou touhu dostat se ke Grantovu vojsku, měli někteří z obležených stejně velkou touhu dostat se k jižní armádě. Mezi nimi po tom nejvíce dychtil jakýsi Jonathan Forster, zuřivý jižan. Jestliže však nemohli z města uprchnout zajatí seveřané, nemohli je opustit ani obležení Jižané, protože jim v tom zase bránila severní armáda kolem města. A velitel města už dávno ztratil veškerý styk s generálem Leem, kterému potřeboval dát zprávu o stavu města, aby uspišil příchod pomocné armády. Tu napadlo Jonathanu Forstera použít balónu, přeletět v něm tábor seveřanů a dostat se k vojsku jižanů.

Velitel města k tomu dal souhlas. Balón byl ihned zhotoven a odevzdán Jonathanu Forsterovi, kterého mělo za letu doprovázet jeho pět přátel. V balóně byly také zbraně pro případ, že by se posádka po přistání musela bránit, a potraviny, kdyby se vzdušná cesta prodloužila. Zároveň mělo být balónu použito k odvezení městské pokladny, aby nepadla do rukou seveřanů.

Odlet balónu byl určen na 18. března. Měl vzlétnout v noci. Vzduchoplavci počítali, že by se při severozápadním větru střední síly dostali za několik hodin do Leeova generálního štábu.

Severozápadní vítr nebyl tehdy obyčejným větrem. Od 18. března se znatelně měnil ve víchř. Počasí se zhoršilo tak, že Forsterův vzlet musel být odložen, protože bylo nemožné riskovat životy při letu rozbouranými živly.

Balón, upoutaný na richmondském náměstí, byl však stále připraven k odletu při prvním uklidnění větru. V celém městě vládla všeobecná netrpělivost. Dne 18. a 19. března nenastal žádný obrat k lepšímu. Dokonce se stávalo čím dál obtížnějším udržet připoutaný balón, srážený vichřicí až k zemi.

Uplynula noc z 19. na 20. březen. Ráno se však zdvihl pravý uragán. Odlet byl nemožný.

Toho dne byl Cyrus Smith na richmondské ulici osloven mužem, kterého dosud neznal. Byl to námořník Pencroff, starý třicet pět až čtyřicet let, pevně stavěný, velmi opálený, živých, trochu přimhouřených očí a dobrácké tváře. Pencroff byl Američan ze Severu, který proplul všemi oceány světa a kterému se přihodilo už vše, co se může přihodit dvounohému tvorovi bez peří. Nemusíme podotýkat, že měl podnikavou povahu; byl odhodlán odvážit se všeho a ničemu se nedivit.

Počátkem tohoto roku se odebral Pencroff do Richmondu za určitou záležitostí se synkem svého bývalého kapitána, patnáctiletým chlapcem Harbertem Brownem. Byl to sirotek a Pencroff ho miloval jako vlastního syna. Před skončením válečné operace však už nemohl město opustit a byl v něm ke své velké nelibosti zadržen. Teď byl ovládán jedinou myšlenkou: použít každého prostředku k útěku. Znal pověst inženýra Cyruse Smithe. Věděl, s jakou netrpělivostí tento odhodlaný muž snáší své zajetí. Dnešního dne už neváhal a oslovil ho bez dlouhého úvodu:

„Pane Smithi, už máte Richmondu dost?“

Inženýr se upřeně podíval na podivně hovořícího muže, který tichým hlasem pokračoval:
„Pane Smithi, chcete utéct?“

Obr. 3 – Cyrus Smith byl na ulici osloven mužem, kterého neznal

„Kdy...“ odpověděl živě inženýr. Nutno doznat, že mu tato otázka unikla dost neopatrně. Vždyť ještě neprozkoumal neznámého? Který ho oslovil.

Když zkoumavým pohledem prošetřil upřímnou tvář námořníkovu, nepochyboval už o tom, že má co dělat s čestným mužem.

„Kdo jste?“ zeptal se ho krátce. Pencroff se představil.

„Dobře,“ řekl Cyrus Smith. „A jaký prostředek k útěku navrhuje?“

„Vím o zahálčícím balónu, který je odsouzen k nečinnosti a vypadá, jako by čekal jen na nás...“

Námořník nemusel pokračovat. Inženýr věc rázem pochopil. Vzal Pencroffa pod paží a odvedl ho k sobě.

Tam mu námořník předložil svůj v podstatě velmi prostý plán. Při jeho provádění riskují jen život. Uragán dosáhl vrcholu zuřivosti, to je pravda. Ale tak statečný a obratný inženýr, jako je Cyrus Smith, dovede balón jistě ovládat. Kdyby byl Pencroff toto umění znal, nebyl by váhal s útekem – samozřejmě s Harbertem. Zažil už více bouří a nedělal si nic ani z téhle.

Cyrus Smith naslouchal námořníkovi mlčky a zrak mu přitom zářil. Tady byla příležitost! A on nebyl mužem, který by ji nechal uniknout. Plán byl sice velmi nebezpečný, ale byl proveditelný. V noci mohli i přes ostrý dozor vniknout do koše a přerušit poutací lana. Pravda, vystavují se nebezpečí, že budou zabiti, avšak na druhé straně mají naději na úspěch. A nebýt této bouře, byl by balón už vzlétl a dlouho hledaná příležitost by se jim byla nenabídla.

„Nejsem sám!“ řekl nakonec Cyrus Smith.

„Kolik osob s sebou chcete vzít?“ ptal se námořník.

„Dvě. Přítele Spiletta a sluhu Naba.“

„To jste tedy tři,“ odpověděl Pencroff. „S Harbertem a se mnou nás bude pět. A balón měl unést šest osob.“

„To stačí. Odletíme!“ řekl Cyrus Smith.

Tímto prohlášením se zavazoval i za novináře. To však nebyl člověk, který by se zalekl, a když mu byl plán ohlášen, ihned s ním bez výhrad souhlasil. Jenom se divil, že ho tak prostá myšlenka už dávno nenapadla.

Co se Naba týče, ten šel vždy tam, kam šel Cyrus Smith.

„Večer na shledanou!“ řekl Pencroff. „Budeme se tam všichni potloukat jako zvědavci.“

„Na shledanou v deset hodin!“ odpověděl Cyrus Smith. „Doufám, že bouře před naším odletem nepoleví.“

Pencroff se s inženýrem rozloučil a vrátil se domů, kde bydlel s Harbertem Brownem. Odvážný chlapec už znal námořníkův plán a čekal s úzkostí na výsledek porady s inženýrem. Tak bylo pět osob rozhodnuto vrhnout se do tohoto dobrodružství větrné bouře.

Ne, uragán se neztišil, a Jonathan Forster ani jeho společníci se neodvážili vzlétnout do něho v křehkém koši. Byl to hrozný den. Inženýr se bál jediné věci: aby se k zemi upoutaný a větrem stále srážený balón neroztrhl na tisíc kusů. Několik hodin se inženýr toulal kolem opuštěného náměstí a pozoroval balón. Totéž dělal i Pencroff. S rukama v kapsách a neustále zívaje jako nudící se člověk, byl naplněn obavami, aby se balón nerozbil nebo neutrl svá pouta a neulétl v bouři.

Přišel večer. Po něm velmi temná noc. Husté páry klesaly z oblaků až k zemi. Začal padat sníh s deštěm. Bylo chladno. Na celý Richmond se snesla podivná mlha. Zdálo se, že zuřivá vichřice chce vynutit příměří mezi obléhateli a obleženými a že i děla musí zmlknout před úderem bouře. Ulice města byly opuštěné. Dokonce bylo pokládáno za zbytečné postavit stráž na náměstí, na němž se tloukl balón. Vše ulehčovalo odlet zajatců – ale jaká to bude cesta v těchto rozpoutaných živlech?

To je hrůza! říkal si Pencroff, přidržuje si rukou čapku, kterou mu víchř rval s hlavy. Ale co! Všechno má svůj konec!

V půl desáté vklouzl Cyrus Smith a jeho přátelé z různých stran na náměstí, které bylo v naprosté tmě. Vítr totiž zhasil všechny plynové lampy. Ani obrovský balón, ležící skoro na zemi, nebylo vidět. Koš zajišťovaly pytle s pískem, přivázané na lanech ocelového kruhu balónové sítě, a dále ještě silný kabel, přivázaný na kruh zapuštěný do dlažby.

Pět zajatců se setkali u koše. Nikdo je nezpозoroval. Tma byla ostatně taková, že neviděli ani jeden druhého.

Bez jediného slova zaujali Cyrus Smith, Gedeon Spilett, Nab a Harbert místa v koši, zatímco Pencroff na inženýrův rozkaz odvažoval postupně pytle s přítěží. To byla práce několika okamžiků. Pak se námořník připojil k ostatním.

Balon byl teď držen jenom silným kabelem a Cyrus Smith mohl dát už rozkaz ke vzletu.

V tom okamžiku se velkým skokem přenesl přes okraj koše pes. Byl to Top, inženýrův pes, který přetrhl svůj řetěz a přiběhl za pánem. Cyrus Smith se bál přílišného zatížení a chtěl psa odehnat.

„Nu... O jednoho víc!“ řekl pohrdavě Pencroff.

Pak uvolnili kabel a balón vyletěl šikmo vzhůru a zmizel v prostoru. Cestou srazil dva komíny, na které při svém zuřivém letu narazil.

Větrná smršť se rozvinula se strašnou divokostí. Po celou noc nemohl inženýr pomýšlet na sestup. Když se rozbřesklo, byl pohled na zem zastřen mlhou.

Teprve po třech dnech jim blesk osvětlil průrvou v mračnech moře. Balón byl unášen hroznou rychlostí.

My už víme, že z těchto pěti lidí, kteří vzletli 20. března, byli čtyři vrženi 24. března na pustý břeh, více než třináct tisíc kilometrů vzdálený od jejich rodné země.

Kdo to však nebyl mezi nimi a koho to spěchali zachraňovat. Sám vůdce výpravy, inženýr Cyrus Smith.

Kapitola 3

PĚT HODIN ODPOLEDNE – POHŘEŠOVANÝ – NABOVO ZOUFALSTVÍ – PRŮZKUM NA SEVER – OSTRŮVEK – SMUTNÁ NOC ÚZKOSTI – RANNÍ MLHA – OBHLÍDKA KRAJE – PŘEBRODĚNÍ PRŮLIVU

Inženýr byl nárazem vyrván z potrhane sítě balónu a odnesen na moře. Stejně zmizel i jeho pes. Věrný Top se dobrovolně vrhl na pomoc svému pánu.

„Kupředu!“ zvolal novinář.

Všichni čtyři zapomněli na únavu i vyčerpání a vydali se na průzkum.

Ubohý Nab plakal zlostí i zoufalstvím při pomyšlení, že by měl ztratit toho, koho nejvíc miloval.

Poněvadž však mezi okamžikem, v němž Cyrus Smith zmizel, a okamžikem, kdy jeho společníci dosáhli země, neuplynulo více než dvě minuty, mohli ještě doufat v inženýrovo zachránění.

„Hledejme! Hledejme!“ volal Nab.

„Ano, Nabe,“ řekl Spilett. „Najdeme ho.“

„Živého?“

„Živého.“

„Umí plavat?“ ptal se Pencroff.

„Umí,“ odpověděl Nab. „Je s ním ostatně Top.“

Námořník naslouchal řevu moře a potřásl hlavou.

Inženýr zmizel na severním cípu pobřeží, asi devět set metrů od místa, kde trosečníci dosáhli země. I když se dostal hodně blízko k pobřeží, musel být nejméně dalších devět set metrů vzdálen.

Bylo právě šest hodin. Mlha se začala zdvihát a noc se trochu zjasnila. Trosečníci kráčeli za sebou k severu podél východního pobřeží země, na kterou je svrhla náhoda. Neznámé země, o jejíž zeměpisné poloze neměli ani tušení. Kráčeli po písku smíšeném se štěrkem, bez nejmenších stop po rostlinstvu. Tato nestejná a nerovná půda byla na mnohých místech rozryta průrvami, které ztěžovaly pochod. Ze strží vyletovali každou chvíli těžkým letem velcí ptáci a prchali všemi směry do tmy. Jiní hbitější ptáci se vznášeli v celých hejnech a odlétali jako lehké obláčky. Námořník v nich poznal kormorány a racky, jejichž ostré skřeky se mísily v hukot bouře.

Občas se trosečníci zastavovali, hlasitě křičeli a pak naslouchali, neozve-li se z oceánu odpověď. Byli přesvědčeni, že dostanou-li se blízko k místu, kde inženýr zmizel, zaslechnou aspoň Topův štěkot, nebude-li snad Cyrus Smith sám schopen se ozvat. Žádný hlas se však nevznese nad hukot vln a šumění příboje. Skupina pak pokračovala v cestě a pečlivě prohledávala každý pobřežní záhyb.

Po dvacetiminutové chůzi byli trosečníci náhle zastaveni rozvlněnou vodní hladinou. Pevná země tam končila. Octli se na konci ostrého výběžku, do něhož zuřivě bilo moře.

„To je mys,“ řekl námořník. „Musíme se vrátit zpět a po pravé straně dosáhnout zase pobřeží.“

„A což když je tady?“ ptal se Nab a ukázal na oceán, jehož obrovské vlny se bělaly v temnotách.

„Zavolejme ho!“

Všichni najednou vyrazili ostrý křik. Žádná odpověď. Počkali, až se moře na okamžik ztiší, a pak výkřiky opakovali. Zase nic.

Trosečníci se tedy vraceli po druhém svahu mysu přes stejně písčitou a kamenitou zemi. Pencroff však upozoroval? Že pobřeží je tam strmější a půda že stoupá. Předpokládal, že se po protáhlém hřbetu dostanou až k mohutné vyvýšenině, jejíž obrysy viděl zřetelně z koše balónu. Ptáků tam bylo méně. Také moře tam tolik nebouřilo a pohyb vln se viditelně uklidňoval.

Šumění příboje už takřka neslyšeli. Tento břeh tvořil patrně polokruhový záliv, chráněný před příbojem ostrým výběžkem mysu.

Ted' však kráčeli k jihu, to jest opačným směrem od místa, kde se mohl Cyrus Smith dostat na zem. Po dvou a půl kilometru cesty nejevilo pobřeží žádný náznak ohybu, který by jim umožnil

pokračovat v cestě na sever. A přece musel mys navazovat zase na pevninu. Trosečníci přes nesmírnou únavu kráčeli se stejnou odvahou dál, doufajíce, že v každém okamžiku je prudký zákrut pobřeží vrátí do původního směru.

Jaké tedy bylo jejich zklamání, když po dalších třech kilometrech byli znova zastaveni mořem na pozdvižené výspě pokryté kluzkými balvany.

„Jsme na ostrůvku!“ prohlásil Pencroff. „Obešli jsme ho kolem dokola.“

Námořníkův názor byl správný. Trosečníci nebyli vrženi na pevninu, ba ani na ostrov, nýbrž jen na ostrůvek, ne více než čtyři kilometry dlouhý a patrně také o nic víc široký.

Možná však, že tento pustý ostrůvek, pokrytý kameny, bez rostlinstva, bezpečný úkryt mořských ptáků, byl součástí nějakého většího souostroví. Ale zatím to nemohl nikdo dokázat. Když vzduchoplavci spatřili z koše balónu průrvou v mracích zemi, nemohli dobře odhadnout její velikost. A přece Pencroff, jehož námořnické oči uměly proniknout i temnotou, viděl v oné chvíli mohutný masív, prozrazující vysoký břeh.

V té tmě však nemohli určit, patří-li ostrůvek k malému nebo velkému souostroví. Nemohli jej ani opustit, protože byl obklopen mořem. Bylo tedy nutno odložit hledání inženýra na druhý den. Zatím neměli o zmizelém jedinou zprávu.

„Cyrusovo mlčení nic nedokazuje,“ řekl novinář. „Možná že omdlel, že je zraněn nebo není schopen okamžitě odpovědět na naše volání. Ale nezoufejme!“

Novinář pak navrhl zapálit na vrcholu ostrůvku oheň, který by byl pro inženýra znamením. Marně však hledali dřevo nebo suché větve. Kolem sebe viděli jen písek a kamení. Lze snadno pochopit bolest Naba i jeho druhů, kteří pomoci. Museli čekat do rána. Buď se bude moci inženýr zachránit sám, a to pak už jistě našel na pobřeží nějakou skrýš, nebo je navždy ztracen.

Tak strávili dlouhé a hrozné hodiny. Bylo citelné chladno. Trosečníci hrozně trpěli, ale nedbali toho. Nepomysleli ani na odpočinek. S myšlenkou na svého druhu, stále plni naděje, přecházeli pustým pobřežím a vraceli se vždy na jeho severní cíp, který musel být nejbližší místa katastrofy. Naslouchali, volali a snažili se křičet tak, aby jejich hlasy pronikly do dálky. V ovzduší nastalo už uklidnění a hukot moře klesal rovnoměrně a klesajícím vlnobitím.

V jednom okamžiku se k nim vrátila ozvěna Nabova ostrého výkřiku. Harbert na to upozornil Pencroffa a dodal:

„To dokazuje, že na západ od nás je dost blízko pobřeží.“

Námořník přikývl. Jeho oči ho jistě neklamaly. Jestliže třeba nejasně rozeznal rozlehlou zemi, musela tu země někde být.

Tato vzdálená ozvěna byla jedinou odpovědí na Nabův výkřik. Celý nesmírný prostor na východ od ostrůvku zůstával němý.

Nebe se pomalu vyjasňovalo. K půlnoci zasvitlo několik hvězd. A kdyby byl býval s trosečníky inženýr, byl by zjistil, že to nejsou hvězdy severní oblohy.

Nad tímto novým obzorem nezářila Polárka a nebyla zde souhvězdí známá z oblohy nad Spojenými státy. Jen nad jižním pólem zářilo souhvězdí Jižního kříže.

Noc uplynula. K páté hodině ránní, 25. března, začala obloha lehce prosvítat. Obzor zůstával ještě temný, ale s prvním denním rozbřeskem se od moře rozšířila tak hustá mlha, že zrak pronikal sotva na dvacet metrů daleko. Mlha se srážela v husté chuchvalce, těžce se převalující nad zemí.

Bylo to zoufalé. Trosečníci nic kolem sebe neviděli. Zatímco Nab a novinářem hleděli k oceánu, prohledával námořník s Harbertem západní pobřeží. Ani kousek země však nebyl v dohledu.

„Nevadí,“ řekl Pencroff. „I když břeh nevidím, cítím jej... Je tam... tam... To vím tak jistě, jako že už nejsem v Richmondu.“

Mlha naštěstí dlouho netrvala. Byla to jen mlha na pěkné počasí. Teplé slunce prohřívalo její horní vrstvy a teplo pronikalo až k půdě ostrůvku.

O půl sedmé, tři čtvrti hodiny po východu slunce, začala mlha řídnout. Protahovala se vzhůru a dole se zjasňovala. Brzy se objevil celý ostrůvek, jako by sestoupil z oblaků. Potom se objevilo moře. Na východě nemělo hranic, ale na západě bylo lemováno vysokým a strmým pobřežím.

Ano. Byla tu země! Země znamenající spásu nebo aspoň dočasné zabezpečení. Mezi ostrůvkem

a pobřežím byl devět set metrů široký průliv, jímž hlučně protékal prudký mořský proud.

A přesto jeden z trosečníků, radě se jen se svým srdcem, vrhl se okamžitě do proudu, aniž spolencejky upozornil, aniž pronesl jedině slovo. Byl to Nab. Spěchal, aby dosáhl pobřeží a mohl se pustit k severu. Nikdo ho nedokázal zadržet. Pencroff na něho volal, ale marně. Novinář se chystal následovat Naba.

„Chcete přelavat průliv?“ ptal se ho námořník.

„Ano,“ odpověděl Gedeon Spilett.

„Pak tedy počkejte,“ řekl Pencroff. „Nab dokáže sám pomoci svému pánovi. Kdybychom se pustili do průlivu všichni, vystavili bychom se nebezpečí, že budeme odneseni na širé moře proudem, který tu je velmi prudký. A nemýlím-li se, je to proud odlivu. Podívejte se! Odliv už obnažuje břeh. Mějme jen trpělivost, při nízkém moři snad najdeme vhodný přechod.“

„Máte pravdu,“ odpověděl novinář. „Oddělujme se od sebe co nejméně!“

Nab zatím zuřivě bojoval s proudem. Ploval šikmo proti němu. Při každém tempu bylo vidět jeho černá ramena. Proud ho sice velkou rychlostí vychyloval ze směru, ale přesto se černocho stále blížil k pobřeží. Oněch devět set metrů, oddělujících ostrůvek od břehu, ploval plnou půlhodinu. Konečně připlul k břehu, několik set metrů od místa ležícího naproti místu, kde vstoupil do vody.

Vylezl na úpatí vysoké žulové stěny a zuřivě se otrásal. Pak v běhu zmizel za skalnatým výběžkem, sahajícím do moře asi na úrovni severního cípu ostrůvku.

Nabovi spolencejky sledovali úzkostlivě černochovo odvážné počínání. Když jim zmizel z dohledu, upřeli zraky na pobřeží, na němž hledali útočiště. Přitom pojídali mlže, jimiž byl břeh pokryt. Bylo to hubené jídlo, ale bylo to aspoň něco.

Protější břeh tvořil široký záliv, ohraničený na jihu ostrým hrotem bez jakéhokoli rostlinstva a velmi divokého vzhledu. Jižní hrot byl zapojen na pobřeží zvláštním útvarem opírajícím se o žulovou skálu. Na sever se však záliv široce rozvíral v okrouhlý břeh táhnoucí se od jihozápadu na severovýchod a končil úzkým mysem. Mezi oběma krajními body, o něž se opíral oblouk zálivu, mohla být vzdálenost patnáct kilometrů. Asi kilometr od pobřeží zaujímal úzkou část moře ostrůvek, který se podobal hřbetu obrovské velryby. Jeho největší šířka byla asi čtyři sta metrů.

Před ostrůvkem byl nejnižší břeh z písku posetého tmavými oblázky, které stále více vystupovaly nad klesající moře. Další vrstvu tvořil žulový podklad, ostře rozervaný a korunovaný malebným hřebenem, vysokým asi devadesát metrů. Ten se táhl v délce pěti kilometrů a končil náhle tak ostře, jako by byl ukrojen lidskou rukou.

Vlevo nad mysem se hřeben rozpadal v hranolovité útvary nakupených a zřícených skal a snižoval se pak protáhlým náspem až ke skaliskům jižního cípu.

Ani na horní plošině pobřeží nerostl jediný strom. Byl to holý stůl? Podobný Stolové hoře, ovládající Kapské Město u mysu Dobré naděje, ovšem mnohem menších rozměrů. Tak aspoň vypadal při pohledu z ostrůvku. Rostlinstvo však bylo vpravo, v prostoru seřiznutého hřebenu. Tam viděli nejasné obrysy skupiny stromů, sahající až za hranice viditelnosti. Jejich zeleň osvěžovala oči unavené již smutným pohledem na pusté žulové útvary.

Konečně v pozadí nad plošinou, ve směru na severozápad a ve vzdálenosti asi dvanácti kilometrů, zářil bílý vrchol, na který dopadaly sluneční paprsky. Byla to sněhová čapka kryjící vrchol vzdálené hory.

Stále nebylo možno zjistit, je-li to pobřeží pevniny nebo ostrov. Ale při pouhém pohledu na tříšť skal nakupených vlevo byl by geolog neváhal prohlásit jejich sopečný původ, protože tyto skály byly naprosto jasně výsledkem vulkanické činnosti.

Gedeon Spilett, Pencroff a Harbert pozorovali dlouho tuto zemi, na které budou možná muset po celá léta žít a kde třeba i zemřou, neleží-li ovšem při nějaké lodní cestě.

„Nu, co tomu říkáš? Pencroffe?“ ptal se Harbert.

„Myslím, že je v tom mnoho dobrého i zlého, jako ostatně ve všem,“ řekl námořník. „Uvidíme. Už se projevuje odliv. Za tři hodiny se pokusíme o přechod. Jakmile tam budeme, zařídíme vše potřebné, abychom našli pana Smithe.“

Pencroffovo očekávání nebylo zklamáno. Po třech hodinách se při nízkém moři obnažila větší část písčného lůžka průlivu. Mezi ostrůvkem a pobřežím zůstal jen úzký kanál, který bude možno

snadno překonat.

K desáté hodině se Gedeon Spilett s oběma společníky svlékli, balík šatů vzali na hlavy a pustili se do kanálu, jehož hloubka nepřesahovala půldruhého metru. Harbert, pro něhož to byla značná hloubka, plaval jako ryba a držel se nádherně. Všichni se bez obtíží dostali na pobřeží. Tam je slunce brzy osušilo. Oblekli si šaty, které uchránili před vodou, a zasedli k poradě.

Kapitola 4

MOŘSTÍ MLŽI – ÚSTÍ ŘEKY – KOMÍN – POKRAČOVÁNÍ PRŮZKUMU – LES ZELEÝÝCH STROMŮ – SHÁNĚNÍ PALIVA – ČEKÁNÍ NA ODLIV – POHLED Z POBŘEŽÍ – VOR – NÁVRAT NA POBŘEŽÍ

Nejdřívě požádal novinář námořníka, aby zůstal na místě, a sám, neztrácejce čas, pustil se pobřežím k místu, kde před několika hodinami zmizel černoš Nab. Tam zahrnul za ohyb skal, hnán touhou dovědět se něco o inženýrovi.

Harbert chtěl jít za ním.

„Zůstaň tady, chlapče!“ řekl mu námořník. „Připravíme zatím tábořiště a podíváme se, lze-li tu sehnat na zub něco lepšího, než jsou mlži. Naši přátelé se budou muset po návratu posilnit. Každý máme svůj úkol.“

„Dobrá,“ řekl prostě Harbert.

„Tak do toho! A pěkně po pořádku. Jsme unaveni, je nám zima a máme hlad. Musíme tedy najít úkryt, oheň a potravu. V lese je dříví, hnízda a v nich vejce. Zbývá jen najít přístřeší.“

„Já půjdu do skal hledat nějakou jeskyni,“ prohlásil Harbert. „jistě najdu nějakou díru, kde bychom se mohli schovat.“

„Správně, chlapče. Pusť se do toho!“

Oba se vydali k vysoké stěně, jejíž úpatí odkryla klesající voda v celé šíři. Místo na sever se však pustili k jihu. Pencroff si všiml, že několik set kroků od místa brodu bylo pobřeží přerušeno úzkým zářezem, který mohl být ústím řeky nebo potoka. A pro ně bylo nutné usídlit se u zdroje pitné vody. Stejně však bylo možné, že proud zanesl Cyruse Smithe na tuto stranu.

Vysoká stěna, o níž jsme už hovořili, tyčila se do výše devadesáti metrů, měla všude hladký povrch a ani nejmenší dutina v ní neposkytovala možnost dočasněho úkrytu. Byla to svislá stěna z velmi tvrdé žuly. Nad jejím vrcholem létala celá hejna mořských ptáků, nijak nepoděšených přítomností člověka, který jejich samotu vyrušil zřejmě poprvé. Mezi tímto vodním ptactvem poznal Pencroff množství chaluh velkých, druhu to racků, a také malé žravé racky chechtavé, hnízdící v dutinách skal. Jeden výstřel vyslaný do hejna byl by jich zabil několik najednou. K výstřelu je však třeba pušky, a Pencroff ani Harbert žádnou neměli. Ostatně tito rackové i chaluchy se nehodí k jídlu a ani jejich vejce nejsou dobrá.

Harbert se zatím pustil dále doleva a objevil několik skalisek pokrytých mořskou řasou, kterou moře před několika hodinami obnažilo. V řasách se to hemžilo mořskými mlži s dvojitou lasturou, kterými hladový člověk nemohl pohrdnout. Harbert tedy zavolal Pencroffa a ten spěšně přiběhl.

„Ach, to jsou slávky jedlé!“ zvolal námořník. „Máme čím nahradit vejce!“

„To nejsou slávky jedlé!“ odpověděl Harbert, pozorně prohlížeje mlže přísáté ke skálám. „To jsou datlovky.“

„A ty se jedí?“ ptal se Pencroff.

„To bych řekl!“

„Dobrá, pustíme se do datlovek!“

Námořník mohl Harbertovi věřit. Chlapec se totiž velmi dobře vyznal v přírodních vědách, k nimž měl vždy velkou náklonnost. Jeho otec mu chtěl umožnit studium přírodních věd u nejlepších profesorů v Bostonu, kteří si pilného a inteligentního chlapce oblíbili. Jeho přírodovědný pud mu mnohokrát pomohl a nikdy ho nezklamal.

Tito mořští mlži měli okrouhlé lastury. Byli v celých hroznech zavěšeni na skálách. Patřili k druhu mlžů, kteří vyhlodávají otvory i do nejtvrděších skal. Jejich lastury byly na obou koncích zaoblené, což není běžným znakem mlžů.

Pencroff s Harbertem spořádali pěkný počet těchto zvířátek, která na slunci pootvírala lastury. Shledali přitom, že mlži mají kořennou chuť, proto nelitovali, že nemají pepř ani sůl.

Hlad tedy ukojili, ale stále je trápila žízeň, která po požití mlžů ještě vzrostla. Museli nezbytně najít sladkou vodu, ta přece nemohla v tak členitém terénu chybět. Pencroff s Harbertem nabrali tedy obezřetně zásobu mlžů do kapes i kapesníků a vydali se k úpatí návrší.

Dvě stě kroků dál došli k průrvě, kterou podle Pencroffova odhadu měla téci na pobřeží nějaká řeka.

Obr. 4 – „To jsou datlovky.“

V těchto místech byla stěna přerušena jakoby prudkým sopečným zásahem. Na jejím úpatí byla vykrojena malá zátoka, jejíž vrchol tvořil ostrý úhel. Tam do ní ústil asi třicet metrů široký vodní tok se sráznými, na šedesát metrů vysokými břehy. Řeka se ztrácela přímo mezi žulovými srázy, které se proti toku snižovaly. Pak se náhle obracely a mizely v dálce jednoho kilometru v podrostu.

„Tady je voda! A tamhle je les!“ zvolal Pencroff. „Harberte, teď už nám chybí jen přístřeší!“

Voda řeky byla průzračná. Námořník zjistil, že nyní po odlivu, kdy moře nestoupalo ústím, je voda sladká. Po tomto důležitém zjištění hledal Harbert dutinu, která by jim posloužila za úkryt. Ale marně. Stěna byla všude stejně hladká, rovná a svislá.

Přesto však u ústí řeky nad výškou přílivu uviděli vysoko nakupené velké balvany, jaké bývají na žulových březích. Mezi balvany pak byly úzké a vysoké chodby, kterým se říká „komíny“.

Pencroff s Harbertem vnikli dost hluboko do skal, do písčitých chodeb, dobře osvětlených mezerami mezi skalisky. Mnohé balvany byly udržovány ve své poloze jen jakýmsi zázrakem rovnováhy. Se světlem tam však vnikal i vítr – opravdový průvan – a s větrem i vnější ostrý chlad. Přesto námořník myslel, že by se zahrazením některých chodeb a nakupením kamení a písku na určitá místa mohly učinit tyto komíny obyvatelnými. Tvar vyhlédnutých chodeb připomínal typografické znaménko &. Kdyby se horní zákrut znaménka, kterým vnikal jižní a západní vítr, zahradil, jistě by se dalo zbytku chodeb použít.

„To je už naše záležitost,“ řekl Pencroff. „Shledáme-li se jednou s panem Smithem, uvidíme, jak si on s tímto bludištěm poradí.“

„Uvidíme, Pencroffe,“ řekl Harbert. „Ale až se vrátí, musí tu najít aspoň trochu snesitelné obydlí. Podaří se nám to, dokážeme-li tady postavit ohniště. Nejlépe by bylo umístěno v levé chodbě, kde by se mohl udělat odvod kouře.“

„To dokážeme, chlapče. Tenhle úkryt – říkejme mu Komín – nám poslouží docela dobře. Především však musíme obstarat zásobu paliva. Myslím, že budeme dřevo potřebovat i k zahrazení chodeb, v kterých se teď všichni čerti žení.“

Oba pak Komín opustili, a sledující tok řeky, stoupali po levém břehu proti proudu. Rychlost proudu byla značná. Občas spatřili ve vodě suché kmeny. Stoupající voda – a teď už byl příliv znatelný – vrhala kmeny zpět do značné vzdálenosti. Námořníka napadlo, že přílivu a odlivu by bylo možno využít k dopravě těžkých předmětů po vodě.

Po čtvrt hodinové chůzi došli k prudkému ohybu, za nímž se řeka stáčela doleva. Od tohoto místa tekla lesem obrovských stromů. Tyto stromy si přes pokročilou dobu zachovaly svou zeleň. Patřily do skupiny jehličin rostoucích ve všech krajích zeměkoule, od končin polárních až po pásmo tropické. Mladý přírodovědec mezi nimi poznal cedry himálajské, rostoucí v pásmu Himálaje a vydávající příjemnou vůni. Mezi těmito krásnými stromy rostly skupiny smrků, široce rozevírajících své vějíře větví. Ve vysoké trávě cítil Pencroff při chůzi suché větve, praskající jako výstřely.

„Dobrá, chlapče,“ řekl Harbertovi, „já sice neznám jména těch stromů, ale dovedu je zařadit mezi ‚stromy palivové‘ – a to se nám teď hodí nejvíc.“

„Nadělejme si zásobu!“ navrhl Harbert a pustil se hned do práce.

Sbírání bylo snadné. Nemuseli ani šplhat na stromy, protože zem byla pokryta suchými větvemi. Jestliže však měli dost paliva, chyběl jim jakýkoli dopravní prostředek. To suché klestí bude jistě dobře hořet. Do Komína se ovšem musí dopravit velké množství dřeva. To, co odnesou dva muži, nebude ani zdaleka stačit. Tak aspoň soudil Harbert.

„Nu, chlapče,“ řekl Pencroff, „potřebovali bychom jen něco na dopravu dřeva. Ale něco se najde. Kdybychom měli káru nebo loďku, bylo by to snadné.“

„Máme řeku!“ řekl Harbert.

„To je pravda,“ souhlasil Pencroff. „Řeka bude naší silnicí, která se pohybuje sama. Teď vidím, že nebyly nadarmo vynalezeny vory.“

„Jenomže naše silnice se teď pohybuje opačným směrem, než potřebujeme, protože moře stoupá!“ namítl Harbert.

„Dočkáme se zase odlivu,“ odpověděl Pencroff. „Ten nám pak dopraví palivo ke Komínu. Připravme si zatím vor!“

Námořník sledovaný Harbertem zamířil ke kraji lesa u řeky. Oba tam vlekli náklad paliva, svázaný v otepi. Na břehu byly další zásoby suchého dříví. Kolem nich rostla tráva, na kterou lidská noha jistě dosud nešlápla. Pencroff počal okamžitě sestavovat vor.

Na výběhu břehu položili námořník s chlapcem do proudu velká dřeva a svázali je k sobě suchými liánami. Tak vytvořili jakýsi prám a na něj naložili postupně celou svou zásobu. Celkový náklad by bylo ani dvacet mužů neodneslo. Po hodinové práci mohl vor přivázaný u břehu čekat na odliv.

Měli ještě několik hodin času. Oba se shodli v tom, že vyšplhají na hřeben a prohlédnou si kraj z větší výšky.

Přesně dvě stě kroků od ohybu řeky končila stěna skupinou skal, k níž vedl od kraje lesa mírný svah. Bylo to přirozené schodiště. Harbert s námořníkem počali stoupat. Díky síle jejich lýtek byli za chvíli nahoře a spěchali na výběžek hřebenu nad ústí řeky.

Jejich první pohled patřil oceánu, který právě přeletěli za tak strašných podmínek. S dojetím pozorovali celou severní část pobřeží, na níž se odehrála katastrofa. Tam zmizel Cyrus Smith. Hledali očima i trosky balónu, zda se na nich nezachytil hledaný člověk. Nic. Moře bylo jen vodní pouští. Stejně pusté bylo i pobřeží. Neviděli ani Naba, ani novináře. Možná však, že tito muži byli v tuto chvíli tak daleko, že je prostě vidět nemohli.

„Jsem přesvědčen,“ řekl Harbert, „že tak energický člověk jako Cyrus Smith se nemůže utopit jako nováček. Jistě dosáhl pobřeží, nemyslíš, Pencroffe?“

Námořník pokrčil smutně rameny. On už v inženýrův návrat nevěřil. Nechtěl však brát víru Harbertovi.

„Možná, možná. Inženýr se jistě dostane i z takových situací, v kterých by jiný ztroskotal...“

Přesto stále prohlížel s neobyčejnou pozorností celé pobřeží. Před jeho očima se táhl písčité břeh, ohraničený vpravo ústím řeky a čarou příboje. Dosud obnažená skaliska se podobala skupinám ploutvonožců odpočívajících v příboji. Za nimi za pruhem pěny se jiskřilo na slunci moře. Na jihu u ostrého hrotu uzavírajícího obzor nebylo lze poznat, pokračuje-li pobřeží stejným směrem, či zda se neuhýbá na jihovýchod nebo na jihozápad. To by znamenalo, že tento břeh je velmi vysunutý. Na severním konci zálivu se táhlo pobřeží do velké dálky mírně zahnutou čarou. Bylo to pobřeží nízké, ploché, bez strmých břehů, se širokými písčinami, odkrytými teď odlivem.

Pak se Pencroff s Harbertem otočili k západu. Jejich zraky přitáhla nejdříve hora se zasněženým vrcholem, tyčící se ve vzdálenosti jedenácti až dvanácti kilometrů. Od jejího úpatí až do vzdálenosti tří kilometrů od pobřeží se táhly zalesněné plochy, jejichž sytě zelená barva svědčila o stromech, které mají listy i v zimě. Od kraje těchto lesů až k samému břehu se zelenala široká planina, pokrytá malebnými skupinami stromů. Vlevo se jiskřila voda malé říčky, protékající lesními palouky. Její řečiště stoupalo k předhoří hory, kde zřejmě pramenila. V místech, kde námořník přivázel svůj vor, protékala mezi strmými žulovými stěnami. Levý břeh byl holý a rovný. Pravý se zvolna snižoval, jeho skalní masiv přecházel v jednotlivá skaliska, v balvany a šterk, který končil písečným pruhem.

„Jsme tedy na ostrově,“ šeptal si námořník.

„Vypadá to tak,“ odpověděl chlapec. „A zdá se, že to je ostrov rozlehlý.“

„Ať je sebevětší, je to pořád jen ostrov,“ bručel Pencroff.

Tato důležitá otázka však nebyla dosud dokázána. Její řešení mohlo být ještě odloženo. Co se samotné země týče, ať už to byl ostrov nebo pevnina, zdála se plodná, napohled příjemná a plná nejdůležitějších darů.

„Je to ještě štěstí v neštěstí,“ řekl Pencroff. „A musíme být za to vděční.“

Dlouho ještě oba trosečníci pozorovali krajinu, do které je osud zanesl. Ale ani po povšechném prohlédnutí nebylo možné odhadnout, jaká budoucnost je čeká.

Pak se vraceli podél jižního svahu hřebenu, zdobeného věncem malebných skalisek nejpodivnějších tvarů. Skály byly obydleny stovkami ptáků, kteří hnízдили v dutinách. Když se Harbert vyšplhal na jedno ze skalisek, vyplašil hejno těchto opeřenců.

„Ach!“ zvolal. „To nejsou rackové!“

„A co je to tedy?“ ptal se Pencroff. „Řekl bych, že to jsou holubi.“

„Však to také holubi jsou! Divocí holubi neboli skalní holubi,“ odpověděl Harbert. „Poznávám

je podle dvojité černé pásky na křídlech, podle bílého ocasu a modře popelavého peří. A je-li skalní holub dobrý k jídlu, jsou jeho vejce pravou pochoutkou. Jen jestli tito holubi mají nějaká v hnízdech...“

„Nedopřejeme jim času potřebného k vysezení. Uděláme si z nich omeletu,“ doplnil vesele Pencroff.

„Ale v čem omeletu uděláš? V klobouku?“

„Třeba! Nejsem však dost obratným kouzelníkem, a proto se budeme muset spokojit s vejci ve skořápce. Já si vezmu na starost ta nejtvrďší.“

Pencroff s Harbertem pak pečlivě prohlédali skalní dutiny a skutečně v mnohých z nich našli vejce. Několik tuctů jich sebrali, uložili do námořnickova kapesníku, a protože se blížila chvíle odlivu, počali sestupovat k řece.

Když přišli k ohybu řeky, byla jedna hodina. Proud se už obracel. Bylo nutno využít odlivu a dopravit dříví k ústí. Pencroff však nemínil na vor nastoupit a řídit jej. Pravý námořník ovšem nepřijde nikdy do rozpaků, jde-li o provazy a lana. Tak i Pencroff vyrobil v krátké chvíli dlouhé lano ze suchých lián. Tento provaz z rostlin byl uvázan na zád' voru, a zatímco Pencroff držel lano, strčil Harbert dlouhým bidlem vor do proudu.

Zařízení se osvědčilo. Velký vor plul s proudem, přidržován přitom silnou rukou Pencroffovou. Řeka byla hluboká, a tak nehrozilo nebezpečí nárazu voru na skálu. Před druhou hodinou byli u ústí, několik kroků od Komína.

Obr.5. – „To nejsou rackové!“

Kapitola 5

ZAŘIZOVÁNÍ KOMÍNA – DŮLEŽITÁ OTÁZKA OHNĚ – PRŮZKUM POBŘEŽÍ – NÁVRAT NOVINÁŘE A NABA – JEDINOU ZÁPALKU! – PRASKAJÍCÍ OHEŇ – PRVNÍ VEČEŘE – PRVNÍ NOC NA ZEMI

Jakmile byl vor vyložen, bylo první Pencroffovou starostí učinit Komín obyvatelným. Námořník především zahradil chodby, jimiž pronikal průvan. Z písku, kamení, větví a namočené hlíny získal materiál, kterým neprodyšně uzavřel horní chodby, otevřené jižním větrům, ponechávaje volný jen horní otvor. Úzkou křivolakou chodbu, otvírající se v postranní části, upravil tak, aby odváděla kouř ven a zajistila ohništi tah. Tak byl Komín rozdělen na tři nebo čtyři místnosti, pokud se mohlo dát takové jméno děrám, s nimiž by se nespokojila ani divá zvěř. Byli tam však v suchu a mohli tam stát vzpřímeni, aspoň v hlavní místnosti střední části. Podlahu pokrýval jemný písek a v budoucnosti si to budou moci samozřejmě ještě zlepšit.

Pencroff při práci rozmlouval s Harbertem.

„Což když naši přátelé najdou lepší úkryt?“ ptal se chlapec.

„To je možné,“ řekl námořník. „Ale nezříkej se předem našeho Komína. Lepší hrst jistoty než pytel naděje!“

„Ach, jen kdyby našli pana Smithe a přivedli ho! Nic jiného si nepřejí.“

„Ano,“ bručel Pencroff. „To byl opravdový muž.“

„Byl?“ tázal se Harbert. „Ty věříš, že už ho nikdy nenajdeme?“

„Chraň bůh!“ zvolal námořník.

Práce na úpravě Komína byly rychle provedeny a námořník vyjádřil nad nimi své uspokojení.

„Nyní se mohou přátelé vrátit,“ řekl. „Najdou docela slušný úkryt.“

Zbývalo založit ohniště a připravit jídlo. To byla snadná a lehká práce. Široké ploché kameny byly v koutě první chodby vlevo složeny u ústí otvoru, který k tomu účelu zůstal zachován, aby odváděl kouř ven a udržoval vnitřní teplotu na přijatelné výši. V jedné místnosti bylo složeno přivezené dříví a na kameny ohniště pak položil Pencroff několik polen, proložených drobným kletím.

Když se zabýval touto prací, ptal se Harbert, má-li zápalky.

„Samozřejmě,“ odpověděl Pencroff a dodal: „Bez zápalek nebo troudu bychom byli v pěkném postavení!“

„Mohli bychom si však rozdělat oheň jako divoši, třením dvou suchých dřev o sebe,“ řekl Harbert.

„Jen se o to pokus! Uvidíme, dokážeš-li něco jiného než vyvrtnout si ruku.“

„Je to ale běžný způsob, jakého používají domorodci na ostrovech Tichého oceánu.“

„Neříkám, že ne,“ odpověděl Pencroff, „ovšem domorodci vědí, jak se to dělá, a používají k tomu zvláštního dřeva. Já sám jsem se mnohokrát pokoušel rozdělat oheň tímto způsobem, ale nikdy se mi to nepodařilo. Přiznám se, že dávám přednost zápalkám. Kdepak je mám?“

Pencroff hledal v kabátě krabičku, od níž se nikdy neodlučoval. Nenašel ji. Pak prohledal i kapsy kalhot a ke svému překvapení zjistil, že krabičku nemá. „To je hloupé! To je hloupé!“ řekl, dívaje se na Harberta. „Krabička mi asi vypadla z kapsy a já ji ztratil. A co ty, Harberte? Nemáš křesadlo nebo cokoli jiného, čím by se dal rozdělat oheň?“

„Nemám, Pencroffe.“

Námořník, sledován Harbertem, vyšel ven, škrábaje se zuřivě na čele.

Pak oba pečlivě hledali v písku mezi skálami na břehu řeky – marně. Krabička byla měděná a nemohla uniknout jejich pozornosti.

„Pencroffe,“ řekl Harbert, „nevyhodil jsi krabičku z koše?“

„Dával jsem dobrý pozor!“ odpověděl námořník. „Ale při tom hrozném otrásání mohl vypadnout i větší předmět, než je krabička se zápalkami. Tak jsem ztratil i dýmku. Prokletá krabička! Kde by mohla být?“

„Moře klesá,“ upozornil Harbert. „Podívejme se na místo, kde jsme dosáhli země.“

Bylo nepravděpodobné, že najdou krabičku, kterou vlny musely za přílivu odplavit mezi skaliska, ale bylo dobré přesvědčit se i o této možnosti. Harbert s Pencroffem zamířili rychle k místu, kde včera přistali, asi dvě stě kroků od Komína. Tam provedli mezi oblázky a v dutinách skal důkladnou prohlídku. Žádný výsledek. Vypadla-li krabička tady, jistě ji odnesly vlny. To byla za těchto okolností vážná a nenahraditelná ztráta.

Pencroff neskrýval živé rozrušení. Jeho čelo se mrzutě vraštilo. Neřekl však ani slovo. Harbert ho chtěl utěšit tím, že zápalky by byly stejně promočeny mořskou vodou a nebyly by tedy k ničemu.

„Ba ne, chlapče,“ odpověděl námořník. „Byly v dokonale utěsněné krabičce. Co teď budeme dělat?“

„Jistě přijdeme na způsob, jak rozdělat oheň,“ prohlásil Harbert. „Pan Smith a pan Spilett nebudou tak bezradní jako my.“

„Možná,“ souhlasil námořník, „ale teď jsme bez ohně a naše přátele bude mrzet, že po návratu nenajdou jídlo.“

„Vždyť je možné,“ řekl živě Harbert, „že někdo z nich bude zápalky nebo troudu mít.“

„O tom pochybuji,“ zavrtěl hlavou námořník. „Ani pan Smith, ani Nab nejsou kuřáci a myslím, že pan Spilett si ponechal spíš svůj zápisník než zápalky.“

Harbert neodpověděl. Ztráta zápalek byla jistě mrzutá věc. Chlapec však přece jen doufal, že nějakým způsobem oheň získají.

Zkušenější Pencroff, který neviděl věci ani příliš černě, ani příliš růžově, byl jiného mínění. Zatím nemohl dělat nic jiného než čekat na návrat Nabův a novinářův. Museli se ovšem zřít natvrdo vařených vajec, která chtěli připravit, a ani představa syrového masa se nezdála Pencroffovi příliš vábná.

Počítaje s tím, že oheň asi nikdy mít nebudou, sesbírali Pencroff a Harbert před návratem do Komína další zásobu datlovek a vydali se mlčky na cestu ke Komínu.

Pencroff s očima upřenými na zem hledal stále svou ztracenou krabičku. Prošel dokonce i levý břeh řeky od ústí až po její ohyb, kde krátce předtím sestavili vor. Pak vylezl na hřeben a proběhl jej všemi směry. Hledal i v trávě na kraji lesa – vše marné.

V pět hodin večer se vrátili do Komína. Tam prohledali všechny chodby i tmavé kouty a tam se konečně vzdali poslední naděje.

K šesté hodině, když slunce zapadalo za západními horami, ohlásil Harbert, který vyšel na břeh, návrat Nabův a novinářův.

Šli sami. Chlapci se náhle sevřelo srdce. Námořník se tedy ve své předtuše nemýlil. Inženýr Smith už nemohl být nalezen.

Novinář si po příchodu sedl mlčky na kámen. Byl vyčerpán únavou, umíral hladem a neměl sílu hovořit.

Nabovy oči svědčily o tom, že černocho po celou tu dobu plakal. A teď nové slzy dokazovaly jeho zoufalství.

Novinář pak vypravoval o výzkumu, který podnikli na záchranu Cyruse Smithe. Proběhli s Nabem pobřeží na vzdálenost čtrnácti kilometrů a prohledali především místo, kde spadl balón do moře a kde zmizel inženýr s Topem. Břeh však byl pustý. Nikde žádná stopa, žádná šlépěj v písku. Žádný čerstvě převalený kámen, žádné svědectví o přítomnosti člověka na této části pobřeží.

Bylo jasné, že tudy nikdo nepřešel. Moře bylo stejně pusté jako pobřeží a v něm několik set metrů od břehu našel Cyrus Smith svůj hrob.

V tom okamžiku se zvedl Nab s hlasem dokazujícím hloubku jeho hoře zvolal :

„Ne! Není mrtev! Nevěřím tomu! Já nebo kdokoli jiný by zahynul. Ale on ne! Je to muž, který se odevšad vrátí!“

Opustily ho síly.

„Ach, už nemohu!“ zašeptal.

Harbert k němu přiskočil.

„Nabe, najdeme ho! Uvidíte! Máte však hlad! Jezte, prosím vás, jezte!“

A nabídl ubohému černochovi několik hrstí mlžů, této hubené a nedostačující potravě.

Nab už několik hodin nejedl, ale potravu odmítl. Bez Cyruse Smithe mu na životě nezáleželo.

Gedeon Spilett však mlže spolykal a pak si lehl na písek ke skále. Byl vysílen, ale klidný.

Harbert k němu přistoupil a podal mu ruku:

„Pane Spilette, objevili jsme přístřeší, kde vám bude lépe než zde. Blíží se noc. Pojdte si odpočinout! Zítra ráno uvidíme!“

Novinář vstal a chlapec ho zavedl ke Komínu.

V tom okamžiku se k němu přiblížil Pencroff a nejpřirozenějším hlasem se ho zeptal, nemá-li náhodou u sebe zápalky.

Novinář se zastavil, hledal chvíli po kapsách a pak řekl:

„Měl jsem, ale musel jsem všechno odhodit.“

Námořník se zeptal ještě Naba a dostal stejnou odpověď.

„K čertu!“ zaklel.

Novinář to zaslechl a přitoupil k Pencroffovi.

„Nemáte ani jednu zápalku?“ zeptal se.

„Ani jednu. A proto nemáme také oheň.“

Obr.6. – „Nabe, najdeme ho! Uvidíte!“

„Ach, kdyby tady byl pan Smith!“ zvolal Nab. „Ten by nám oheň rozdělal!“

Čtyři trosečníci zůstali stát a rozpačitě na sebe hleděli. První přerušil ticho Harbert:

„Pane Spilette, vy jste kuřák. Vždycky jste u sebe měl zápalky. Možná že jste nehledal dobře. Jedna jediná by nám stačila.“

Novinář znovu prohledal kapsy kalhot, kabátu i vesty a konečně k nesmírné Pencroffově radosti a k vlastnímu překvapení nahmatl malý kousek dřívka, vniklý pod podšívku vesty. Zachytil jej prsty, ale nemohl ho vytáhnout. Je-li to zápalka, jediná zápalka, nesmí být porušena její hlavička.

„Dovolte mi,“ řekl Harbert. „Vytáhnou ji.“

A velmi obratně vytáhl zápalku jako vzácnou a drahocennou věc, která měla pro tyto muže nesmírnou cenu. Byla neporušená.

„Zápalka!“ zvolal Pencroff. „Je mi, jako bychom objevili celý lodní náklad!“

Vzal zápalku a sledován svými druhy odcházel do Komína.

Tento kousek dřívka, který v obydlených zemích bere každý lhostejně do ruky a který tam nemá žádnou cenu, vyžadoval zde největší opatrnosti. Námořník se přesvědčil, je-li zápalka suchá. Pak řekl: „Teď potřebujeme papír.“

„Tady je!“ zvolal Gedeon Spilette a po krátkém zaváhání vytrhl list ze svého zápisníku.

Pencroff vzal papír, který mu novinář podával, a klekl si u ohniště. Tam pod otepí dříví byla uložena suchá tráva, listí a mech tak, aby mohl pod dříví vzduch a uspíšil tak vzplanutí suchého listí.

Pak složil Pencroff list papíru a vsunul jej do mechu. Vzal mírně drsný kámen, pečlivě jej osušil a s bušícím srdcem škrtl o něj lehce zápalkou, zadržuje přitom dech.

První škrtnutí nemělo výsledku. Pencroff nepřitlačil dost silně, aby neulomil hlavičku zápalky.

„Ne, nemohu...“ řekl. „Třeše se mi ruka... Zápalka se zlomí... Nemohu... Nechci...“ Vstal a vyzval Harberta, aby zapálil on.

Chlapec nebyl za celý život tak vzrušen. Srdce mu bušilo až v hrdle. Prométheus⁶ před ukradením ohně nemohl být vzrušenější.

Neváhal však a škrtl zápalkou. Ozvalo se slabé zapraskání a na dřívku vyskočil modravý plamének, z něhož stoupal štiplavý dým. Harbert otáčel zvolna dřívkem, aby se plamen rozšířil, a přiložil pak zápalku k papíru. Ten okamžitě chytl a od něho vzplanul i mech.

Ze několik vteřin už praskalo dříví ve veselém plameni, který se pod zuřivým foukáním námořníkovým zvětšoval a rostl v houstnoucí tmě.

„Konečně!“ zvolal Pencroff, vstávaje od ohně. „Nikdy v životě jsem nebyl tak napjat!“

Ohni se na plochých kamenech dařilo dobře. Kouř lehce stoupal úzkou štěrbínou a od ohně se šířilo příjemné teplo.

Trosečníci si uvědomili, že budou muset oheň neustále hlídat, aby nezhasl a aby v popelu zůstalo vždy trochu žhavých uhlíků. Bude to záležitost trvalé péče a pozornosti, protože dříví měli dost a jeho zásobu mohli v příhodný čas vždy doplnit.

Pencroff chtěl využít ohně především k přípravě sytějšího jídla, než byly datlovky. Harbert přinesl dva tucty vajec. Novinář sedící v koutě pohlížel mlčky na přípravy. Zaměstnával se především třemi úvahami: Žije ještě Cyrus Smith? Žije-li, tedy kde? Přežil-li ten pád, jak potom vysvětlit, že nenašel žádný prostředek, aby o sobě dal vědět?

Co se Naba týče, ten bloudil ještě jako tělo bez duše po břehu.

Pencroff, který znal padesát dva způsoby přípravy vajec, neměl teď možnost volby. Spokojil se tím, že vsunul vejce do popela a pekl je v mírném ohni.

V několika minutách byla vejce upečena a námořník pozval novináře k jídlu. K prvnímu jídlu trosečníků na neznámé zemi. Pečená vejce byla výborná, a protože vejce obsahují všechny k životu potřebné živiny, bylo všem nasyceným mužům dobře. Cítili, jak se jim vracejí síly.

Ach, kdyby jim však jeden nechyběl! Kdyby tu bylo všech pět zajatců z Richmondu, před tímto ohněm, na suchém písku! Ale nejmoudřejší a nejvzdělanější z nich, jejich samozřejmý vůdce Cyrus Smith, jim chyběl. A jeho tělo nemohli ani řádně pohřbít.

Tak uplynul 25. březen. Přišla noc. Zvenčí slyšeli hvizd větru a jednotvárný hukot příboje.

⁶ Prométheus je hrdina řeckých bájí, který ukradl bohům oheň a daroval jej lidem.

Kamení vyvrhované a strhávané zpět vlnami vydávalo ohlušující rachot.

Novinář se uchýlil do tmavé chodby. Předtím si stručně poznamenal denní události: první objevení neznámé země, zmizení inženýra, průzkum pobřeží, příhodu se zápalkou atd. Konečně únavou usnul.

Také Harberta brzy přemohl spánek. Námořník jen podřimoval. Trávil noc u ohně, na který stále přikládal palivo.

Jediný Nab nestrávil noc v Komínu. Zoufalého černocho nebylo možno utěšit. Přes domluvy přátel bloudil celou noc po břehu a volal svého pána.

Obr. 7. – Kouř lehce stoupal úzkou štěrbinou

Kapitola 6

INVENTÁŘ TROSEČNÍKŮ – NIC – SPÁLENÝ KAPESNÍK – VÝPRAVA DO LESA – LESNÍ ROSTLINSTVO – PRCHAJÍCÍ LESKOVEC – STOPY DRAVÉ ZVĚŘE – KURUKOVÉ – TEŘÍVCI – PODIVNÝ LOV NA UDICI

Především byl pořízen seznam věcí z majetku vzdušných trosečníků, vržených na zřejmě neobydlenou zemi.

Neměli vlastně nic kromě oděvu, který měli na sobě ve chvíli katastrofy. Zvlášť nutno uvést jen zápisník a hodinky Gedeona Spileta, které si novinář patrně nedopatřením uchoval. Neměli však jedinou zbraň, jediný nástroj, dokonce ani jeden kapesní nůž! Cestující totiž vyhodili z koše vše, aby balónu ulehčili.

Románoví hrdinové Daniela Defoea a Rudolfa Wyse⁷, stejně jako skuteční trosečníci Selkirk a Raynal na ostrově Juan Fernandez a na Aucklandských ostrovech, nebyli nikdy v postavení tak zoufalém. Měli aspoň mnoho věcí ze ztroskotané lodi, měli zrní a zvířata, nástroje a střelivo a z trosek vyvržených na břeh si mohli opatřit prostředky nezbytné k životu. Nestáli hned od počátku proti přírodě bez jediné zbraně. Ale tady neměli trosečníci žádný nástroj ani žádné nářadí. Od něčeho se museli dostat ke všemu!

Kdyby s nimi byl aspoň Cyrus Smith, kdyby byl mohl v této situaci využít prakticky své vědy i vynalézavosti ducha, nebylo by jistě vše ztraceno! S Cyrusem Smithem však bohužel počítat nemohli. Museli spoléhat jen sami na sebe.

Především museli řešit otázku, mají-li zůstat na tomto břehu bez zjišťování, jsou-li na obydlé zemi nebo jen na pobřeží pustého ostrova.

To byla důležitá otázka a musela být rozřešena rychle. Z jejího řešení vyplyne totiž řada dalších opatření. Podle Pencroffova mínění bylo však nejlepší několik dní počkat a pak teprve provést větší průzkum.

Museli především opatřit jídlo a zajistit si výživnější potraviny než vejce a mlže. Budou vystaveni velké námaze, nebudou mít přístřeší a budou se muset dobře žít.

Komín poskytoval přístřeší jen dočasně. Oheň hořel a byl neustále udržován suchým kletím. Ve skálách a na pobřeží bylo zatím dost vajec a mlžů.

Brzy se jim jistě podaří zabít i holuby, kteří létali nad planinou, třeba jen holí a kameny. Možná že na lesních stromech najdou i nějaké plody. Byla tu také sladká voda. Rozhodli se tedy zůstat několik dní v Komínu a připravit se k výpravě buď na pobřeží, nebo dál do nitra země.

Tento plán se líbil především Nabovi. Trval totiž umíněně na svém přesvědčení a na předtuše, že inženýra najde, a proto nijak nespíchal s odchodem z těchto míst, která byla dějištěm katastrofy. Nevěřil a nechtěl věřit ve smrt Cyruse Smitha. Pokládal za nemožné, aby takový muž zahynul tak bídným způsobem, totiž aby byl odnesen vlnou a utopil se několik set kroků od břehu! Dokud vlny nevyvrhnou na břeh inženýrovo tělo, dokud vlastníma očima neuvidí a vlastníma rukama neohmatá Smithovu mrtvolu, dotud neuvěří v jeho smrt. Tato myšlenka ovládala plně jeho umíněnou mysl. Možná že to byla jen představa, ale představa hodná úcty, kterou v něm Pencroff nechtěl ničit. Námořníkovi však už bylo jasné, že inženýr zahynul ve vlnách; s Nabem o tom ovšem nehovořil. Černoch trpěl už tak, že by pánovu smrt asi nepřežil.

Toho dne, 26. března, pokračoval Nab od rána v průzkumu pobřeží na sever. Stále se vracel k místu, kde se patrně moře nad nešťastným Smithem zavřelo.

Snídaně toho dne byla složena z datlovek a z holubích vajec. Harbert našel v prohlubinách skal sůl po odpařené mořské vodě. Tento nerostný přídatek k jídlu přišel všem velmi vhod.

Po jídle se ptal Pencroff novináře, chce-li s ním jít do lesa pokusit se tam něco ulovit. Ale pak si uvědomil, že tu musí někdo opatrovat oheň a být také po ruce, kdyby Nab potřeboval pomoc.

⁷ Daniel Defoe (1660-1731) je autorem slavného „Robinsona Crusoa“ a Rudolf Wyss je švýcarský autor knihy „Švýcarský robinzon“.

Novinář tedy zůstal.

„Vzhůru na lov, Harberte!“ zvolal námořník. „Střelivo si nasbíráme cestou a pušku si ulomíme v lese.“

Ještě před odchodem Harberta napadlo, že nemají troud k rozdělení ohně a že by si měli z opatrnosti opatřit za něj náhradu.

„Jakou?“ ptal se Pencroff.

„Ze spáleného plátna,“ odpověděl chlapec. „Pro podle potřeby poslouží jako troud *⁸.“

Námořníkovi se nápad líbil. Pokládal však za nepřipustné obětovat na troud kousek svého kapesníku. Ale stálo to za to a část kostkovaného Pencroffova kapesníku se brzy proměnila v zuhelnatělou látku. Tato vzácná věc byla pečlivě uložena v prostřední části Komína ve skalní dutině a zajištěna proti větru a vlhku.

Bylo devět hodin. Počasí se zhoršilo. Vanul jihozápadní*⁹ vítr. Harbert a Pencroff vyšli z Komína, spěšně pohlédli na kouř vinoucí se ze skal a postupovali pak po levém břehu řeky.

Po příchodu do lesa ulomil Pencroff na prvním stromě dvě silné větve a upravil je v obušky, které Harbert přiostril o skálu. Ach, kdyby teď měli nůž! Pak oba lovci vkročili do vysoké trávy na břehu. Od ohybu na jihozápad se řeka zvolna zužovala a její břehy tvořily těsné řečiště, překryté dvojí klenbou mohutných stromů. Pencroff se z obavy před zablouděním rozhodl jít podle řeky, která je vždycky dovede bezpečně zpět. Chůze po břehu však narážela na četné překážky. Někde se větve stromů skláněly až nad vodu, jinde naráželi lovci na spleť lián a na velké trny, které museli urážet holemi. Harbert častokrát zmizel v podrostu, ale Pencroff ho vždy zavolal zpět a prosil ho, aby se nevzdaloval.

Námořník pozoroval bedlivě tvar a složení půdy. Na levém břehu byla půda plochá, nepozorovatelně stoupající. Její vlhký podklad přecházel místy v bažiny. Bylo zřejmé, že v hloubce jsou podzemní prameny, stékající po podzemním svahu do řeky. Občas narazili na snadno překročitelný potok, vytékající z houštin. Protější břeh byl strmější a říční údolí jím bylo značeno mnohem výrazněji. Pahorky, stupňovitě zakryté stromovým, znemožňovaly výhled do kraje. Na pravém břehu by byla chůze jistě obtížnější, protože tam se půda měnila prudčeji a stromy sklánějící se až k vodě vytvářely neproniknutelnou spleť kořenů.

Zbytečno dodávat, že do lesa na obou březích nevkočila nikdy lidská noha. Pencroff zde našel jen stopy čtvernožců, čerstvě šlépěje zvířat, jejichž druh nedovedl určit. Podle Harbertova mínění to byly stopy velkých divokých zvířat, s nimiž teď museli počítat. Nikde však nenašli na kmenech stromů stopy seker, nikde neviděli zbytky ohně ani otisky lidské nohy. Mohli si snad blahopřát, protože v oblasti Tichého oceánu by přítomnost člověka vedla spíš k obavám než k radosti.

Harbert s Pencroffem mnoho nehovořili, protože museli přemáhat značné překážky. Po hodinové chůzi ušli sotva dva kilometry. Lov nebyl až dosud nijak úspěšný. A přece ve větvích přeletovali a křičeli různí ptáci, instinktivně poděšení objevením člověka. Mezi ptactvem poznal Harbert v bažinaté části pralesa ptáka s ostrým a dlouhým zobákem, který se tělesnou stavbou podobá našemu ledňáčkovi. Liší se od něho drsnějším, kovově lesklým peřím.

„To je leskovec*¹⁰,“ řekl Harbert a pokoušel se dostat k ptáku na dosah.

„Bylo by dobré ochutnat ho,“ mínil námořník. „Bude-li ovšem ten pták ochoten dát se upéci.“

V tom okamžiku vyletěl z chlapcovy ruky prudce a obratně vržený kámen a udeřil opeřence u kořene křídel. Rána však nestačila, protože leskovec se velkou rychlostí rozběhl a zmizel v houští.

„Jsem to nešika!“ naříkal chlapec.

„Ba ne, chlapče,“ těšil ho námořník. „Rána byla dobrá. Každý jiný by byl leskovce chybil. Netrap se, dostaneme ho jindy.“

Průzkum pokračoval. Lovci postupovali ke stále mohutnějším a nádhernějším stromům, ale nikde neviděli jedlé plody. Pencroff marně hledal některé ze vzácných palem, které poskytují lidem

⁸ Dřív se rozděloval oheň s pomocí troudu, což bylo ztrouchnivělé dřevo nebo zuhelnatělá látka. Do troudu se vykřesaly jiskry a foukáním pak vzplanul oheň.

⁹ Nezapomínejme, že trosečníci byli na jižní polokouli, kde od severu (od rovníku) vanou teplé větry, kdežto jižní vítr, vanoucí od jižního pólu, je studený jako u nás severák.

¹⁰ Leskovec zelený (*Galbula viridis*) je jihoamerický pták šplhavec.

potravu a jejichž růst byl zjištěn od čtyřicáté rovnoběžky severní šířky až ke třicáté rovnoběžce jižní polokoule. Tento les se skládal jen z jehličin, především z Douglasových jedlí, podobných těm, které rostou na severozápadních březích Ameriky, a z obrovských smrků, měřících až čtyřicet pět metrů.

V tom okamžiku vzlétlo z křoví před nimi hejno ptáků s krásným peřím a s dlouhými, měňavými ocasy. Ptáci kolem sebe rozsévali slabě upevněná pera. Harbert jich několik sebral a prohlížel si je.

Obr. 8. – Pencroff zde našel jen stopy čtvernožců.

„Je to kuruka*¹¹.“ řekl.

„Já bych tu viděl raději perličky nebo tetřevy,“ prohlásil Pencroff. „Jsou tihle ptáci aspoň dobří k jídlu?“

„Jsou velmi dobří a jejich maso je neobyčejně jemné,“ pokračoval Harbert.

„Ostatně nemýlím-li se, je velmi snadné překvapit tyto ptáky a ubít je holí.“

Námořník s chlapcem proklouzli tiše trávou a došli k patě vysokého stromu, jehož nižší větve byly obsazeny kurukami. Ptáci čekali na přelet hmyzu, kterým se živí. Lovci viděli jejich opeřené nohy, svírající slabší větve jako oporu. Oba prudce vyskočili a holemi způsobili úplnou zkázu mezi ptáky, kteří vůbec nepomýšleli na únik a nechávali se tupě ubíjet. Asi sto už jich leželo pod stromem, než se zbytek rozhodl odletět.

„Dobrá,“ řekl Pencroff. „Tady je dost zvěřiny pro lovce našeho druhu. Stačí jen natáhnout ruku.“

Námořník svázal kuruky jako skřivany tenkým proutkem a oba lovci pokračovali v průzkumu. Zjistili teď, že proud řeky se mírně ohýbá volným obloukem k jihu, ale tento ohyb nebyl jistě velký, protože řeka musela pramenit v pohoří, kde si sbírala vodu z tajícího sněhu na svahu nejvyšší hory.

Hlavním výsledkem této cesty mělo být zjištění, zda si obyvatelé Komína mohou opatřit potřebné množství potravy. Nedalo se říci, že výsledku už bylo dosaženo. Námořník aspoň pokračoval v prohlídce lesa. Náhle vykřikl, jak mu nějaké zvíře, které nemohl poznat, zmizelo před očima ve vysoké trávě. Kdyby byl měl Topa! Top však zmizel se svým pánem a pravděpodobně s ním i zahynul.

Ve tři hodiny odpoledne byla objevena nová hejna ptáků na stromech, na nichž tito opeřenci oklovovali aromatické bobule. Mezi jinými druhy stromů to byly především jalovce. Náhle zazněl lesem skutečný hlas trubky. Tyto podivné a zvučné fanfáry vydávali kurovití ptáci nazývaní ve Spojených státech tetřivci. Lovci brzy spatřili několik párů s peřím měňavě žlutohnědým a s hnědými ocasy. Harbert mezi nimi poznal samce podle špičatých vějířků vytvořených zdviženými pery na krku. Pencroff pokládal za nutné zmocnit se několika tetřivků, velkých jako slepice a chutných jako jeřábci; bylo to však nesnadné, protože tito ptáci nenechali k sobě nikoho přiblížit. Po několika marných pokusech, které skončily jen poplašením tetřivků, řekl námořník chlapci:

„Když je nemůžeme zabít v letu, pokusíme se chytit je na udici.“

„Jako kapry?“ zvolal Harbert udiven takovým návrhem.

„Jako kapry,“ odpověděl vážně námořník.

Pencroff našel v trávě asi tucet tetřivčích hnízd, z nichž každé mělo po dvou nebo po třech vejcích. Dbal pečlivě toho, aby se nedotkl žádného z hnízd, ke kterým se museli majitelé vrátit. Okolo hnízd chtěl naličit své udice – ne ovšem šňůry s oky, ale šňůry s háčky. Odvedl Harberta na dostatečnou vzdálenost od hnízd a tam připravil pečlivě své nástrahy. Harbert sledoval s pochopitelným zájmem jeho práci, o jejímž zdárném výsledku však pochyboval. Šňůry byly vyrobeny ze slabých lián a přivázány k sobě v délce čtyř až šesti metrů. Velké silně trny se zahnutými špičkami, ulomené v houští zakrslých akácií*¹², byly připevněny na konce lián jako háčky. Za vnadidlo jim posloužili velcí červení červi, které vyhrabali ze země.

Když bylo vše hotovo, vklouzl Pencroff do trávy, a obratně se skrýváje, naličil konce šňůr s háčky blízko tetřivčích hnízd; pak vzal konce šňůr do ruky a skryl se s Harbertem za silný strom.

Oba dva trpělivě čekali. Harbert ovšem příliš nevěřil v úspěch Pencroffova vynálezu. Teprve po dobré půlhodině se počalo několik tetřivků vracet k hnízdům. Ptáci skákali, klovali do země a zřejmě vůbec nevnímali přítomnost lovců, kteří se ostatně umístili po větru od tetřivků.

Chlapec byl nesmírně vzrušen. Zadržoval dech stejně jako Pencroff, který s otevřenýma očima a s pootevřenými ústy, jako by už ochutnával tetřivčí maso, sotva dýchal.

Ptáci se však procházeli mezi háčky, aniž se o ně příliš zajímali. Pencroff tedy lehce zatahal za liány, aby nastražení červi působili dojmem červů živých.

V tom okamžiku pocítil námořník totéž vzrušení, jaké zná rybář, když se mu k návnadě blíží

¹¹ Kuruka je druh jihoamerického kura, příbuzného naší slepici a bažantu.

¹² Akácie (kopinice) je trnitý strom.

kořist.

Záškuby přivábily brzy pozornost tetřívků, kteří se vrhli k háčkům. Tři nejhltaavější polkli naráz vnadidla i s háčky. Pencroff prudkým trhnutím „zasekl“ kořist a zuřivý tlukot křídel mu potvrdil, že ptáci jsou chyceni.

„Hurá!“ vykřikl a oba lovci se vrhli ke kořisti a okamžitě se jí zmocnili.

Harbert zatleskal. Dnes poprvé viděl lov ptáků na udici. Skromný námořník však prohlásil, že to byl jen pokus a že on není vynálezcem tohoto způsobu lovu.

„Ale musíme se ve svém postavení pokusit nachytat jich ještě víc,“ dodal.

Tetřívci byli svázáni nohama k sobě a Pencroff – šťasten, že se nevrací s prázdnou – se rozhodl vrátit se už domů.

Cestu zpátky jílu ukazovala řeka, podle které sestupovali; k šesté hodině, značně unaveni výpravou, vrátili se Harbert a Pencroff do Komína.

Obr. 9. – Oba lovci se vrhli ke kořisti a okamžitě se jí zmocnili.

Kapitola 7

NAB SE JEŠTĚ NEVRÁTIL – ÚVAHY NOVINÁŘOVY – VEČEŘE – PŘIPRAVUJE SE ZLÁ NOC – STRAŠNÁ BOURE – NOČNÍ ODCHOD – BOJ S VĚTREM A S DEŠTĚM – ČTRNÁCT KILOMETRŮ OD PRVNÍHO TÁBOŘIŠTĚ

Gedeon Spilett stál se zkříženýma rukama nehybně na břehu a díval se na moře, které se na východním obzoru spojovalo s černým mrakem, rychle stoupajícím po obloze vzhůru. Vál silný vítr, který se k večeru velmi ochladil. Nebe vypadalo zlověstně a projevovaly se už znatelně první příznaky vichru.

Harbert vešel do Komína a Pencroff zamířil k novináři. ten byl tak zamyšlen, že námořníka ani nepozoroval.

„Budeme mít zlou noc, pane Spilette,“ řekl námořník. „Vítr a déšť udělá radost jen buřňákům*¹³.“

Novinář se otočil, a když spatřil Pencroffa, zeptal se:

„V jaké vzdálenosti od pobřeží byl podle vás balón napaden vlnou, která odnesla našeho přítele?“

Námořník se nad otázkou nepozastavil. Chvilí promýšlel a pak řekl:

„Asi tři sta šedesát metrů.“

„A jeho psa také?“

„Také.“

„Ale mě udivuje,“ pokračoval novinář, „že s inženýrem zahynul i Top. A přece ani tělo psa nebylo vyvrženo na břeh.“

„Při tak rozbouřeném moři to není nic divného,“ odpověděl námořník. „Je však možné i to, že mořský proud zanesl těla dále na pobřeží.“

„Vy tedy myslíte, že náš přítel zahynul ve vlnách?“ ptal se znovu novinář.

„To je můj názor.“

„Můj také,“ řekl Gedeon Spilett. „Jenom si myslím, nemaje vaše zkušenosti, Pencroffe, že zmizení Cyruse Smithe i Topa, ať už živých nebo mrtvých, je něco nepochopitelného a nepravděpodobného.“

„Chtěl bych být téhož názoru, pane Spilette,“ odpověděl Pencroff, „ale už jsem bohužel přesvědčen.“

Po tomto rozhovoru se námořník vrátil do Komína. Tam plápolal silný oheň. Harbert na něj právě hodil náruč suchého dříví a oheň teď osvětloval i nejtemnější kouty chodby.

Pencroff se hned pustil do přípravy jídla. Pokládal za nutné přidat dnes něco sytějšího, protože se všichni potřebovali posilnit.

Šňůra kuruk byla uschována na druhý den. Dnes však oškubal tetřívky a tito chutní ptáci viseli za chvíli na proutcích nad ohněm a opékali se.

Bylo sedm hodin večer a Nab se dosud nevrátil. Jeho dlouhá nepřítomnost počala Pencroffa znepokojovat. Námořník se bál, že černocho přišel v neznámých končinách k nějakému úrazu nebo že si ze zoufalství něco udělal. Harbert však z černochovy nepřítomnosti usuzoval na něco zcela jiného. Byl přesvědčen, že Nab se nevrátil proto, že se vyskytly nějaké zvláštní okolnosti, které ho přiměly k dalšímu hledání. A každá taková okolnost se mohla týkat jen Cyruse Smithe. Nevrátil-li se Nab, jistě získal novou naději. Možná že našel stopy, otisk nohy nebo prostě něco, co ho hnalo znovu na cestu. Možná že v této chvíli sleduje určitou stopu. A co když ta stopa vede ke Smithovi?

Chlapec uvažoval nahlas a jeho druhové ho nechali hovořit. Jen novinář s ním posunkem souhlasil. Pencroff byl přesvědčen, že se Nab dostal při prohledávání pobřeží mnohem dál než včera a že se proto nemohl dosud vrátit.

Harbert však pod vlivem silné předtuchy projevil několikrát touhu jít Nabovi naproti. Pencroff tvrdil, že by to bylo zbytečné, protože by v takové tmě a za takového počasí Nabovy stopy nenašel,

¹³ Buřňák je mořský pták, příbuzný racka.

a že je tedy lepší čekat. Nevrátili-li se Nab do rána, půjde ho hledat s Harbertem i Pencroff.

Gedeon Spilett souhlasil s námořnickovým názorem, že by se neměli rozcházet, a Harbert se musel zřítí svého úmyslu. Ale z očí mu vytryskly velké slzy.

Novinář šlechtetného chlapce objal.

Počasí se viditelně zhoršilo. Jihovýchodní vítr narážel na pobřeží s neobvyklou prudkostí. Trosečníci slyšeli hukot opadávajícího moře mezi nejnižšími skalisky. Vichřicí rozprášený déšť se hnal s větrem jako tekutá mlha. Vypadalo to, jako by někdo hnal cáry mraků přes břeh, na kterém rachotily balvany jako kamení vysypávané z káry. Větre zdvižený písek se mísil s deštěm v nezadržitelný přival; vzduchem se nesl nerostný prach spolu s prachem vodním. Mezi ústím řeky a úpatím skály se tvořily vzdušné víry a vzduch unikající z tohoto malströmu nacházel průchod jen v úzkém údolí řečiště, z něhož vynášel v zuřivých poryvech celé sloupy vody. Také kouř z ohniště, hnaný úzkým průchodem, byl srážen vichr a zpět a zaplňoval chodby tak, že v nich nebylo možno vydržet.

Proto jakmile byli tetřivci upečení, Pencroff oheň uhasil a nechal z něho jen žhavé uhlíky v popelu.

Nab se neobjevil ani do sedmi hodin. Ted však mohl předpokládat, že mu v návratu brání to hrozné počasí a že si proto našel úkryt v nějaké dutině, aby tam přečkal bouři nebo vyčkal aspoň do rozednění. Rozhodně nebylo možné jít mu naproti a hledat ho za takových okolností.

Zvěřina byla jediným jídlem toho večera. Všichni se rádi pustili do výborného masa. Pencroff s Harbertem, vyhladovělí dlouhou cestou, maso přímo hltali. Pak se každý uchýlil do kouta, v němž strávil minulou noc. Harbert usnul vedle Pencroffa, který ležel u ohně.

Venku s rostoucí nocí nabývala bouře hrozivých forem. Vichr se už dal srovnávat s vichřicí, která odnesla zajatce z Richmondu až na tuto zemi v Tichém oceánu. Byla to jedna z bouří tak častých v době rovnodennosti, bohatých na katastrofy a strašných především nad volným prostranstvím, kde se jejich zuřivosti nestaví nic v cestu. Lze si představit, že pobřeží otevřené k východu, to jest přímo přístupné nárazům bouře, bylo bičováno silou, která se nedá vůbec vylíčit.

Naštěstí seskupení skal, v nichž byl Komín, bylo velmi pevné. Byly to žulové balvany, z nichž ovšem některé, ne příliš pevně usazené, jako by se povážlivě chvěly. Pencroff cítil pod rukou opřenou o skálu rychlé jemné záchvěvy. Opakoval si však celkem oprávněně, že se nemusí ničeho bát a že jejich dočasný úkryt to vydrží. Naslouchal neustálému rachotu balvanů, které vichr smetával z hřebenu stěny na pobřeží. Některé z nich se valily i horní částí Komína nebo se dopadem dolů tříštily na kusy. Námořník dvakrát vstal a vydrápal se k východu z chodby, aby se podíval ven. Sesuny balvanů však nehrozily přímým nebezpečím. Vrátil se tedy k ohništi, kde v popelu popraskávaly uhlíky.

Harbert přes zuřivost bouře, řev vichřice a rachot hromů spal nejtvrdějším spánkem. Spánek se zmocnil nakonec i Pencroffa, který byl z námořnického života zvyklý na jakýkoli nečas.

Jen Gedeon Spilett byl neklidný a bděl; vyčítal si, že nešel s Nabem. Bylo zřejmé, že neztratil ještě všechnu naději. Předtucha s kterou měl Harbert, ovládala i novináře. Myslel stále jen na Naba. Proč se černocho nevrátil? Novinář se převracel na svém písečném lůžku, nevšímaje si vůbec boje živlů. Oči se mu občas na chvíli únavou zavřely, ale první rychlá myšlenka je zase otevřela.

Noc plynula. Bylo asi k druhé hodině, když hluboce spící Pencroff pocítil prudký otřes. Okamžitě se probudil a vykřikl:

„Co je?“

Nad ním se skláněl Gedeon Spilett se slovy:

„Slyšíte, Pencroffe? Slyšíte?“

Námořník zbystřil sluch, ale v hluku bouře nerozeznával žádný cizí zvuk. „To je vítr,“ řekl.

„Ne,“ prohlásil Gedeon Spilett, znovu naslouchaje. „Myslím, že jsem zaslechl...“

„Co?“

„Štěkání psa!“

„Psa?“ zvolal Pencroff a skokem byl na nohou.

„Ano... štěkot...“

„To není možné,“ odpověděl námořník. „Ostatně v tomhle čase a za takové bouře...“

„Počkejte... Poslouchejte...“ šeptal novinář.

Pencroff naslouchal ještě pozorněji. Opravdu se mu teď zdálo, že ve chvíli ztišení slyší vzdálený štěkot.

„Nu?“ ptal se novinář, svíraje námořníkovi ruku.

„Ano...! Ano...!“ odpověděl Pencroff.

„To je Top! To je Top!“ zvolal Harbert, který se právě probudil. Všichni tři se vrhli k východu z Komína.

Jen s největší námahou se jim podařilo vyjít; vítr je rval zpět. Konečně byli venku, ale na nohou se udrželi jen opření o skálu. Dívali se, ale mluvit nemohli. Vichřice byla strašná.

Byla naprostá tma. Moře, nebe i země splynuly ve stejně temnou čern. Zdálo se, že v ovzduší není ani atom rozptýleného světla.

Po několik minut stáli novinář a jeho dva společníci jako přibiti ke skále, drcení vichřicí, promočení lijavcem a oslepení pískem. Pak zaslechli znovu v přestávce vichru štěkot, který přicházel zřejmě z velké dálky.

To mohl být jedině Top! Byl však sám, nebo ho někdo provázel? Bylo pravděpodobné, že je sám, ač bylo i možné, že s ním jde Nab a snaží se dostat rychle ke Komínu.

Námořník stiskl novináři ruku. Mohl se s ním dohovorit jen posunkem, který znamenal: Počkejte! Pak zmizel v Komínu.

Za okamžik se vrátil se zapálenou otepí, vyhodil ji vysoko do vzduchu a pronikavě přitom zapískal.

Na toto znamení, jakoby v té chvíli právě očekávané, ozval se štěkot z mnohem bližších míst a brzy nato se do Komína vřítíl pes. Harbert, Gedeon Spilett a Pencroff se vrhli za ním.

Na ohništi se octla náruč suchého dříví. Chodba se osvětlila vysokým plamenem.

„Je to Top!“ ozval se Harbert.

Byl to opravdu Top, nádherný anglonormandský pes, který křížením obou ras zdědil rychlé nohy a jemný čich, nezbytné vlastnosti dobrých loveckých psů.

Byl to pes inženýra Smithe. A byl sám! Ani jeho pán, ani Nab s ním nebyl.

Jak ho jen mohl pud přivést až ke Komínu, o kterém pes vůbec nevěděl?

Vypadalo to záhadně, zvláště za tak tmavé noci a za takové bouře. Bylo v tom však něco ještě záhadnějšího. Top nebyl ani vyčerpán, ani unaven, ani potřísněn blátem nebo pískem...

Harbert přitáhl psa k sobě a třel mu hlavu mezi dlaněmi. Pes si to nechal líbit a otíral si krk o chlapcovy ruce.

„Našel-li se pes, najde se i pán!“ řekl novinář.

„Kéž byste měl pravdu!“ zvolal Harbert. „Pojďme! Top nás povede!“

Pencroff nic nenamítal. Cítil jasně, že objevení psa by mohlo vyvrátit jeho domněnky.

„Jdeme!“ prohlásil.

Pencroff pak pečlivě zakryl uhlíky v ohništi. Do popela vložil několik větví, aby po návratu mohl oheň jen rozdmýchat. Potom, veden psem, který ho poštěkáváním lákal za sebou, a následován novinářem a Harbertem, vyrazil ven. Vzali s sebou i zbytky večeře.

Bouře venku vrcholila, dosahujíc zřejmě největší síly. Nový Měsíc, právě v konjunkci¹⁴ se Sluncem, nevysílal mračny jediný paprsek. Jít přímým směrem bylo nemožné. Bylo lepší svěřit se Topovu pudu; to také udělali. Novinář s chlapcem šli za psem a námořník řadu uzavíral. Jakýkoli hovor byl nemožný. Déšť je příliš neobtěžoval, protože byl rozprašován v mlhu, ale jak už bylo řečeno, vichřice byla strašná.

Náhoda však námořníkovi a jeho přátelům přála. Vítr vanul od jihozápadu, tedy jim do zad. Písek vrhaný nesnesitelnou prudkostí zachycovali zády, a pokud se nemuseli obracet, neznamenalo to ztížení pochodu. Častokrát běželi rychleji, než chtěli. Museli totiž zrychlovat krok, aby nebyli poraženi. Nesmírná naděje teď násobila jejich síly. A nešli pobřežím jen nazdařbůh. Nepochybovali už o tom, že Nab inženýra našel a že pro ně poslal věrného psa. Šlo jen o to, je-li inženýr živ, či zda

¹⁴ Konjunkce je vzájemná poloha dvou nebeských těles, při níž se pozorovateli na Zemi zdá, že obě tělesa splývají.

pro ně Nab poslal jen proto, aby prokázali poslední službu mrtvole nešťastného Smithe.

Když přešli průrvu ve vyvýšenině, které se z opatrnosti vyhnuli, zastavili se na chvíli, aby nabrali dech. Ohyb skály je teď trochu chránil před větrem. Prudce zde oddychovali po čtvrt hodinové chůzi, která byla spíš během.

V této chvíli si mohli rozumět a odpovídat si. Harbert pronesl jméno Cyruse Smithe. Top zaštěkal, jako by chtěl říci, že inženýr je zachráněn.

„Je živ, Tope?“ opakoval Harbert. „Živ?“

Pes znovu zaštěkal v odpověď.

Vydali se na další cestu. Bylo asi půl třetí. Moře počalo stoupat a vichrem hnaný syzygický příliv¹⁵ hrozil značnou silou. Vysoké vlny nesly pěnovou čáru s takovou prudkostí a v takové výši, že pod ní zmizel celý ostrůvek, který teď nebylo vůbec vidět. Dlouhá jeho výspa už nechránila pobřeží otevřené širému moři.

Jakmile námořník a jeho druhové přešli průrvu, napadl je znovu víchř s hroznou zuřivostí. Sklonění, nastavující větru záda, kráčeli rychle za Topem, který nijak neváhal ve směru. Šli k severu, majíce vpravo hřeben vln, prozrazovaný hromovým rachotem, a vlevo temný kraj, jehož vzhled nebylo možno pozorovat. Cítily však, že je asi poměrně rovinatý, protože víchřice teď letěla více nad jejich hlavami a nezasahovala je zpětnými odrazy jako tam, kde kráčeli podél žulové stěny.

Ve čtyři hodiny odhadovali, že ušli asi devět kilometrů. Mraky se trochu zdvihly a neploužily se už po zemi. Méně vlhká víchřice se projevovala prudkým proudem suššího a chladnějšího vzduchu. Nedostatečně chránění oděvem, všichni krutě trpěli zimou, ale z úst jim neuniklo jediné slovo nářku. Byli rozhodnuti sledovat Topa všude, kam je inteligentní zvíře povede.

K páté hodině počalo svítat. Nejdříve v zenitu, kde byla mlha nejřidší, vytvořily se kolem okrajů mračen šedavé pruhy a pod jejich matným pásem se vynořil čistý obzor. Hřebeny vln se zbarvily žlutě a pěna bíle. Současně se počaly vlevo nejasně rýsovat zvýšené části pobřeží, stále ovšem jen v šedi a v černi.

V šest hodin se rozednilo. Mraky letěly nesmírnou rychlostí poměrně vysoko. Námořník a jeho přátelé byli teď asi jedenáct kilometrů od Komína. Šli podél plochého břehu, lemovaného směrem k moři pásem skal. Vlevo se objevoval kraj s písčnými přesypy, porostlými bodlácím. Měl vzhled pusté, písčité krajiny. Pobřeží nebylo členité a nestavělo oceánu v cestu žádnou překážku, kromě řetězu nepravidelných pahorků. Tu a tam stálo několik stromů, skloněných k západu a s větvemi rostoucími stejným směrem. Jen v dále na jihozápadě se táhl okraj posledního lesa.

V tomto okamžiku projevil Top známky neklidu. Běhal vpřed a vracel se zas k námořníkovi, jako by ho chtěl přimět k rychlejší chůzi. Hnan svým obdivuhodným pudem, bez jediného zaváhání vnikal mezi přesypy. Trosečníci šli za ním. Kraj vypadal naprosto pustě, neoživen jediným tvorem.

Okraj širokého pruhu přesypů byl složen z pahorků a prapodivně rozházených kup. Vypadal jako malé písčné Švýcarsko a jen zázračný smysl se v něm mohl vyznat.

Pět minut od pobřeží přišli trosečníci před jakousi jeskyní, vytvořenou v závětrné části přesypu. Top se zastavil a ostře zaštěkal. Spilett, Harbert a Pencroff vnikli do jeskyně.

Tam klečel Nab před jakýmsi tělem, které leželo na travnatém lůžku.

Bylo to tělo inženýra Smithe.

¹⁵ Syzygický příliv je zvláště silný příliv v době, kdy je měsíc v konjunkci se sluncem.

Obr. 10 – V ní klečel Nab před jakýmsi tělem...

Kapitola 8

CYRUS SMITH ŽIJE? – NABOVO VYPRAVOVÁNÍ – ŠLÉPĚJE – NEŘEŠITELNÁ OTÁZKA – PRVNÍ SLOVA CYRUSE SMITHE – ZJIŠTĚNÍ STOP – NÁVRAT DO KOMÍNA – ZNIČENÝ PENCROFF

Nab se nehýbal. Námořník se ho zeptal jediným slovem: „Žije?“

Nab neodpověděl. Gedeon Spilett a Pencroff zbledli. Harbert sepal ruce a nehýbal se. Bylo však zřejmé, že černoch byl tak ponořen do svého hoře, že neviděl přátele a neslyšel jejich slova.

Novinář poklekl vedle nehybného těla, rozepjal inženýrovi oděv a položil ucho na jeho prsa. Uplynula minuta – celé století – , v níž se pokoušel zachytit sluchem činnost srdce.

Nab se trochu odsunul a přihlížel, aniž vnímal. Nikdy nemohlo zoufalství tak zpusťit lidskou tvář. Nab o sobě téměř nevěděl, vyčerpán únavou a zničen bolestí. Pokládal svého pána za mrtvého. Gedeon Spilett po dlouhém vyšetřování vstal a prohlásil:

„Žije!“

Také Pencroff poklekl vedle Cyruse Smithe; i jeho ucho zachytilo bušení srdce a jeho rty ucítily slaboučký dech vycházející z inženýrových úst.

Na novinářovu výzvu vyběhl Harbert ven pro vodu. Sto kroků odtud našel malý pramen vyvěrající z písku, zřejmě posílený nočním deštěm. Neměl však nic k nabrání, ani prázdnou lasturu. Tak se musel chlapec spokojit namočením kapesníku, s nímž se rychle vrátil k jeskyni.

Naštěstí mokrá kapesník Spilettovi stačil, protože novinář chtěl jen navlhčit inženýrovy rty. Několik kapek chladné vody mělo okamžitý účinek.

Z prsou Cyruse Smithe se vydral vzdech. Dokonce se zdálo, že chce inženýr něco říci.

„Zachráníme ho!“ řekl novinář.

Při těchto slovech nabyl Nab opět naděje. Svlékl svého pána, aby se podíval, není-li zraněn. Ani hlava, ani trup, ani údy však neměly nejmenšího škrábnutí, což bylo tím záhadnější, že tu chyběly jakékoli stopy zápasu, který inženýr musel přece svést při pronikání pásmem skalisek.

Toto vysvětlení přijde později. Až Cyrus Smith bude moci mluvit, řekne vše, co se s ním dělo. Teď šlo o to přivést ho k životu. Bylo pravděpodobné, že se to podaří třením. Použili k tomu námořnickovy kazajky. Inženýr, zahřátý prudkým třením, pohnul lehce rukou a jeho dech se stával pravidelnější. Jistě umíral vyčerpáním, a nebýt příchodu jeho druhů, byl by býval Cyrus Smith hotov.

„Vy jste pana Smithe pokládal za mrtvého?“ ptal se Naba Pencroff.

„Ano, za mrtvého,“ odpověděl Nab. „Kdyby vás byl Top nenašel, kdybyste nebyli přišli, byl bych ho pochoval a zemřel s ním.“

Na čem tedy závisel život Cyruse Smithe!

Nab potom vypravoval, co se odehrálo. Když ráno za svítání odešel z Komína, stoupal podle pobřeží severním směrem, až dosáhl oné části pobřeží, na které už předtím byl.

Tam hledal bezúspěšně na břehu mezi skálami a v písku třeba i nejmenší stopu, kterou by se mohl řídit. Prozkoumal především všecky části břehu nezasahované už přílivem, protože v dolních částech musel příliv s odlivem každou stopu zničit. Nab už nedoufal, že najde pana Smithe živého. Hledal teď už jenom mrtvolu, aby ji vlastníma rukama pohřbil.

Hledal dlouho. Jeho námaha byla stále marná. Zdálo se, že na tento pustý břeh lidská noha nikdy nevzkročila. Lastury, které nemohlo moře zasáhnout a kterých tu nad čarou přílivu ležely milióny, byly neporušeny. Žádná nebyla rozdrcena. Na prostore dlouhé tři sta metrů nebyla jediná lidská stopa.

Nab se tedy rozhodl jít několik kilometrů po břehu. Domníval se, že proud mohl zanést tělo dále. Plave-li mrtvola podle plochého břehu, jen zřídka ji moře dříve nebo později nevyplaví. Nab to věděl a chtěl pana Smithe ještě naposled spatřit.

„Šel jsem po břehu ještě asi tři a půl kilometru, prohledal jsem pásmo skalisek při odlivu a při přílivu a byl jsem už zoufalý z neúspěchu, když včera večer k páté hodině jsem našel na břehu stopy.“

„Stopy?“ zvolal Pencroff.

„Ano,“ odpověděl Nab.

„A stopy začínaly u skalisek?“ ptal se novinář.

„Ne,“ odpověděl Nab. „Až u čáry přílivu, protože mezi ní a skalisky musely být stopy zahlazené.“

„Pokračujte, Nabe!“ řekl Gedeon Spilett.

„Když jsem stopy spatřil, myslel jsem, že blouzním. Byly zcela zřetelné a mířily k přesypům. Šel jsem po nich asi půl kilometru a dával jsem pozor, abych je nezničil. Po pěti minutách, když se už šefilo, zaslechl jsem štěkání psa. Byl to Top a ten mě také odvedl sem k panu Smithovi.“

Nab skončil vypravováním, jak bolestný byl jeho nález neživého těla. Snažil se v něm zachytit zbytek života. Nyní, když našel inženýra mrtvého, chtěl ho vzkřísit. Jeho námaha však byla marná. Mohl už jenom prokázat poslední službu tomu, koho tolik miloval.

V té chvíli si vzpomněl na své druhy. Také oni by jistě chtěli naposled spatřit nešťastného Smithe. Byl zde Top. Což se svěřit moudrosti věrného zvířete? Nab několikrát pronesl novinářovo jméno jako jméno osoby, kterou pes nejlépe znal. Pak mu ukázal k jižní části pobřeží a pes se hned pustil naznačeným směrem.

Víme už, jak téměř nadpřirozený pud vedl Topa, který v Komínu nikdy nebyl, a přece tam přesně došel.

Nabovi společníci pozorně naslouchali černochoovým slovům. Bylo v nich pro ně mnoho nevysvětlitelného. Stejnou záhadou bylo i to, že se Cyrus Smith dostal z vln přes skaliska bez nejmenšího zranění. Nejvíce je udivil fakt, že inženýr dosáhl této jeskyně, ležící dva kilometry od pobřeží a ztracené v písečných přesypech.

„Vy jste tedy, Nabe, inženýra do jeskyně nepřenášel?“ ptal se novinář.

„Ne,“ odpověděl Nab.

„Pak je jisté, že se sem dostal pan Smith sám,“ míní námořník.

„Jisté to je,“ řekl Gedeon Spilett. „Ale právě to je neuvěřitelné.“

Jediné vysvětlení jim mohl dát sám inženýr. Nezbyvalo než čekat, až bude moci mluvit. Naštěstí se mu život rychle vracel. Tření obnovilo krevní oběh. Cyrus Smith znovu pohnul rukou a ze rtů mu uniklo několik nesrozumitelných slov.

Nab skloněný k němu ho oslovil, ale inženýr zřejmě neslyšel a také oči měl stále zavřené. Život se v něm projevoval jen pohyby. Smysly se toho dosud neúčastnily.

Pencroff litoval, že nemají oheň ani možnost jej rozdělat, protože si naneštěstí nevzali s sebou troud, který by se snadno rozdoutnal jiskrami ze dvou kamenů. Kapsy inženýrovy byly zcela prázdné, kromě kapsy u vesty, v níž byly hodinky. Bylo teď nutné přenést Cyruse Smithe do Komína, a to co nejdříve. Všichni s tím souhlasili.

Velká péče, věnovaná Smithovi, přinesla ovoce dříve, než čekali. Voda, kterou mu navlhčovali rty, přiváděla ho rychle k životu. Pencroffa napadlo, že by měli do vody přidat šťávu z pečeného tetřívčího masa, které s sebou přinesl.

Harbert letěl na pobřeží a vrátil se s dvěma velkými dvouchlopňovými lasturami. Námořník připravil jakousi směs a vpravil ji do úst inženýrovi, který ji do sebe dychtivě vsál.

Pak otevřel oči. Nab s novinářem se k němu sklonili.

„Pane Smithi! Pane Smithi!“ zvolal Nab.

Inženýr to slyšel. Poznal Naba i Spiletta, pak i další společníky, Harberta a námořníka. Jeho prsty lehce stiskly podávané ruce.

Ze rtů mu uniklo několik slov – slov, která už patrně pronesl a která vyjadřovala vše, co ho teď nejvíce zaměstnávalo.

„Ostrov nebo pevnina?“ šeptal.

„Ach,“ zvolal Pencroff, který se nemohl ubránit zaklení, „ke všem čertům, o to se teď nestaráme, jen když už žijete, pane Smithi! Ostrov nebo pevnina? To uvidíme později!“

Inženýr přikývl na souhlas hlavou; zdálo se, že usíná.

Respektovali jeho spánek a novinář počal okamžitě konat přípravy k přenesení Cyruse Smithe za nejvýhodnějších podmínek. Nab, Harbert a Pencroff vyšli z jeskyně a zamířili k vysokému

přesypu s několika pokřivenými stromy. Námořník cestou opakoval:

„Ostrov nebo pevnina? Na to myslí, když sotva dýchá! Jaký to je člověk!“

Po příchodu na přesyp ulomil Pencroff s přáteli holýma rukama z neduživé, větrem pokřivené jedle hlavní větve, z nich pak udělali jakási nosítka, která pokryli listím a trávou, aby na nich inženýra přenesli.

Za čtyřicet minut byli hotovi a v deset hodin se všichni vrátili k Cyrusi Smithovi, kterého Gedeon Spilett vůbec neopustil.

Inženýr se právě probudil ze spánku či spíše z mdloby, v níž ho tu ráno našli. Do tváří, až dosud smrtelně bledých, vracela se mu barva. Trochu se nadzdvihl, rozhlédl se kolem sebe a zdálo se, že se ptá, kde je.

„Můžete mě vyslechnout, aniž by vás to unavovalo, Cyrusi?“ ptal se novinář.

„Ano,“ odpověděl inženýr.

„Myslím,“ přerušil je námořník, „že by vám pan Smith rozuměl ještě lépe, kdyby snědl kousek studeného tetřívka – je to totiž opravdu tetřívek, pane Smithi,“ dodal a podal mu kousek masa.

Cyrus Smith rozkousal kus tetřívka a o zbytky se rozdělili jeho tři společníci, kteří už trpěli hladem a pokládali tuto přesnídávku za velmi hubenou.

„Dobrá,“ řekl námořník, „další hostina nás čeká v Komínu. Bude dobře, dovíte-li se, pane Smithi, že máme tam na jihu dům s místnostmi, ohniště a spíži s několika tucty ptáků, kterým Harbert říká kuruky. Nosítka pro vás jsou připravena, jakmile budete mít dost sil, přeneseme vás domů.“

„Děkuji, příteli,“ odpověděl inženýr. „Za hodinu nebo za dvě můžeme odejít... A teď mluvte, Spilette!“

Novinář tedy vyprávěl. Líčil vše, co nemohl vědět Cyrus Smith, totiž co se stalo od posledního pádu balónu: vyvržení na břeh neznámé a zřejmě pusté země, ostrova nebo pevniny, objevení Komína, průzkumy pobřeží při hledání inženýra, Nabovu oddanost a všechno, za co vděčí Topově inteligenci.

„Vy jste mě tedy našli na pobřeží?“ ptal se udiveně Cyrus Smith.

„Ne,“ odpověděl novinář.

„A do této jeskyně jste mě neodnesli?“

„Ne.“

„Jak daleko je jeskyně od pobřežních skal?“

„Asi devět set metrů,“ odpověděl Pencroff. „A udivuje-li vás to, pane Smithi, byli jsme tím neméně udiveni i my, když jsme vás tu našli.“

„Je to opravdu divné,“ řekl inženýr, který se rychle zotavoval a živě se zajímal o podrobnosti.

„Můžete nám říci, co se s vámi dělo, když vás vlna odnesla od balónu?“ pokračoval námořník.

Cyrus Smith vzpomínal. Věděl toho málo. Náraz vlny ho oderval od sítě balónu. Ponořil se na několik decimetrů pod vodu. Jakmile se dostal na hladinu, ucítil v temnotě před sebou pohyb nějakého živého těla. Byl to Top, který se mu vrhl na pomoc. Když se rozhlédl, neviděl už balón, který zbaven přítěže jeho a Topova těla vzlétl jako šíp. Viděl se uprostřed zuřivých vln, asi kilometr od pobřeží. Snažil se s vlnami bojovat a zuřivě plaval. Top mu pomáhal tím, že ho držel za šaty, ale pak se ho zmocnil proud a zahnal ho k severu. Po půlhodinové námaze klesl inženýr i s Topem do hlubin. Od oné chvíle až do vzkříšení v jeskyni v náručí přátel si už nevzpomíná na nic.

„A přece jste musel být vyvržen na břeh a musel jste mít sílu dojít až sem, protože vás Nab našel podle stop v písku,“ řekl námořník.

„Ano... tak to muselo být...,“ odpověděl zamyšleně inženýr. „Stopy jiného člověka jste v písku už nenašli?“

„Ani jednu,“ odpověděl novinář. „A i kdyby se tu našel nějaký zachránce, proč by vás opouštěl, když už vás zachránil z vln?“

„Máte pravdu, drahý Spilette. Řekni mi, Nabe,“ obrátil se inženýr k černochovi, „nebyl jsi to ty? Neměl jsi v nějaké chvíli okénko, v němž jsi... Ne, to je nemožné... Jsou tam ještě zbytky oněch stop?“ zeptal se.

„Ano, pane,“ odpověděl Nab. „Právě tady u vchodu do jeskyně, v závětrí přesypu, na místě

chráněném před větrem i deštěm. Ostatní byly zničeny bouří.“

„Pencroffe,“ řekl Cyrus Smith, „vezměte, prosím vás, mé boty a podívejte se, hodí-li se přesně do stopy.“

Námořník vyhověl inženýrově prosbě. Vyšel s Harbertem a s Nabem na místo, kde stopy zůstaly, a Cyrus Smith řekl novináři:

„Tady se stalo něco nevysvětlitelného.“

„Opravdová záhada,“ souhlasil novinář.

„Teď toho nechme, Spilette; o tom si pohovoříme později.“

Námořník, Harbert a Nab se za chvíli vrátili.

Nebylo už pochyb. Inženýrovy boty se přesně hodily do zachovaných stop.

Otisky tedy zanechal v písku sám Cyrus Smith.

„Tak vida, halucinace a okénko, které jsem prisuzoval Nabovi, měl jsem já sám. Šel jsem v jakémsi náměsíčním stavu, aniž jsem si chůzi uvědomoval, a Top mě asi pudově zavedl až sem, když mě vytáhl z vody. Pojd' sem, milý Tope!“

Zvíře se zaštěknutím přiskočilo k svému pánovi, který je dlouho hladil.

Všichni se shodli na tomto jedině možném vysvětlení a čest za zachránění Cyruse Smithe připadla Topovi.

K poledni se Pencroff ptal Cyruse Smithe, je-li už schopen přenosu. Cyrus Smith odpověděl tím, že s námahou, která dokazovala energii jeho nezlomného ducha, vstal. Musel se však opřít o námořníka, aby neupadl.

Obr. 11 – S námahou, která dokazovala energii jeho nezkrotného ducha, vstal.

„Dobrá, dobrá,“ bručel Pencroff a zvolal: „Nosítka pro pana inženýra!“

Přinesli nosítka. Příčné větve byly pokryty mechem a dlouhou trávou. Na ně položili Cyruse Smithe a zamířili k pobřeží. Vpředu námořník, vzadu Nab.

Měli před sebou patnáct kilometrů cesty, ale protože nebudou moci jít rychle a budou se patrně muset častokrát zastavovat, počítali, že cesta ke Komínu potrvá aspoň šest hodin. Vítr byl stále prudký, ale naštěstí už nepršelo. Uložen na nosítka, opíraje se o lokty, prohlížel si inženýr pobřeží, především směrem do nitra země. Nemluvil, ale pozoroval ráz kraje se všemi terénními tvary, lesy a význačnostmi, které se mu jistě pevně vrývaly v paměť. Po dvou hodinách cesty ho však únava přemohla a on na nosítkách usnul.

V půl šesté došla skupina k průrvě a o chvíli později dorazili ke Komínu.

Všichni se zastavili a postavili nosítka na písek. Cyrus Smith tvrdě spal a neprobudil se.

Pencroff s velkým údivem zjistil, že včerejší bouře velmi změnila vzhled tohoto místa. Mnoho skalních útvarů se zřítilo. Dlouhé bloky skal ležely na břehu a pobřeží bylo pokryto hustým povlakem mořských řas a chaluh. Bylo zřejmé, že moře vystouplo až nad ostrůvek dosáhlo úpatí velké žulové stěny.

Před vchodem do Komína prozrazovala rozrytá půda zuřivý útok vln.

Pencroffa přepadla zlá předtucha. Vrhł se do chodby.

Oheň vyhasl! Zaplavený popel byl teď jen bahnem. Zuhelnatělá látka, která jim měla sloužit jako troud, zmizela. Moře vniklo až na konec chodby a v Komínu vše zpěvřacelo a zničilo.

Obr. 12 – Po dvou hodinách cesty ho však únava přemohla a on na nosítkách usnul.

Kapitola 9

JE TU CYRUS SMITH – PENCROFFOVY POKUSY – TŘENÍ DŘEV – OSTROV NEBO PEVNINA? – V KTERÉ ČÁSTI TICHÉHO OCEÁNU? – V HLOUBI LESA – SEMENA BOROVIČ – LOV KABIÍ – KOUŘ DOBRÉ VĚŠTBY

Gedeon Spilett, Nab a Harbert byli několika slovy zpraveni o situaci. Tato příhoda, která mohla mít podle Pencroffova názoru nejvýznamnější důsledky, vyvolala u námořníkůvých druhů nejrozumnější odezvu.

Nab, naplněný radostí ze Smithova vzkříšení, ani neposlouchal a nezajímal se o námořníková slova.

Harbert se zdál do značné míry zkrúšen Pencroffovými obavami.

Novinář na námořníkovu zprávu prostě řekl:

„To je mi, Pencroffe, na mou duši jedno!“

„Říkám vám však, že nemáme oheň!“

„Co na tom?“

„Ani prostředek k jeho rozdělání.“

„Nu a co?“

„Ale pane Spilette, přece...“

„Cožpak tu není Cyrus?“ odpověděl novinář. „Což náš inženýr nežije? On už jistě najde způsob, jak oheň rozdělát.“

„A čím?“

„Ničím!“

Co na to mohl Pencroff říci. Nic, protože v hloubi duše sdílel i on důvěru svých přátel v Cyruse Smithe. Inženýr byl i pro něho světem v malém, složeným ze všech věd a ze vši lidské inteligence. Být s Cyrusem Smithem na pustém ostrově bylo totéž jako být sám v nejlidnatějším městě Spojených států. S ním nemohlo nic chybět, s ním nebylo možno zoufat. Kdyby byl těmto lidem někdo řekl, že jejich ostrov podlehne sopečnému výbuchu, že se propadne do hlubin Tichého oceánu, byli by neochvějně prohlásili: „Podívejte se! Je tu Cyrus Smith!“

Ale inženýr zatím ležel v hluboké mdlobě z námahy přepravy a nemohl teď použít své vynalézavosti.

Večeře musela být nezbytně chudá. Tetřívky už snědli a bez ohně si novou zvěřinu upéci nemohli. Uschované kuruky zmizely ostatně s vodou. Bylo nutno čelit nové situaci.

Nejdříve odnesli Cyruse Smithe do chodby. Tam se jim podařilo upravit mu lůžko na suchých řasách a chaluhách. Hluboký spánek přinese vysílenému muži jistě mnohem víc sil než nejvýživnější jídlo.

Přišla noc a s ní se počasí vlivem jihovýchodního větru značně ochladilo.

Protože moře prorazilo přehradu chodeb vybudovanou na mnoha místech Pencroffem, vnikal do Komína průvan, který tam pobyt velmi znepříjemňoval.

Inženýr se tak octl ve značně špatných podmínkách, ale jeho společníci se o něho postarali a pokryli ho svými kabáty a halenami.

Večeře se toho dne skládala opět z nezbytných datlovek, které nasbíral Harbert s Nabem na břehu. K mušlím však chlapec dnes přidal jedlé chaluhy, které sesbíral na výše položených skaliskách, k nimž mohlo moře jen při nejvyšším přílivu. Tyto chaluhy byly druhem sargasových chaluh, které za sucha tvoří jakousi klišovitou hmotu, dost bohatou na výživné látky. Novinář i jeho společníci požřeli velké množství datlovek a zajedli je chaluhami, jejichž chuť shledali celkem přijatelnou. Nutno připomenout, že tyto chaluhy jsou na asijských březích podstatnou částí potravy domorodců.

„Na tom nezáleží,“ řekl námořník. „Brzy nám pomůže pan Smith.“

Chlad se stupňoval a trosečníci neměli naneštěstí možnost bránit se proti němu.

Velmi znepokojený námořník přemýšlel o všech možných prostředcích k získání ohně. Nab se mu snažil pomoci. Našel trochu suchého mechu a pokoušel se jej zapálit křesáním jisker ze dvou

kamenů. Mech však nechtyl, protože kamenné jiskry neměly onu zápalnost, jakou mají jiskry vykřesané pazourkem a ocelí. Pokus se tedy nezdařil.

Pencroff se pak bez víry v úspěch pokoušel třít dvě suchá dřeva, jako to dělají divoši.

Kdyby se byly jeho a Nabovy pohyby proměnily podle fyzikálních zákonů v teplo, byly by mohly přivést do varu vodu v kotli parníku. Výsledku však neměly. Dřevo se jen zahřálo a to bylo vše. A to se ještě zahřálo méně než oba muži.

Po hodinové námaze se zpocený Pencroff dopálil a oba kusy dřeva zahodil.

Obr. 13 – Pencroff se pak bez víry v úspěch pokoušel třít dvě suchá dřeva.

„Bude-li mi někdo ještě tvrdit, že si divoši takhle rozdělávají oheň, bude toho litovat!“ prohlásil. „Spíš bych si zapálil dlaně, kdybych je třel o sebe.“

Námořník se ovšem mýlil v odsuzování tohoto prostředku. Je známo, že divoši prudkým třením dvou dřev skutečně oheň rozdělávali. Každé dřevo se však k tomu nehodí a celá věc také záleží na „forteli“, jak říkají zasvěcenci, a onen „fortel“ Pencroff patrně neznal.

Pencroffova špatná nálada netrvala dlouho. Odhozených dřev se zmocnil Harbert a pokoušel se je třít sám. Silný námořník se nemohl ubránit smíchu, když viděl nedospělého chlapce pokoušet se o úspěch tam, kde on ztroskotal.

„Jen se tuž, chlapče!“ smál se mu.

„Dobrá,“ odpověděl Harbert. „Dělám to stejně jen proto, abych se zahřál. Brzy mi bude tak teplo jako tobě, Pencroffe!“

To se také stalo. Ovšem pro dnešní noc se museli ohně zřící. Novinář už podvacáté opakoval, že pro Cyruse Smithe bude ta otázka pouhou maličkostí.

Pak si lehl v chodbě na své písečné lůžko. Harbert, Nab a Pencroff ho napodobili a Top spal u nohou svého pána.

Druhého dne, 28. března, když se inženýr v osm hodin probudil, spatřil u sebe své přátele, bdící nad jeho spánkem; jeho první slova byla stejná jako včera:

„Ostrov nebo pevnina?“

Byla to zřejmě jeho utkvělá myšlenka.

„To dosud nevíme, pane Smithi!“ odpověděl mu Pencroff.

„Ještě to nevíte?“

„Ale dozvíme se to,“ pokračoval námořník, „až nás krajinou provedete.“

„Doufám, že se o to budu moci pokusit brzy,“ prohlásil inženýr, který už mnohem lehčeji vstal a zůstal stát.

„Výborně!“ volal námořník.

„Umírám vyčerpáním,“ řekl Cyrus Smith. „Trochu jídla, přátelé, a hned mi bude líp.“

Na tato slova okamžitě neodpověděli. Teprve po chvíli řekl Pencroff:

„Nemáme bohužel oheň, či spíše už ho nemáme, pane Smithi.“

A námořník vyprávěl, co se včera stalo. Rozveselil inženýra příhodou s první zápalkou a svým beznadějným pokusem získat oheň jako domorodci.

„No uvidíme,“ řekl inženýr. „Najdeme-li zde látku podobnou troudu...“

„Co pak?“ ptal se námořník.

„Pak si uděláme zápalky.“

„Chemické?“

„Chemické.“

„Není nic snadnějšího!“ zvolal novinář, poplácávaje Pencroffa po zádech.

Ten neshledával věc tak snadnou, ale nic nenamítal. Všichni tři vyšli ven. Počasí se zlepšilo. Na obzor stoupalo krásné slunce a opíralo se svými paprsky do lesklého povrchu žulové stěny.

Když se kolem sebe rozhlédl, usedl inženýr na kámen. Harbert mu nabídl trochu mušlí a chaluh se slovy: „To je vše, co máme, pane Smithi.“

„Děkuji, chlapče,“ řekl inženýr. „To mi postačí – aspoň pro dnešek.“

S chutí snědl tuto chudou potravu a zapil ji vodou, kterou mu přinesli v lastuře z řeky.

Jeho druhové mlčky přihlíželi. Když se inženýr trochu zasytil, založil si ruce a řekl:

„Tak, přátelé, vy dosud nevíte, zda jsme byli vrženi na ostrov nebo na pevninu?“

„To nevíme,“ potvrdil Harbert.

„Ale dovíme se to zítra,“ pokračoval inženýr. „Až do té doby však nemůžeme nic dělat.“

„Můžeme,“ namítl Pencroff.

„Co?“

„Oheň!“ vyhrkl námořník, který měl také svou utkvělou myšlenku.

„Ten rozděláme, Pencroffe. Ale když jste mě včera přenášeli, zdálo se mi, že na západě je nějaké vysoké pohoří, které ovládá celý kraj.“

„Ano,“ přisvědčil Gedeon Spilett. „A je dost vysoké.“

„Dobrá,“ pokračoval inženýr. „Zítřka vystoupíme na jeho vrchol a uvidíme, jsme-li na ostrově nebo na pevnině. Do té doby nemůžeme opravdu nic dělat.“

„Ale ano – oheň!“ opakoval umíněně Pencroff.

„Vždyť si oheň opatříme!“ zvolal Gedeon Spilett. „Mějte trpělivost, Pencroffe!“

Námořník se podíval na novináře pohledem, který měl znamenat: Kdyby záleželo na vás, to bychom se pečeně jen tak nedočkali. Neřekl však nic.

Cyrus Smith neodpověděl. Zdálo se, že je zaujat přemýšlením o ohni. Chvilí setrval v zamyšlení. Pak pokračoval:

„Přátelé, naše postavení je velmi svízelné, ale rozhodně velmi prosté. Jsme-li na pevnině, dosáhneme s jistou námahou obydlených míst, a jsme-li na ostrově, pak máme dvojí možnost: je-li ostrov obydlen, uvidíme, jak to zařídit s domorodci; je-li neobydlen, uvidíme, jak se tu zařídit sami.“

„To je opravdu prosté,“ souhlasil Pencroff.

„Ať už to však je ostrov nebo pevnina,“ řekl Spilett, „kam myslíte, Cyrusi, že nás vichřice zanesla.“

„To nemohu samozřejmě vědět,“ odpověděl inženýr, „ale předpoklad ukazuje na zemi v Tichém oceánu. Když jsme opouštěli Richmond, vanul severovýchodní vítr a jeho rychlost dokazuje, že se jeho směr nemohl změnit. Zachoval-li si tedy směr na jihozápad, přelétli jsme Spojené státy nad Severní Karolínou, Jižní Karolínou, Georgií a pak jsme se přes Mexický záliv a přes úzký pruh samého Mexika dostali nad Tichý oceán. Dráhu vykonanou v balónu odhaduji aspoň na deset až dvanáct tisíc kilometrů, a změnil-li vítr rychlost o čtvrtinu, musel nás zanést buď nad souostroví Mendanské nebo nad Nízké ostrovy. Měl-li však rychlost větší, než předpokládám, zanesl nás až k Novému Zélandu. Je-li poslední domněnka správná, vrátíme se do vlasti snadno. Najdeme vždy někoho, s kým se budeme moci dohodnout, ať už Angličany nebo Maory*¹⁶. A je-li tato země nějakým opuštěným ostrovem mikronéského souostroví, musíme si to především ověřit pohledem z vrcholu nejvyšší hory a pak se tu zařídit tak, jako bychom odtud neměli nikdy odejít.“

„Nikdy?“ zvolal novinář. „Vy říkáte nikdy, Cyrusi?“

„Je lepší pokládat věci hned zpočátku za horší,“ odpověděl inženýr, „a ponechat si tak možnost příjemného překvapení.“

„Souhlasím,“ prohlásil námořník. „A můžeme také doufat, že tento ostrov – jestliže to je ostrov – neleží aspoň daleko od běžných lodních cest. Jinak bychom na tom byli velmi zle.“

„Zatím nemůžeme dělat nic jiného než vystoupit na onu horu,“ odpověděl inženýr.

„Budete však zítra schopni snést namáhavý výstup?“ ptal se Harbert.

„Doufám,“ odpověděl Smith. „Zvláště když se Pencroff a ty, chlapče, ukážete jako obratní a bystří lovci.“

„Pane Smithi,“ odpověděl námořník, „jsem přesvědčen o tom, že zvěřinu přineseme, i že ji budu moci večer upéci na ohni.“

„Tak ji jen přineste, Pencroffe!“ řekl Cyrus Smith.

Bylo ujednáno, že inženýr strávil den se Spilettem v Komínu a že oba prozkoumají pobřeží a horní planinu. Nab s Harbertem a s Pencroffem půjdou zatím do lesa, opatří nové zásoby dříví a zmocní se všeho, co má peří a srst a co se jim dostane na dosah ruky.

Vyrazili k desáté hodině, Harbert plný důvěry, Nab vesele a Pencroff s bručením pod vousy:

„Jestliže po návratu najdu doma oheň, bude to znamenat, že jej přišel zapálit sám hrom!“

Všichni tři šli po břehu řeky až k jejímu ohybu, kde námořník své společníky zarazil:

„Budeme dělat napřed dřevorubce nebo lovce?“

„Lovce,“ odpověděl Harbert. „Top je už na stopě.“

„Lovme tedy!“ prohlásil Pencroff. „Pak se sem vrátíme nadělat zásobu dříví.“

Ulomili si z kmene mladého smrku tři klacky a sledovali Topa, který už skákal ve vysoké trávě. Lovci nešli tentokrát podél řeky, ale přímo do srdce lesa. Viděli tam stále stejné stromy, z nichž

¹⁶ Maorové jsou původní obyvatelé Nového Zélandu.

většina patřila k rodu jedlí. Na volnějších prostranstvích rostly jen ve skupinách a měly úctyhodné rozměry. Svědčily, o tom, že tato krajina má vyšší zeměpisnou šířku, než předpokládal inženýr. Několik lesních palouků, na kterých dosud stály vysoké souše, bylo pokryto suchým dřívím a tvořilo tak nevyčerpatelnou zásobnici paliva. Za těmito palouky začínala téměř neproniknutelná houští.

Řídit se správně hustým stromovím bez jakékoliv cesty bylo velmi nesnadné. Námořník proto občas značil cestu zlomenými nebo snadno viditelnými větvemi. Učinili však zřejmě chybu, že nešli jako při první výpravě podél řeky, protože ani po hodinové chůzi nepřišli na zvěř. Pod nízkými větvemi vyplašil Top jen ptáky, ke kterým se nemohli přiblížit. Ani kuruky se tam neobjevily. Bylo už jasné, že se musí vrátit do bažinaté části lesa, kde měli takový úspěch při lovu tetřívků.

„Nu, Pencroffe,“ řekl posměšně Nab, „je-li tu všechna ta zvěř, kterou jste slíbil přinést, bude muset Cyrus Smith rozdělat hodně velký oheň.“

„Jen klid, Nabe!“ odpověděl námořník. „Bude-li nám po návratu něco chybět, zvěřina to nebude.“

„Vy tedy panu Smithovi nedůvěřujete?“

„Ale ano!“

„Nevěříte však, že oheň obstará.“

„Uvěřím tomu, až bude na ohništi hořet dříví.“

„Bude hořet, protože to pan Smith řekl.“

„Uvidíme.“

Slunce ještě nedosáhlo vrcholu své denní dráhy. Výprava pokračovala a jejím jediným kladným výsledkem bylo, že Harbert objevil strom s jedlými plody. Byl to druh borovice, která má výborná semena, oblíbená v teplých krajích Ameriky i Evropy. Tato semena byla dokonale zralá a Harbert na ně upozornil oba své druhy, kteří je hned ochutnali.

„Tak vida!“ řekl Pencroff. „Chaluhy místo chleba, pečení mlži místo masa a tato semena jako zákusek, to bude jídlo lidí, kteří nemají v kapse jedinou zápalku!“

„Není třeba naříkat,“ odpověděl Harbert.

„Já nenaříkám, chlapče,“ bručel Pencroff, „myslím jen, že v našem jídelním lístku je velký nedostatek masa.“

„Top je jiného názoru...“ zvolal náhle Nab a rozběhl se ke křoví, v kterém pes se štěkotem zmizel. Do Topova štěkání se mísilo podivné mručení.

Námořník s Harbertem běželi za Nabem. Je-li tu nějaká zvěř, nejde o to, jak ji upéci, nýbrž jak ji chytit.

Sotva vnikli lovci do houští, spatřili Topa, jak drží za ucho jakési zvíře.

Tento čtvernožec se podobal půl metru dlouhému seletí s tmavou, na břicho světlejší srstí řídkých a tuhých chlupů. Nohy, jimiž se silně vzpíral o zem, vypadaly, jako by měly plovací blány.

Obr. 14 – Spatřili Topa, jak drží za ucho jakési zvíře.

Harbert ve zvířeti poznal kabii, jeden z největších druhů řádu hlodavců.

Kabie se psem nebojovala. Kulila jen hloupě oči, uložené hluboko v důlcích zalitých tukem. Lidi dnes viděla zřejmě poprvé.

Nab se už chystal hlodavce ubít holí, ale tu se kabie z Topových zubů vyrvala, nechala mu kus ucha v tlamě, se zuřivým zachrochtáním se vrhla na Harberta, porazila ho a zmizela v lese.

„Ach ty mizero!“ zvolal Pencroff.

Všichni tři se okamžitě pustili po Topově stopě, ale ve chvíli, kdy psa dohonili, zmizelo zvíře ve vodě nevelké bažiny, stíněné mohutnými staletými sosnami.

Nab, Harbert a Pencroff se zaraženě zastavili. Top se vrhl do vody, ale kabie, ukrytá na dně bažiny, se neobjevila.

„Počkejme!“ řekl chlapec. „Musí se brzy vynořit, aby se nadýchla.“

„Neutopí se?“ ptal se Nab.

„Ne,“ odpověděl Harbert. „Má na nohou plovací blány a ve vodě se chová jako obojživelník. Jen počkejte!“

Top zůstal ve vodě. Pencroff a jeho dva přátelé se rozestavili na břehu, aby zabránili v úniku zvířeti, které Top hledal, plovaje stále po hladině močálu.

Harbert se nemýlil. Za několik minut se zvíře vynořilo. Top mu mohutným skokem zabránil v novém ponoření. Za chvíli poté byla kabie vytažena na břeh, kde ji Nab holí zabil.

„Hurá!“ vykřikl Pencroff, který rád užíval tohoto vítězného pokřiku. „Teď už jen žhavé uhlí a hlodavec bude ohlodán až na kost!“

Pak si hodil kabii přes rameno, a odhaduje podle slunce čas na druhou hodinu s poledne, dal znamení k návratu.

Topův pud velmi posloužil lovcům, kteří díky chytrému zvířeti našli snadno cestu zpátky. Za půl hodiny byli zas u ohbí řeky.

Jako poprvé vyrobil Pencroff opět vor, ač se mu to dnes zdálo – když neměli oheň – zcela zbytečnou prací. Celá skupina se vrátila podle vodního toku ke Komínu.

Námořník nebyl od Komína vzdálen ani padesát kroků, když se náhle zastavil a vyrazil nové hřímavé hurá, ukazuje přitom rukou k záhybu pobřežních skal.

„Harberte, Nabe, podívejte se!“ křičel.

Nad skálami se vznášel a točil hustý dým.

Obr. 15 – Nad skálami se vznášel a točil hustý dým.

Kapitola 10

INŽENÝRŮV VYNÁLEZ – OTÁZKA, KTERÁ ZAMĚŠTNÁVÁ CYRUSE SMITHE – ODCHOD DO HOR – LES – SOPEČNÁ PŮDA – BAŽANTI – MUFLONI – PRVNÍ NÁHORNÍ ROVINA – NOČNÍ TÁBOR – VRCHOL POHOŘÍ

Za několik okamžiků stáli tři lovci před plápolajícím ohněm. Cyrus Smith u něho seděl s novinářem. Pencroff se na ně beze slova díval, drže v rukou kabii.

„Tak co, můj milý?“ ptal se ho novinář. „Tady máte oheň, opravdový oheň, který jsme právě zapálili a který nám teď upeče tuhle nádhernou zvěřinu.“

„A kdo jej zapálil?“ ptal se Pencroff.

„Slunce.“

Odpověď Gedeona Spiletta byla správná. Oheň, který tak udivil Pencroffa, opatřilo jim skutečně slunce. Námořník nechtěl věřit vlastním očím a byl tak užaslý, že se zapomněl inženýra vyptávat.

„Vy máte čočku?“ ptal se inženýra Harbert.

„Nemám, chlapče, ale udělal jsem si ji.“

Ukázal pak zařízení, které mu sloužilo jako čočka. Byla to dvě sklíčka, která vyňal ze svých a z novinářových hodinek. Spojil je těsně k sobě, prostor mezi nimi vyplnil vodou a okraje zalepil pryskyřicí. Tak si sestrojil opravdovou čočku, která soustředila sluneční paprsky na hořlavinu ze suchého mechu.

Námořník si zařízení prohlédl a podíval se beze slova na inženýra. Jeho pohled však vydal za dlouhou řeč. Nebyl-li pro něho Cyrus Smith bohem, byl aspoň víc než člověkem. Konečně našel řeč a zvolal:

„Poznamenejte si to, pane Spilette! Zapište si to do svého zápisníku!“

„Už je to zapsáno!“ odpověděl novinář.

Pak připravil Pencroff s Nabovou pomocí rožeň a vykuchaná kabie se brzy opékala jako selátko nad jasným, praskajícím plamenem.

Komín se stal zase obyvatelným nejen tím, že se chodby teplem ohně prohrály, ale i tím, že byly obnoveny přepážky z písku a z kamenů.

Bylo vidět, že inženýr s novinářem dobře využili dne. Cyrus Smith se téměř úplně zotavil a pokusil se dokonce vystoupit na hřeben stěny. Zrakem navyklým odhadovat vzdálenosti pozoroval odtud velmi dlouho celé pobřeží a pohoří, jehož vrcholu chtěli zítra dosáhnout. Hora vzdálená asi jedenáct kilometrů na severozápad mohla být podle odhadu asi tisíc metrů vysoká. Pozorovatel na jejím vrcholu obsáhne tedy obzor v poloměru nejméně devadesáti kilometrů.

Možná že Cyrus Smith z hory rozřeší otázku ostrova nebo pevniny, které dával původně přednost před všemi ostatními problémy.

Povečeřeli dobře. Maso kabie bylo prohlášeno za výborné. Chaluhy a sosnová semena doplnila jídlo, při němž inženýr mluvil jen málo. Zaměstnával se v duchu zítřejší výpravou.

Pencroff se několikrát zmínil o tom, co by bylo potřebí udělat, ale Cyrus Smith, který vše napřed dobře promýšlel, zavrtěl vždycky hlavou.

„Zítra máme co dělat,“ řekl. „Zařídíme se podle okolností.“

Po jídle byly vrženy na oheň další otepi dříví a obyvatelé Komína i s věrným Topem se uložili ke spánku. Klid noci nenarušila žádná příhoda a ráno, 29. března, probudili se všichni svěží a připraveni na cestu, která měla určit jejich osud.

Brzy byli hotovi. Zbytek kabie jim postačí ještě na čtyřiašest hodin. Doufali ovšem, že si potravu opatří cestou. Protože hodinová sklíčka byla opět vložena do inženýrových a novinářových hodinek, připravil Pencroff z dalšího kousku kapesníku nový troud. Pazourek jistě najdou v sopečném pohoří.

V půl osmé opustili badatelé ozbrojení holemi Komín. Na Pencroffův návrh bylo dohodnuto, že půjdou známou už cestou přes les a zpět že se vrátí jinudy. Byla to také nejpřímější cesta k pohoří. Zabočili podél jižního ohybu skal a šli pak po levém břehu řeky až k místu, kde se její tok zahýbal k

jihozápadu. Cestička, dosud znatelná pod lesními stromy, byla snadno nalezena a v devět hodin Cyrus Smith se společníky dosáhli západního okraje lesa.

Půda, až dosud celkem rovná, zprvu bažinatá, pak suchá a písčinatá, začala od pobřeží zvolna stoupat. Pod houštinami zahlédli několik velmi plachých zvířat. Top je vždy vyplašil, ale Cyrus Smith psa odvolával zpět, protože na lov teď nebyl čas. Později se uvidí. Inženýr nebyl mužem, který by se dal odlákat od své hlavní myšlenky. Této krajiny, jejího utváření a jejích darů si mnoho nevšímal. Zajímal se jen o horu, kterou chtěl zlézt, a teď šel tedy přímo k ní.

V deset hodin udělali několikaminutovou zastávku.

Když vyšli z lesa, objevilo se jim horopisné utváření kraje. Hora měla dva kuželovité vrcholy. První z nich, seříznutý ve výši asi sedmi set metrů, byl podpírán malebnými pilíři, rozdělenými dole ve tvar ptačího spáru, kterým se opíraly o zem. Mezi těmito pilíři bylo mnoho úzkých údolí porostlých stromy, jejichž poslední skupiny sahaly, až k vrcholu prvního seříznutého kužele. Rostlinstvo však v této části hory, vystavené severovýchodu, značně prořídlo. Ale bylo zde mnoho skalnatých náspů, které asi vznikly z lávových proudů.

Na prvním kuželu spočíval druhý kužel, na vrcholu lehce zaoblený a posazený trochu strunou. Vypadal jako obrovská čepice posazená na ucho. Byl tvořen horninou, kterou na mnoha místech pronikala načervenalá skála.

Tento druhý vrchol museli trosečníci zlézt a k tomu nejlépe poslouží soustava pilířů.

„Jsme na sopečné půdě,“ upozornil Cyrus Smith. Všichni pak počali stoupat k první náhorní rovině.

Na zemi ležely četné vyvřeliny, vytlačené sopečnou činností. Tu a tam bludné kameny, četné zbytky čedičů, pemza a obsidián¹⁷. V osamocených skupinách zde rostly jehličiny, které několik set metrů níže vytvářely husté, i pro slunce téměř neproniknutelné lesy.

Za výstupu na první náhorní rovinu si Harbert všiml mnoha stop, prozrazujících přítomnost velkých zvířat, šelem nebo jiných skupin.

„Tato zvířata nám dobrovolně svůj kraj nepostoupí,“ řekl Pencroff.

„Však už budeme vědět, jak se jich zbavit,“ mínil novinář, který už lovil tygry v Indii a lvy v Africe. „Zatím se však mějme na pozoru!“

Pomalou stoupali výš a výše, ale cesta plná ohybů a nepřekročitelných překážek nutila je k častým zacházkám a ty je velmi zdržovaly. Častokrát se náhle octli před hlubokou průrvou, kterou museli obejít. Každá taková zacházka znamenala ztracený čas a zvětšenou únavu. V poledne se skupina zastavila k přesnídávce pod větší skupinou stromů u potůčku s malým vodopádem. Urazili asi polovinu cesty k hlavnímu vrcholu, kterého dosáhnou asi až pozdě večer.

Z tohoto místa se jim pohled na moře už hodně rozšířil. Vpravo byl však výhled zahrazen jihovýchodním mysem a nebylo možno zjistit, zda se za ním pobřeží nestáčí k nějaké zemi za mysem. Vlevo obsáhli zrakem mnoho kilometrů k severu; ale na severozápadě byl výhled opět zahrazen malebně členěným pilířem, který tvořil mohutné žebrovi od hlavního vrcholu. Otázka, která tak zaměstnávala Cyruse Smithe, nebyla tedy z těchto míst ještě řešitelná.

V jednu hodinu pokračovali ve výstupu. Museli zahnout k jihozápadu a proniknout znovu hustým houštím. Pod stromy přeletovalo množství kurovitých ptáků. Byli to bažanti satyrové, ozdobení na krku masitým lalokem a nad očima drobnými růžky. V páru poznali snadno vedle kohoutka hnědou slepičku, kohoutci hýřili červeným peřím posetým malými bílými skvrnami.

Gedeon Spilett prudce a obratně vrženým kamenem jednoho ptáka zabil. Vyhladovělý Pencroff si kořist žádostivě prohlížel.

Když prošli houštinami, vystoupili vzájemně si pomáhající horolezci řídkým, asi třicet metrů širokým a velmi příkrým porostem na náhorní rovinu, pokrytou tu a tam stromy a se zřejmě sopečnou půdou. Museli se otočit na východ, aby snáze dosáhli schůdných svahů, které byly velmi příkré. Každý z přátel musel pozorně vybírat místa, kam šlápnout. V čele šel Harbert s Nabem, za nimi Cyrus Smith se Spilettem a Pencroff řadu uzavíral. Zvířata žijící v této výši – a stop tam bylo

¹⁷ Pemza je velmi lehká a porézní sopečná hornina; obsidián je sopečná vyvřelina připomínající černé sklo

dost – musela nezbytně patřit k čeledím s jistou nohou a pružnou páteří, jakou mají kamzíci. Několik jich také spatřili, ale tato zvířata si rozhodně nezasloužila jméno, které jim dal Pencroff.

„Berani!“ zvolal totiž.

Všichni se zastavili asi padesát kroků od půl tuctu zvířat vysoké postavy, se silnými, zahnutými, ke konci zploštělými rohy a s vlnatým podkladem pod dlouhými, hedvábnými, žlutě zbarvenými chlupy.

Nebyli to tedy obyčejní berani, ale velmi rozšířený, ovčím příbuzný druh, žijící v celém mírném pásmu a nazvaný Harbertem mufloni.

„Dá se z nich připravit skopová kýta a pečeně?“ ptal se Pencroff.

„Ano,“ přisvědčil Harbert.

„Pak to jsou berani,“ tvrdil Pencroff.

Zvířata stála nehybně mezi čedičovými balvany a dívala se tak udiveně, že se všichni museli dát do smíchu.

Obr. 16 – Z tohoto místa se jim pohled na moře už hodně rozšířil.

Výstup pokračoval. Na mnohých svazích mohli horolezci pozorovat stopy lávy, nejpodivněji

rýhované. Cestu jim ztěžovaly četné solfatáry*¹⁸, které museli po okrajích obcházet. Na několika místech našli i krystalickou síru a horniny, které předcházejí vytékající lávu: nepravidelně zrnitou a jakoby upraženou puzzolanskou hlínu*¹⁹ a bělavý popel s velkým množstvím živcových krystalů.

Čím víc se přibližovali k první náhorní rovině, vytvořené seříznutím kužele, tím víc rostly obtíže výstupu. Ke čtvrté hodině přešli poslední pásma stromů. Jen tu a tam spatřili křivou, zmrzačenou sosnu, která musela v této výši zřejmě tvrdě bojovat o život s větry od širokého moře. Naštěstí pro všechny však bylo krásné počasí a vzduch zcela klidný. Silný mořský vítr ve výši devíti set metrů by jim byl výstup velmi ztěžoval. Čistá obloha zářila nad průsvitným vzduchem. Kolem nich vládlo naprosté ticho. Slunce už bylo zakryto širokým hřebenem horního kužele, který zakrýval půl západního obzoru a jehož obrovský stín se táhl až k pobřeží a rostl tou měrou, jakou se denní zářivá hvězda skláněla po své dráze. Na východě počalo vystupovat trochu páry, spíš mlhy než mraků, zbarvené podvečerním sluncem všemi barvami duhového vidma.

Už jen sto padesát metrů dělilo badatele od roviny, které chtěli dosáhnout, aby si na ní připravili noční tábor, ale těch sto padesát metrů se samými zacházkami prodloužilo na čtyři kilometry. Bylo možno říci, že tu chyběla půda pod nohama. Svah byl často tvořen jen úzkým hřbetem, na němž větrem zaoblený lávový povrch byl kluzký a neposkytoval vůbec pevnou oporu. Šeřilo se a bylo už téměř tma, když Cyrus Smith se svými společníky po sedmihodinovém únavném pochodu dosáhl náhorní roviny prvního kužele.

Šlo teď o to, jak si upravit tábořiště a jak se zotavit, jak se navečeřet a vyspat. Druhé poschodí hory se zdvihalo ze skalnatého podkladu, v němž se jistě lehce najde skrýš. Stromy zde nebyly. Ale bylo možno získat oheň pálením suchého mechu a křovisek, která pokrývala celou planinu. Zatímco námořník upravoval z kamenů ohniště, Nab s Harbertem sbírali palivo. Brzy se vrátili s nákladem křoví. Z křemenů byly vykřesány jiskry, zachycovány do troudu a pod Nabovým dechem se doutnající troud měnil brzy v plápolající oheň ve stínu skal.

Oheň byl rozdělán jen na ochranu před zimou, nikoli k upečení bažanta, kterého Nab schoval na zítřek. K večeri byly zbytky kabie a něco sosnových semen. V půl sedmé s tím byli hotovi.

Cyruse Smithe pak napadlo prozkoumat navzdory pološeru široký, okrouhlý masív, tvořící základnu hlavního kužele. Chtěl se před spaním přesvědčit, lze-li hlavní kužel obejít po základně, kdyby se snad jeho strmá úbočí ukázala nedostupná. Tato otázka ho stále znepokojovala, protože bylo možné, že tam, kde se kužel sesouval jako klobouk na ucho, to je na severní straně, je náhorní rovina asi neschůdná. Nebude-li možno dostoupit vrcholu hory z žádné strany a nebude-li možno hlavu kužel obejít po jeho základně, bude vyloučeno vyšetřit západní obzor kraje, a tak dosáhnout cíle výpravy.

Inženýr, nedbaje únavy, nechal Pencroffa s Nabem připravovat nocleh, Spiletta zapisovat dojmy z tohoto dne a doprovázen Harbertem zamířil k severu po kruhovém okraji náhorní roviny.

Noc byla krásná a klidná, tma ještě dovoľovala se trochu projít. Cyrus Smith kráčel mlčky s chlapcem. Na mnoha místech se rovina před nimi široce rozvířala, takže mohli kráčet bez obav. Jinde však byla přerušena sutinami skal a nechávala jen úzké průchody, jimiž ani dva lidé neprošli vedle sebe. Po dvaceti minutové chůzi se museli dokonce zastavit. Na tomto místě se svahy obou kuželů spojily. Zmizela jakákoli rovná plocha, oddělující obě hory. Obejít tudy horní kužel na protější svah bylo zehla nemožné.

Nemohl-li však inženýr s chlapcem horu obejít, mohl se pokusit o přímý výstup na její vrchol.

Před nimi se otvíral hluboký svahový zářez. Bylo to ústí horního kráteru, kterým vytékaly žhavé hmoty v době, kdy byla sopka ještě v činnosti. Ztvrdlá láva a strusky tvořily zde jakési přirozené schodiště se širokými stupni.

Jediný pohled stačil Smithovi, aby tuto okolnost zjistil a sledován chlapcem pustil se bez váhání obrovskou průrvou do houstnoucí tmy.

Zbývalo jim ještě překonat tři sta metrů. Bude možno využít vnitřních stěn kráteru? To se uvidí. Inženýr bude prostě stoupat tak dlouho, dokud ho něco nezastaví. Naštěstí byly tyto svahy velmi

¹⁸ Solfatáry jsou otvory v zemi, z nichž vycházejí sopečné páry a plyny

¹⁹ Puzzolanská hlína (podle italského města Puzzuoli) je hlína sopečného původu

povlovné a dlouhé a uvnitř kráteru vytvářely jakousi závitnici, která výstup usnadňovala.

Sopka byla zcela nepochybně už dávno vyhaslá. Z jejích úbočí neunikal nikde dým. V nejhlubších trhlínách kráteru neplanul nikde oheň. Žádný rachot, žádný hukot, žádný záchvěv nevycházel z této temné šachty, která sahala možná až do nitra země. Ani vzduch vycházející z kráteru nebyl nasycen sirnými výpary. To nebyla jen spící sopka, nýbrž sopka dávno mrtvá.

Snaha Cyruse Smithe měla úspěch. Když vystoupil s Harbertem po vnitřní stěně, zjistil; že se mu kráter nad hlavou otvírá. Plocha jasnější oblohy, orámovaná okraji kráteru, se šířila. Na každém kroku objevovali nové a nové hvězdy. Nádherná souhvězdí jižního nebe zářila v čistém vzduchu. Nad hlavou se jim třpytila skvělá hvězda Antares v souhvězdí Štíra a nedaleko ní hvězda Beta v souhvězdí Kentaura, o níž se domníváme, že je hvězdou Zemi nejbližší. Jak se kráter rozšiřoval, vystoupila ještě souhvězdí Ryb a jižního trojúhelníku a konečně téměř nad jižním světovým pólem nádherný jižní kříž, který zde nahrazuje Polárku severního nebe.

Bylo skoro osm hodin, když Cyrus Smith s Harbertem vystoupili na nejvyšší bod kužele.

Tma jim nedovolovala rozhlédnout se dále než na tři a půl kilometru. Obklopuje tuto neznámou zemi ze všech stran moře, nebo se na západě spojuje s nějakou pevninou Tichého oceánu? Zatím to nebylo možno zjistit. Na západě se temnil při obzoru tmavý pruh mračen, nebylo však vidět, dotýká-li se tam moře oblohy na souvislé kruhové čáře.

Na jednom místě obvodu se náhle objevil světlejší bod, který se pomalu skláněl k obzoru tou měrou, jakou se mračný pruh zdvihal. Byl to tenký srpek zapadajícího měsíce.

Jeho světlo však stačilo osvětlit jasně čáru obzoru, oddělenou teď od mraků, a inženýr spatřil chvějící se obraz luny na vodní hladině.

Cyrus Smith vzal Harberta za ruku a rozechvělým hlasem řekl ve chvíli, kdy srpek měsíce mizel ve vodě:

„Ostrov!“

Kapitola 11

NA VRCHOLU KUŽELE – VNITŘEK KRÁTERU – KOLEM DOKOLA MOŘE – ŽÁDNÁ ZEMĚ V DOHLEDU – POBŘEŽÍ Z PTAČÍ PERSPEKTIVY – VODOPIS A HOROPIS – JE OSTROV OBYDLEN? – KŘEST ZÁLIVŮ, ZÁTOK, MYSŮ, ŘEK ATD. – LINCOLNŮV OSTROV

Po půlhodině se Cyrus Smith vrátil s Harbertem do tábora. Inženýr společníkům stručně oznámil, že země, na kterou je zanesla náhoda, je ostrov a že se o tom ráno všichni přesvědčí. Pak se každý zařídil, jak nejlépe uměl, k nocování a všichni „ostrované“ na čedičové skále, ve výši 760 metrů nad mořem, v klidné noci vychutnávali hluboký spánek.

Nazítří, 30. března, měli k snídani pečeného bažanta. Hned po jídle chtěl inženýr vystoupit na vrchol sopky, aby si pozorně prohlédl ostrov, který bude možná jejich doživotním vězením, a aby zjistil, leží-li daleko od pevniny a není-li při cestě lodí, které navštěvují souostroví Tichého oceánu. Tentokrát stoupali nahoru všichni. Všichni chtěli vidět ostrov, na němž si teď budou muset opatrovat všechny životní prostředky.

Mohlo být asi sedm hodin, když pět trosečníků opustilo tábor. Nikdo z nich se nezdál znepokojen novou situací. Věřili jistě sami v sebe, nutno však doznat, že tato víra neměla u Cyruse Smithe stejný podklad jako u jeho společníků. Inženýr si důvěřoval, protože v sobě cítil schopnost vyrvat divoké přírodě vše, co budou k životu bezpodmínečně potřebovat. Jeho druhové se pak nebáli ničeho prostě proto, že s nimi byl Cyrus Smith. Tento rozdíl byl pochopitelný. Především Pencroff od příhody s ohněm nezoufal ani na okamžik, i kdyby se byl octl nahý na holé skále, ovšem s inženýrem.

„Nu co,“ řekl pohrdavě, „odešli jsme z Richmondu bez povolení úřadů. Byl by v tom tedy čert, abychom se jednou nedostali z místa, na kterém nás nikdo nezdržuje.“

Cyrus Smith šel stejnou cestou jako včera. Obešli kužel po kruhové rovině až k ústí obrovské průrvy. Počasí bylo nádherné. Slunce stoupalo a ozařovalo svými paprsky celý východní svah hory.

Obr. 17 – Tentokrát stoupali nahoru všichni.

Překročili kráter. Cyrus Smith si ověřil, že byl takový, jaký se mu jevil v noci: rozsáhlá nálevka, rozšiřující se do výše tří set metrů nad plošinou. Odspodu průrvy stoupaly vzhůru dlouhé a široké proudy ztuhlé lávy, vyznačující cestu sopečnými horninami také směrem dolů až k vnějším údolím, brázdícím severní část ostrova.

Vnitřek kráteru, jehož sklon nepřesahoval třicet pět až čtyřicet stupňů, nekladl výstupu žádné obtíže a překážky. Spatřili zde stopy velmi staré lávy, která se patrně vylévala vrcholem kužele, dříve než se otevřel nový kráter postranní.

Hloubku jícnu sopky, spojujícího podzemní žhavé hnízdo s kráterem, nebylo možno odhadnout, protože se ztrácel v temnotách. O vyhasnutí sopky však nemohlo být pochyb.

Před osmou hodinou se Cyrus Smith a jeho společníci shromáždili na vrcholu kráteru, na kuželovitém hrbolu, který se vydouval nad severním svahem.

„Kolem dokola je moře!“ zvolali. Jejich rty nemohly zadržet slova, která z nich učinila ostrovany.

Opravdu: kolem nich se kruhem uzavírala nesmírná vodní pláň. Možná že při výstupu na kužel doufal Cyrus Smith v objevení nějakého blízkého ostrova, který v noci nemohl vidět. Ale v

hranicích obzoru, to jest v okruhu devadesáti kilometrů, nezahlédl nic. Žádná země v dohledu. A žádná plachta. Celý nesmírný prostor byl pustý a ostrov tvořil střed zdánlivě nekonečného okruhu.

Inženýr i jeho přátelé stáli nehybně, beze slova, a několik minut procházeli zrakem všechny prostory oceánu. Prohlédli jej až k jeho nejzazším hranicím. Ani Pencroff, který měl zázračně ostrý zrak, neviděl nic. A přece kdyby se byla na obzoru objevila země třeba jen v podobě nezřetelného mráčku, byl by ji námořník ihned poznal, protože jeho oči byly přirozené dalekohledy, které mu příroda uložila pod oblouky obočí.

Z oceánu se zraky všech obrátily k ostrovu, který odtud přehlédli celý. První otázku položil Gedeon Spilett:

„Jak velký může ten ostrov být?“

Uprostřed širého oceánu se opravdu nezdál velký.

Cyrus Smith chvilku přemýšlel; odhadoval pozorně průměr ostrova, přihlížeje přitom k výšce své pozorovatelný. Pak řekl:

„Přátelé, myslím, že se nemýlím, odhaduji-li obvod ostrova kolem břehů na sto osmdesát kilometrů.“

„A jeho plocha?“

„To je těžké odhadnout,“ odpověděl inženýr, „protože povrch ostrova je hodně členitý.“

Jestliže se Cyrus Smith v odhadu nemýlil, měl ostrov plochu jako Malta nebo Zakynthos, ostrovy ve Středozemním moři, byl však mnohem nepravidelnější a mnohem chudší na mysy, hory, útesy, zálivy a zátoky. Jeho podivný tvar překvapoval už při prvním pohledu, a když Gedeon Spilett na inženýrovu výzvu nakreslil jeho obrys, zjistil, že se ostrov podobá fantastickému zvířeti, nějakému obrovskému ploutvonožci, který usnul na hladině Tichého oceánu.

Bude dobré, seznámíme-li se s přesným tvarem ostrova, jehož mapu novinář ihned dost přesně nakreslil.

Východní část pobřeží, to jest ona, na kterou byli trosečníci vyvrženi, klenula se široce kolem rozsáhlého zálivu, zakončeného na jihu ostrým mysem, který byl Pencroffovým zrakům při jeho první výpravě zakryt dlouhým výběžkem. Na severovýchodě uzavíraly dva mysy další záliv, vnikající do nitra ostrova hlubokou zátokou, která se podobala čelistem obrovského žraloka.

Od severovýchodu k severozápadu se břeh zaobloval jako plochá lebka šelmy a pak se vydouval v jakýsi hrb na oné části ostrova, nad níž se tyčil sopečný kužel.

Od tohoto místa probíhalo pobřeží celkem pravidelně na jih, přerušeno ve dvou třetinách délky úzkou zátokou, od níž ostrov vybíhal v dlouhý ohon, podobný zubatému ocasu nestvůrného krokodýla.

Tento ohon vytvářel mohutný poloostrov, dlouhý dvacet kilometrů a zakončený zmíněným už mysem na jihovýchodním cípu ostrova. Na jihu ostrova tvořil břeh otevřený záliv, který podivně utvářený obrys ostrova uzavíral.

Ve své nejmenší šířce, to jest mezi Komínem a zátokou na východním břehu, měřil ostrov jen osmnáct kilometrů, v nejdelší šířce však, od severovýchodních čelistí po konec jihozápadního ocasu, měl přes padesát kilometrů.

Vnitřek ostrova byl ve střední části od hory k pobřeží převážně lesnatý, v severní části písčité. Mezi sopkou a východními břehy překvapil Cyruse Smithe a jeho společníky objev jezera vroubeného zelenými stromy, o jehož existenci neměli ani tušení. Z této výše se zdálo, že jezero je položeno stejně vysoko jako moře, ale inženýr po zralé úvaze prohlásil, že výšku jezerní hladiny odhaduje aspoň na sto dvacet metrů, protože planina, v níž jezero leží, je jen pokračováním planiny nad pobřežím.

„Je to jezero sladkovodní?“ ptal se Pencroff.

„Určitě! Vždyť je napájeno vodami z hor.“

„Tamhle vidím říčku, která se vlévá do jezera,“ upozornil Harbert a ukázal na potok pramenící na východním předhoří hory.

„Ano,“ přisvědčil Cyrus Smith. „A protože potok teče do jezera, je pravděpodobné, že směrem k moři má jezero odtok přebytečné vody.“

Tento malý a křivolaký potok i známá už řeka tvořily celou vodní soustavu ostrova, jak se

badatelům odtud jevila. Bylo však možné, že pod příkrovem stromů, který pokrýval dvě třetiny ostrova, tekou k moři ještě jiné řeky. Bylo možno i předpokládat, že ostrov je úrodný a plodný na nejlepší druhy rostlin mírného pásma. V severní části ostrova nebylo vidět žádný vodní tok. Vody se tam patrně ztrácely v bažinatém severovýchodním kraji. Jinak tam byly přesypy, písek a celkem hluchá půda, ostře kontrastující s úrodností většiny ostrovního povrchu.

Sopka nebyla uprostřed ostrova. Ležela v severozápadní části a tvořila hranici obou oblastí.

Na jihozápadě, na jihu a na jihovýchodě mizela první předhoří v zeleném koberci.

Na sever však bylo možno sledovat jejich rozvětvený tvar až tam, kde splývala s písčnou plání. Tím směrem se také za sopečných erupcí vylévala láva, jejíž široké a dlouhé pruhy se táhly až k čelistem severovýchodní zátoky.

Cyrus Smith zůstal s přáteli asi hodinu na vrcholu hory. Před jejich zraky se ostrov rozkládal jako plastická mapa se všemi barevnými odstíny, od zeleně lesů přes žlutý písku až po modř vod. Odtud vnímali ostrov jako celek. Jenom kraj skrytý pod korunami stromů, údolní stinné cesty a vnitřky úzkých zálivů u paty sopky unikaly jejich průzkumu.

Zbývalo rozřešit vážnou otázku, která bude mít mocný vliv na budoucnost trosečníků.

Je ostrov obydlen?

Novinář vyslovil tuto otázku první. Zdálo se, že po pečlivém přehlédnutí všech částí ostrova lze na ni odpovědět už teď záporně.

Obr. 18 – Cyrus Smith zůstal s přáteli na vrcholu hory.

Nikde nespátřili dílo lidských rukou. Nikde neviděli skupinu chýší ani osamělou chatrč, nikde na pobřeží nebyla rybářská vesnice. Ve vzduchu se nevznášel žádný kouř, který by prozrazoval přítomnost lidí. Je pravda, že trosečníky odděloval od nejvzdálenějších částí ostrova prostor padesáti kilometrů. Ale i pro Pencroffovy oči bylo těžké rozeznat na konci ostrova nějaké obydlí. Nemohli také nadzdvihnout zelený koberec pokrývající tři čtvrtiny ostrovní plochy a podívat se, není-li tam nějaká vesnice. Ale ostrované by v této části Tichého oceánu obývali spíše pobřeží, které zde bylo úplně pusté. Až do podrobnějšího prozkoumání mohou tedy předpokládat, že ostrov obydlen není.

Nenavštěvují ho však pravidelně domorodci ze sousedních ostrovů? Bylo těžké odpovědět na tuto otázku. V kruhu devadesáti kilometrů nebyl v dohledu žádný ostrov. Devadesát kilometrů může být ovšem lehce překonáno, ať už na malajských lodicích nebo na pirogách Polynésanů²⁰. Vše tedy záviselo na zeměpisné poloze ostrova, který je buď osamocen, nebo souvisí s některým souostrovím. Podaří se někdy Cyrusi Smithovi určit zeměpisnou délku a šířku ostrova bez přístrojů? Bude to jistě nesnadné. Rozhodně však bude dobře, budou-li trosečníci připraveni na případnou

²⁰ Polynésané jsou obyvatelé Polynésie, velkého shluku ostrovů a souostroví v Tichém oceánu.

návštěvu sousedních domorodců.

Průzkum ostrova skončil; byl určen jeho tvar, prozkoumán povrch, vypočtena rozloha, poznány vodstvo a hory. Rozložení lesů a planin bylo všeobecně zakresleno do novinářovy mapy. Zbývalo teď už jenom sestoupit z hory a prozkoumat ostrov z tří hledisek: z hlediska nerostného, rostlinného a živočišného.

Dříve než dal Cyrus Smith povel k sestupu, řekl svým klidným hlasem:

„Tady je, přátelé, úzký kus země, na niž jsme byli vrženi. Tady budeme možná dlouho žít. Třeba se nám dostane nečekané pomoci od nějaké lodi. Myslím tím ovšem příjezd náhodný, protože náš ostrov není ničím důležitý; nemá ani přístav, který by lodím poskytl ochranu, a my musíme předpokládat, že leží mimo obvyklé lodní cesty, to jest příliš na jih pro lodi plující do souostroví Tichého oceánu a příliš na sever pro lodi mířící kolem mysu Hoorn k Austrálii. Nechci vám nijak zastírat vážnost situace...“

„To je správné, drahý Cyrusi,“ odpověděl živě novinář. „Máte co dělat s muži, kteří k vám mají plnou důvěru a s kterými můžete počítat. Jistě se mnou souhlasíte, přátelé.“

„Poslechneme vás ve všem, pane Smithi,“ prohlásil Harbert a stiskl inženýrovi ruku.

„Jdu všude za vámi,“ zvolal Nab.

„A co se mne týče,“ připojil se námořník, „ať ztratím své jméno, vyhnu-li se nějaké práci. Budete-li chtít, pane Smithi, uděláme z tohoto ostrova malou Ameriku. Vystavíme zde města, postavíme železnice, zařídíme telegraf a jednoho krásného dne, až bude ostrov celý přebudován, nabídneme jej vládě Spojených států. Žádám jen jedno.“

„A co?“ ptal se novinář.

„Abychom se už nepokládali za trosečníky, nýbrž za kolonisty, kteří přišli ostrov kolonizovat.“

Cyrus Smith se musel usmát. Námořníkův návrh byl přijat. Inženýr pak druhům poděkoval a dodal, že počítá s jejich pomocí.

„Nuže, vzhůru na cestu ke Komínu!“ zvolal Pencroff.

„Ještě okamžik, přátelé!“ zarazil ho inženýr. „Myslím, že bychom měli ostrov pokřtít. Stejně bychom měli dát jména mysům, horám a vodním tokům, které odtud vidíme.“

„Výborně!“ zvolal novinář. „To nám v budoucnosti usnadní dohovor o všech podnikaných akcích.“

„To bych řekl,“ souhlasil námořník. „Je to dobré, ví-li člověk, odkud a kam jde. Aspoň má dojem, že někde byl.“

„Jedno místo už jsme pokřtili – Komín,“ podotkl Harbert.

„Správně!“ odpověděl Pencroff. „To je už vžitě jméno a přišlo to samo. Necháme našemu prvnímu tábořišti jméno Komín, pane Smithi?“

„Ano, Pencroffe; už proto, že jste je tak pokřtil vy.“

„Dobrá. U ostatních míst to bude už lehčí,“ pokračoval námořník. „Dejme jim jména, jaká dávali Robinzoni, o nichž mi Harbert často četl. Třeba jako zátoka Trosečníků, mys Vorvaňů nebo mys Ztracené naděje.“

„Ba ne, raději jména pana Smithe, pana Spiletta a Naba,“ navrhoval Harbert.

„Mé jméno?“ zvolal Nab, svítě svými bělostnými zuby.

„Proč ne?“ pokračoval Pencroff. „Přístav Nab by znělo moc hezky. A což mys Gedeon?“

„Já bych dal přednost jménům vypůjčeným z naší vlasti,“ odpověděl novinář. „Připomínala by nám aspoň Ameriku.“

„Souhlasím,“ řekl Cyrus Smith. „Aspoň pro hlavní útvary, pro zátoky a pro moře. Kdybychom dali širokému východnímu zálivu jméno záliv Unie, jižnímu zálivu jméno záliv Washingtonův^{*21}, této hoře Franklinova hora^{*22} a jezeru jméno Grantovo jezero, bylo by to snad dobré, přátelé! Tato

²¹ George Washington (1732-1799) byl severoamerický politik, organizátor revolučních vojsk severoamerických kolonií. V roce 1775 jmenoval kongres Washingtona vrchním velitelem koloniálních vojsk ve válce za nezávislost proti Anglii. Roku 1789 se stal presidentem Spojených států a byl jím až do roku 1797.

²² Abraham Lincoln (1809-1865) byl severoamerický státník, čelný představitel republikánské strany. Roku 1860 se stal presidentem Spojených států. otrokářští jižané Lincolna nenáviděli a báli se ho. Roku 1862

jména nám připomínají vlast a velké občany, kteří ji proslavili. Ale pro řeky, zátoky, mysy a pohoří zvolme jména připomínající spíš jejich zvláštní tvary. Tak si je lépe zapamatujeme a bude to pro nás výhodnější. Ostrov má ovšem tak zvláštní tvar, že bychom pro něj vybírali význačné jméno dost těžko. A vodní toky v různých částech lesa, které snad objevíme ještě později, stejně jako zátoky, pokřtíme vždy při objevení. Co o tom soudíte, přátelé?“

Inženýrův návrh byl jednomyslně přijat. Ostrov tu před nimi ležel jako rozevřená mapa; stačilo připsat jména ke všem jeho terénním částem. Gedeon Spilett je také ihned zapisoval do své mapy a zeměpisná jména byla s konečnou platností přijata.

Nejdříve byl zapsán záliv Unie, záliv Washingtonův a Franklinova hora, jak to navrhl inženýr.

„A ten poloostrov, který vybíhá na jihozápad z ostrova, pojmenujme Hadím poloostrovem,“ navrhoval Spilett. „A jeho poslední výběžek nazveme Hadím ocasem, protože skutečně vypadá jako hadí ocas.“

„Přijato,“ souhlasil inženýr.

„A teď,“ řekl Harbert, „druhý cíp ostrova, tak podobný otevřené tlamě, mohl by se jmenovat Žraločí zátoka.“

„Dobrý nápad!“ zvolal Pencroff. „A doplníme to tím, že oba konce čelistí nazveme mysy Čelistí.“

„Jsou tam však mysy dva!“ namítl novinář.

„Pak se tedy budou jmenovat Severní čelist a Jižní čelist,“ odpověděl Pencroff.

„Už to zapisuji,“ smál se Spilett.

„Zbývá pojmenovat nejzazší výběžek jihovýchodního cípu ostrova,“ řekl Pencroff.

„Ten na okraji zálivu Unie?“ ptal se Harbert.

„Mys Dráp!“ zvolal Nab, který chtěl být také kmotrem některé části ostrova.

Nab přišel na pojmenování opravdu vhodné. Tento mys vypadal vskutku jako dráp fantastického zvířete, představovaného celým ostrovem.

Pencroff byl touto hrou nadšen, a tak byly brzy pojmenovány všechny ostrovní význačnosti.

Řeka, která dávala kolonistům pitnou vodu a k níž je balón zanesl, dostala jméno řeka Díků jako projev vděčnosti osudu.

Ostrůvek, na němž trosečníci poprvé vystoupili na břeh, byl pojmenován ostrůvkem Spásy.

Náhorní planina nad žulovou stěnou u Komína, z níž byl výhled na celý záliv, dostala jméno planina Výhledu.

Neproniknutelný les, pokrývající hadí poloostrov, byl nazván lesem Divokého západu.

Tak skončil křest viditelných a už prozkoumaných částí ostrova. Později budou jména doplňována podle nových objevů.

Orientaci ostrova podle světových stran určil inženýr jen přibližně podle výšky a postavení slunce. Na východě byl záliv Unie a planina Výhledu. Na druhý den si nechal přesné určení severu, který stanoví podle východu a západu slunce zjištěním jeho polohy v poledne. Vzhledem k umístění ostrova na jižní polokouli bude slunce vrcholit na severu, a ne na jihu, jak tomu je na polokouli severní.

Ted' už byli kolonisté se vším hotovi a nezbývalo jim než sestoupit z Franklinovy hory a vrátit se do Komína. Pencroff však náhle zvolal:

„Jsme to ale zapomnětlivci!“

„Proč?“ ptal se Gedeon Spilett, který už uložil zápisník do kapsy a chystal se k odchodu.

„A co náš ostrov? Ten jsme pokřtít zapomněli!“

Harbert ihned navrhl pro ostrov jméno inženýrovo. Ostatní s tím souhlasili, ale Cyrus Smith řekl prostě:

„Pojmenujeme jej jménem velkého občana, přátelé, jménem toho, který dnes bojuje za jednotu

vydal zákon o zrušení otroctví v Americe. Roku 1864 obdržel jako prezident pozdravný přípis od 1 Internacionály, sepsaný Karlem Marxem. Po úspěšném zakončení občanské války Severu proti Jihu byl Lincoln v divadle zastřelen hercem vyslaným jižními otrokáři (14. dubna 1865) kolonistů za nezávislost proti Anglii (1775-1782).

americké republiky. Nazveme jej Lincolnovým*²³ ostrovem!“ Trojnásobné hurá bylo odpovědí na inženýrův návrh.

Toho večera před spánkem hovořili noví kolonisté o své vlasti; mluvili o hrozném a krutém válce, která zalévala jejich vlast krví. Nepochybovali o tom, že Jih bude poražen a že věc Severu, věc spravedlnosti, zásluhou Grantovou a Lincolnovou brzy zvítězí.

Tyto události se odehrály 30. března a kolonisté se nedověděli, že o dva týdny později byl spáchán ve Washingtonu krutý a strašný zločin, že o velikonoční středě zemřel Abraham Lincoln fanatickou kulkou!

²³ Benjamin Franklin (1706-1790) byl severoamerický politik. Hrál důležitou roli v boji severoamerických Franklin byl původcem prvního hnutí za osvobození černochů z otroctví. Vynikl též jako fyzik (Franklinova deska) a znám je i jako vynálezce hromosvodu (1762). První hromosvod byl ovšem postaven už roku 1758 českým knězem Prokopem Divišem, jehož vynález však do světa nepronikl.

Kapitola 12

NAŘÍZENÍ HODINEK – PENCROFF JE SPOKOJEN – PODEZŘELÝ KOUŘ – TOK ČERVENÉHO POTOKA – KVĚTENA LINCOLNOVA OSTROVA – ZVÍŘENA – HORŠTÍ BAŽANTI – PRONÁSLEDOVÁNÍ KLOKANŮ – AGUTI – GRANTOVO JEZERO – NÁVRAT KE KOMÍNU

Kolonisté Lincolnova ostrova se naposled rozhlédli a počali sestupovat z kráteru přímo dolů. Po půlhodině byli na náhorní rovině u nočního tábořiště.

Pencroff usoudil, že je čas na snídani. Při této příležitosti se naskytla také otázka seřízení hodinek Cyruse Smithe a novináře.

Hodinky Gedeona Spiletta byly uchráněny před mořskou vodou, protože je novinář při ztroskotání odhodil do písku mimo dosah vln. Byly to výtečné hodinky, opravdový kapesní chronometr, který Gedeon Spilett nezapomínal pravidelně denně natahovat.

Inženýrovy hodinky se ovšem za jeho pobytu v přesypech zastavily.

Inženýr je nyní vyňal, a odhadnův podle slunce čas na devátou hodinu, nařídil si je.

Gedeon Spilett ho chtěl napodobit, ale Cyrus Smith ho zarazil:

„Ne, Spilette, počkejte! Máte na nich richmondský čas, ne?“

„Ano, Cyrusi.“

„Pak máte hodinky nařízeny podle poledníku tohoto města. A myslím, že to je poledník, který prochází Washingtonem.“

„Bezpochyby.“

„Nechte si tedy tamní čas. Jenom nezapomínejte hodinky natahovat, ale ručiček se nedotýkejte. Bude nám to jednou dobré.“

K čemu asi? pomyslel si námořník.

Kolonisté pak snědli zbytky zvěřiny a semen. Pencroff se však neznepokojoval. Cestou si zásoby doplní. A Top, který nebyl malý jedlík, jistě si cestou uloví v houští nějakou zvěř. Jinak byl námořník vážně připraven požádat inženýra o výrobu stříelného prachu a jedné nebo dvou loveckých pušek? Protože byl přesvědčen, že to bude pro inženýra hračkou.

Před sestupem z náhorní roviny navrhl Cyrus Smith společníkům jinou cestu ke Komínu. Chtěl poznat Grantovo jezero, orámované nádherným zeleným stromovím. Sestupovali tedy po hřebenu jednoho z pilířů, pod nímž pramenil potok. Při hovoru používali kolonisté už jen jmen, která nahoře určili. Usnadňovalo jim to výměnu myšlenek. Harbert s Pencroffem – první ještě chlapec a druhý jako chlapec – tím byli okouzleni a Pencroff cestou vykládal:

„Tak jak se ti daří, Harberte? Zabloudit nemůžeme, chlapče, ani na cestě podle Grantova jezera, ani na cestě podle řeky Díků přes les Divokého západu. Vždycky musíme přijít na planinu Výhledu u zálivu Unie.“

Bylo ujednáno, že se budou všichni držet stále pohromadě. V hustých lesích ostrova mohou být nebezpečná zvířata a opatrnost velí mít se stále na pozoru. Nejčastěji šli vpředu Harbert, Pencroff a Nab, vedeni Topem, který každý kout prohledával. Za nimi šli inženýr a novinář, který byl připraven vše si hned zapisovat. Inženýr šel většinou mlčky a odbočoval z cesty jen tehdy, když zahlédl nějakou rostlinnou nebo nerostnou zvláštnost, kterou ihned bez rozmýšlení strčil do kapsy.

„Co pořád sbírá?“ bručel Pencroff. „Koukám kolem sebe a nevidím nic, co by stálo za sehnutí.“

K desáté hodině sestoupila skupina po posledních svazích Franklinovy hory. Půda zde byla pokryta jen houštinami a řídkými stromy. Její podklad tvořila žlutavá vápnitá hornina, táhnoucí se přes dvoukilometrovou planinu k okraji lesa. Velké bloky čediče, který podle Bischofových²⁴ výzkumů potřebuje k vychladnutí tři set padesáti miliónů let, pokrývaly planinu místy velmi rozrytou. Láva zde už nebyla, protože její tok šel většinou po severním svahu.

Cyrus Smith doufal, že se bez obtíží dostanou až k potoku, který podle jeho názoru musel protékat lesem na konci planiny. Náhle spatřil Harberta, jak běží zpět. Pencroff s Nabem zůstali stát

²⁴ Gustav Bischof (1792-1870) byl Německý chemik a geolog

mezi skálami.

„Co je, chlapče?“ ptal se Gedeon Spilett.

„Kouř!“ volal Harbert. „Sto kroků před námi jsme spatřili mezi skálami kouř!“

„Že by tu byli lidé?“ divil se novinář.

Obr. 19 – Nejčastěji šli vpředu Harbert, Penroff a Nab.

„Nesmíme se ukázat, dříve než zjistíme, kdo tam je!“ odpověděl Cyrus Smith. „Bojím se, aby to nebyli domorodci, o které zde nestojíme. Kde je Top?“

„Vpředu.“

„Neštěká?“

„Ne.“

„To je divné. Zavolejme ho však!“

Za několik vteřin dohonil inženýr s Gedeonem Spilettem oba přátele a přitiskli se s nimi ke skále.

Odtamtud spatřili velmi znatelný kouř, vinoucí se vzduchem. Měl zvláštní žlutavé zbarvení.

Inženýr lehkým zápísknutím zavolal Topa zpět, dal přátelům znamení, aby na něho počkali, a vklouzl mezi skály.

Nehybní kolonisté čekali s úzkostí na výsledek rozvědky, když je náhle Cyrus Smith k sobě zavolal. Rozběhli se za ním, ale byli zaraženi odporným zápachem, který tu naplňoval vzduch. Tento zápach stačil inženýrovi, aby poznal, co je to za kouř, který je zprvu oprávněně znepokojil.

„Tento kouř je přírodního původu,“ prohlásil inženýr. „je zde sirný pramen, který nás vyléčí z nemoci dýchacích cest.“

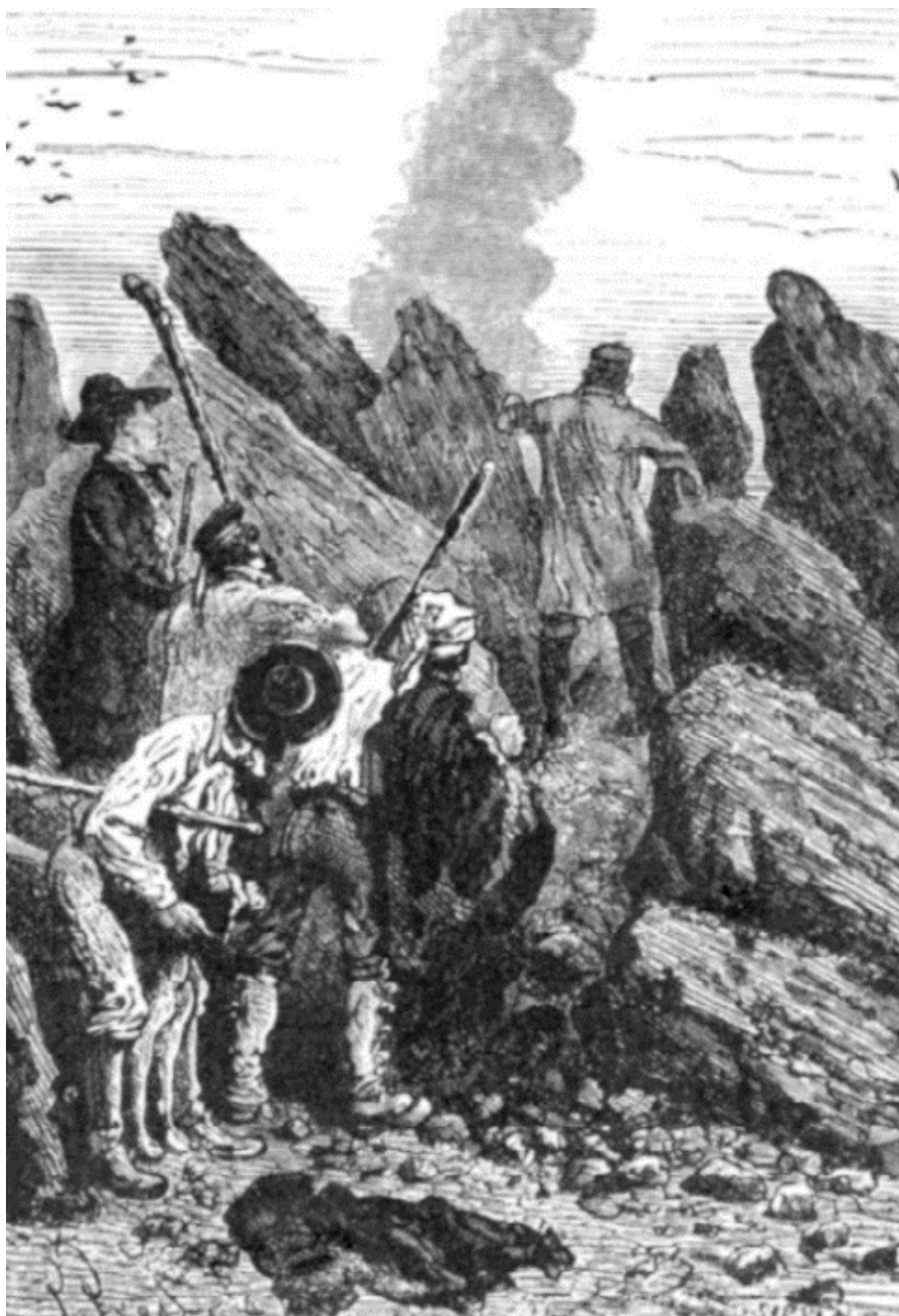
„Výborně!“ zvolal Pencroff. „Škoda že nemám rýmu!“

Kolonisté zamířili k místu, z něhož dým unikal. Tam spatřili sirný pramen, který vyvěral prudce ze skal a z jehož vody, pohlcující vzdušný kyslík, stoupal silný zápach sirovodíku.

Cyrus Smith vnořil do pramene ruku a zjistil, že voda je na dotek drsná. Ochutnáním poznal, že je trochu nasládlá. Její teplotu odhadl asi na třicet pět stupňů Celsia. Harbert se ho ptal, jak k tomuto odhadu došel.

„Zcela prostě, chlapče. Když jsem vnořil ruku do vody, necítil jsem ani teplo, ani chlad. Má tedy voda stejnou teplotu jako lidské tělo.“

Protože zatím neměli pro sirný pramen žádné užití, zamířili kolonisté k hustému okraji lesa, který stál několik set kroků před nimi. Podle předpokladu tam opravdu tekla potok s vysokými břehy z červené horniny, jejíž barva prozrazovala přítomnost kysličníku železitého. Tato barva také hned určila jméno Červeného potoka.

Obr. 20 – Odtamtud spatřili velmi znatelný kouř.

Byl to širší potok, dost hluboký a průzračný, naplněný horskou vodou, napolo říčka, napolo bystřina, níže už klidně tekoucí pískem, tu a tam bublající přes kameny nebo vrhající se v malých vodopádech dolů a tekoucí k jezeru řečištěm asi dva kilometry dlouhým. Jeho šířka kolísala mezi devíti až deseti metry. Voda potoka byla sladká a kolonisté z toho mohli usuzovat, že i voda v jezeře bude sladká. Bylo by to výhodné pro případ, že by na břehu jezera našli příhodnější obydlí, než je Komín.

Břehy potoka byly o několik set metrů doleji po proudu porostlé stromy, které patřily většinou mezi obvyklé druhy stromů mírného pásma v Austrálii a v Tasmánii. Nebyly zde však druhy, které našli v prozkoumané už části ostrova, několik kilometrů od planiny Výhledu. V této roční době na počátku měsíce dubna, který na jižní polokouli odpovídá našemu říjnu, tedy na počátku podzimu, bylo dosud na stromech listí. Rostly zde především kasuárovníky*²⁵ a blahovičnický, které jim na jaře budou dávat sladkou šťávu. Na lesních paloucích s vysokou trávou rostly skupiny australských cedrů. Ale kokosové palmy, běžné na všech ostrovech Tichého oceánu, zde nebyly. Ostrov ležel

²⁵ Kasuárovník je australský a východoindický strom s neobyčejně tvrdým dřevem

zřejmě jižněji.

„To je směla,“ řekl Harbert. „Tak užitečný strom a tak výborné ořechy!“

Mezi řídkými větvemi blahovičníků a kasuárovníků přeletovala hejna ptáků. Byly to různé druhy bílých a šedivých papoušků s peřím všech možných barev, ostře zelení i modří, jakoby pokrytí duhou a poletující lesem s ohlušujícím křikem.

Náhle se uprostřed houštin ozvala ostrá směsice hlasů. Kolonisté rozeznávali zpěv ptáků, zvuky čtvernožců a jakési mlaskání, připomínající zvuky domorodců. Harbert s Nabem se vrhli do houštiny, zapomínající na zásadu základní opatrnosti. Nebyla tam naštěstí ani dravá zvěř, ani nebezpeční domorodci, nýbrž prostě asi tucet oněch zvláštních ptáků, kterým se říká horští bažanti. Několik obratně vržených holí přerušilo produkci imitátorů a opatřilo kolonistům maso k obědu a k večeři.

Harbert také spatřil nádherné holuby s bronzovými křídly, z nichž někteří měli na hlavě krásné hřebínky a jiní leskle zelené peří. Bylo však nemožné je dostat. Stejně kolonistům unikla hejna vran a strak. Výstřel z brokovnice by byl jistě způsobil v těchto hejnech krveprolití, ale lovci byli zatím odkázáni jen na kameny jako na zbraň vrhací a na hole jako na zbraň bodnou. Tak primitivní zbraně jim ovšem nemohly stačit.

Jejich bezmocnost se projevila ještě výrazněji, když přišli na skupinu skákajících čtvernožců, kteří jim utekli do houštin skoky tak rychlými a vysokými, že to vypadalo, jako by zvířata skákala ze stromu na strom jako veverky.

„Klokani!“ vykřikl Harbert.

„A hodí se k jídlu?“ ptal se Pencroff.

„Dušené klokaní maso je jedno z nejlepších jídel,“ prohlásil novinář.

Gedeon Spilett ještě nedokončil a námořník s Harbertem se už pustili za klokany. Cyrus Smith na ně marně volal. Stejně marné bylo i pronásledování těchto pružných zvířat, která vyrazela ke skoku jako dělové koule. Po pěti minutách byli už lovci bez dechu a skupina klokanů zmizela v houštinách. Ani Top neměl více úspěchu.

„Pane Smithi,“ řekl Pencroff, když k nim inženýr s novinářem došel, „vidíte, že si budeme muset nezbytně vyrobit pušky. Bude to možné?“

„Snad,“ odpověděl Cyrus Smith. „Dříve si však uděláme luky a šípy. Nepochybuji, že se s nimi naučíte zacházet stejně obratně jako australští domorodci.“

„Luky a šípy!“ řekl pohrdavě Pencroff. „To je dobré pro děti.“

„Nebudte tak domýšlivý, příteli Pencroffe,“ napomenul ho novinář. „Luky a šípy dovedly po celá staletí hubit lidstvo. Střelný prach je vynález včerejška, ale válka je bohužel tak stará jako lidstvo samo.“

„To je pravda, pane Spilette,“ řekl námořník. „Moc mluvím. Promiňte!“

Harbert se teď vrátil ke své oblíbené přírodovědě a rozhovořil se o klokanech:

„Setkali jsme se s nejrychlejším druhem klokanů. Byli to obři s dlouhou šedou srstí. Nemýlím-li se, jsou ještě klokani černí a červení, skalní klokani a klokani zakrslí, kteří se dají ulovit nejsnadněji. Klokanů je celkem dvanáct druhů...“

„Harberte,“ přerušil ho mravoučně Pencroff, „já znám jen jeden druh: je to klokan na pekáči, a to je právě druh, který nám bude dnes večer chybět.“

Všichni se museli dát do smíchu novému třídění mistra Pencroffa. Námořník neskrýval svou lítost nad tím, že zatím ulovil jen bažanty, štěstí mu však přece jen přálo.

Top, jako by věděl, že je v sázce jeho dobrá pověst, probíhal všemi houštinami, jak ho k tomu nutil jeho lovecký pud, zostřený hrozným hladem. Bylo jasné, že dostane-li se na nějakou zvěř, nezůstane z ní lovcům nic, že Top loví jen pro sebe. Ale Nab ho hlídal a dělal dobře.

Ke třetí hodině zmizel pes v houštinách a brzy poté se ozvalo temné mručení, prozrazující, že pes přišel na nějaké zvíře. Nab si pospíšil a spatřil skutečně Topa, jak hltavě požírá jakéhosi čtvernožce, kterého však po deseti vteřinách nebylo už možno v psím žaludku určit. Naštěstí přišel pes na celé hnízdo; zdolal tři zvířata a dvě z nich – patřící do čeledi hlodavců – ještě ležela zakousnutá na zemi.

Nab se vítězně vrátil, drže v každé ruce hlodavce, který se podobal zajíci. Jejich srst byla žlutá,

zelenavě skvrnitá a ocasy byly zakrnělé.

Kolonisté nebyli na rozpacích, jak zvíře pojmenovat. Byl to aguti, trochu větší než dlouhonohý zajíc, jeho nejbližší příbuzný. Zajíc se od agutiho odlišuje přesně tím, že má na každé straně čelistí pět stoliček.

„Hurá!“ vykřikl Pencroff. „Přišla pečeně! Teď se můžeme vrátit domů.“

Pokračovali v přerušené cestě. Červený potok tekł stále pod kasuárovníky, blahovičníky a obrovskými gumovníky. Nádherné liliovité stromy rostly do výše šesti metrů. Jiné stromy, které ani Harbert neznal, skláněly se k potoku bublajícímu pod jejich větvemi.

Šířka potoka se viditelně zvětšovala. Cyrus Smith byl přesvědčen, že už nejsou daleko od ústí potoka. Když konečně vyšli z hustého lesa krásných stromů, spatřili skutečně jezero.

Badatelé přišli na západní břeh Grantova jezera. Místo opravdu stálo za námahu cesty. Tato vodní plocha s obvodem asi třinácti kilometrů a s rozlohou asi dvou set hektarů ležela v rámci nejrůznějších druhů stromů. Na východě probleskoval na mnoha místech clonou stromů jiskřivý obzor moře. Na severu tvořilo jezero lehce vydutou křivku, kontrastující s ostře zašpičatělým jižním koncem. Četní vodní ptáci létali nad břehy tohoto malého Ontaria, stejně jako je tomu u jmenovaného severoamerického jezera, jehož „tisíc ostrovů“ zde bylo zastoupeno jediným skaliskem, které vyčnívalo nad hladinu několik set metrů od jižního břehu. Na něm žila společnost několika párů ledňáčků, sedících nehybně na kamenech a číhajících po rybách. Občas se některý z nich vrhl s ostrým křikem do vody a vynořil se pak s kořistí v zobáku. Na březích i na ostrůvku se procházely divoké kachny, pelikáni, vodní slípky a jeden nebo dva druhy nádherných lyrochvostů, jejichž ocasy se rozvíraly do tvaru půvabných lyr.

Voda jezera byla sladká, průzračná a trochu tmavá. Podle častého rozvíření soustředných kruhových vln se dalo soudit na přítomnost mnoha ryb.

„To jezero je opravdu krásné!“ zvolal Gedeon Spilett. „Tady bychom měli žít!“

„Budeme tu žít,“ odpověděl Cyrus Smith.

Kolonisté chtěli dojít co nejrychleji ke Komínu, a pustili se proto k jezernímu cípu vytvořenému na jihu ostrým sevřením břehů. S námahou se prodírali podrostem a křovím, kterého se lidská ruka dosud nedotkla. Když šli tímto směrem asi tři a půl kilometru, objevila se jim za poslední lesní stěnou planina porostlá hustou trávou a odtud také spatřili širé moře.

K návratu do Komína stačilo přejít napříč planinou v délce dvou kilometrů a sejít k prvnímu ohybu řeky Díků. Inženýr však chtěl zjistit, jak a kde odtéká přebytečná voda z jezera. Průzkum byl tedy prodloužen cestou pod stromy na tři kilometry k severu. Bylo možné, že jezerní výtok tudy někde prochází žulovým náspem. Jezero je vlastně jen obrovskou nádrží, poznenáhla naplňovanou vodou z potoka. Vodní přebytky musí odtékat do moře nějakým vodopádem. Je-li tomu tak, bude moci inženýr vodopádu využít a vypůjčit si jeho sílu, ztrácející se zatím bez užitku.

Pokračovali tedy v pochodu po břehu jezera, ale ani po dvoukilometrovém průzkumu neobjevili žádný výtok, ačkoli tu přece někde musel být.

Bylo půl páté odpoledne. Museli se už vrátit domů, aby si připravili jídlo. Malá skupina se tedy vracela po levém břehu řeky Díků a došla brzy ke Komínu.

Tam byl zapálen oheň. Nab s Pencroffem, kterým byla svěřena funkce kuchařů, připravili výbornou pečení z agutiho; všichni si ji pochvalovali.

Když se po jídle chystali ke spánku, vyňal inženýr z kapes vzorky různých nerostů a řekl:

„Přátelé, tady mám železnou rudu, tady pyrit, tady hrnčířskou hlínu, tady vápno a tady uhlí. To vše nám tu příroda dává, to vše je její příspěvek ke společné práci. My svou prací přispějeme zítra.“

Obr. 21 – Nab s Pencroffem připravili s agutiho výbornou pečení.

Kapitola 13

CO NAŠLI NA TOPOVI – VÝROBA LUKŮ A ŠÍPŮ – HRNČÍŘSKÁ PEC – RŮZNÉ KUCHYŇSKÉ POTŘEBY – CIHELNA – PRVNÍ VYPÁLENÝ HRNEC – PELYNĚK – JIŽNÍ KŘÍŽ – DŮLEŽITÁ ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ

„Tak co, pane Smithi, s čím dneska začneme?“ ptal se ráno Pencroff inženýra.

„Začátkem,“ odpověděl Cyrus Smith.

A kolonisté to museli vzít opravdu od začátku.

Neměli ani potřebné nástroje k výrobě nejzákladnějších nástrojů a nebyli na tom jako příroda, která „dostatkem času šetří námahu“. I když využijí všech svých zkušeností a nebudou muset nic vynalézat, vyrobit si budou muset vše. Jejich železo a ocel byly zatím jen v nerostném stavu, jejich hrnce byly v cihlářské hlíně a jejich oděvy jen v textilních rostlinách.

Nutno ovšem počítat s tím, že kolonisté byli muži na pravém místě v nejkrásnějším smyslu toho slova. Inženýr Smith by si nikdy nebyl mohl vybrat inteligentnější společníky, pilnější a oddanější kolektiv. Prozkoumal je a znal už všechny jejich vlohy.

Gedeon Spilett byl velmi nadaný novinář, který vše znal a o všem dovedl hovořit. Ten jistě pomůže hlavou i rukama při kolonizaci ostrova. Neustoupí před žádným úkolem a jako vášnivý lovec bude vykonávat z nutnosti to, co mu až dosud bylo jen zábavou.

Harbert byl statečný chlapec, podivuhodně už vzdělaný v přírodních vědách. Ten přispěje podstatnou částí k jejich společnému dílu.

Nab byl vtělená oddanost. Byl to muž přímý, inteligentní, neúnavný, silný a měl železné zdraví. A budou-li kolonisté potřebovat kovářskou práci, nebudou mít nad něho nikoho užitečnějšího.

Pencroff byl námořníkem na všech oceánech světa, tesařem v brooklynských loděnicích, krejčovským pomocníkem ve státním loďstvu a ve volném čase zahradníkem a rolníkem. Jako všichni námořníci znal vše a dovedl vše.

Bylo by opravdu nesnadné shromáždit pět lidí tak schopných bojovat s osudem.

„Začneme začátkem,“ řekl Cyrus Smith. A tímto začátkem mělo být postavení zařízení, které by zpracovávalo přírodní materiál. Každý zná význam ohně pro zpracování nerostů. Dříví a uhlí měli dost. Šlo tedy jen o postavení pece, v níž by se paliva využilo.

„K čemu budeme pec potřebovat?“ ptal se Pencroff.

„K výrobě hrnců,“ odpověděl Cyrus Smith.

„A z čeho tu pec postavíme?“

„Z cihel.“

„A z čeho uděláme cihly?“

„Z hlíny. Do práce, přátelé! Abychom materiál nemuseli přenášet, vybudujeme cihelnu na místě výroby. Nab opatří potravu a pec nám bude péci i jídla.“

„A co když nebudeme mít co jíst pro nedostatek zbraní?“ namítl novinář.

„Ach, kdybychom měli aspoň jeden nůž!“ vzdychl si námořník.

„Tak co by bylo?“ ptal se Cyrus Smith.

„Pak bychom si udělali luk a šípy a jídla by bylo dost.“

„Ano, nůž... S ostrým nožem...“ řekl inženýr jako sám k sobě.

Jeho zrak padl na Topa, který tu pobíhal po břehu.

Oči Cyruse Smithe náhle zazářily.

„Tope, sem!“ zvolal.

Pes na rozkaz přiběhl. Inženýr vzal Topovu hlavu mezi dlaně, odepjal zvířeti obojek, zlomil ho na dva kusy a podal je námořníkovi se slovy:

„Tady máte nůž, Pencroffe.“

Námořník odpověděl dvojím hurá. Topův obojek byl vyroben z tenkého kusu kalené oceli. Stačilo vybrousit jednu hranu o hrubý kámen a na jemnějším kameni ji pak dobrousit. Vhodných kamenů bylo na břehu dost a po dvou hodinách měli kolonisté dva ostré nože, které bylo možno snadno zasadit do pevného držadla.

Z těch prvních cenných nástrojů měli všichni radost. Byl to vzácný dar, který přišel v pravý čas.

Cyrus Smith se pak chtěl vrátit na západní břeh jezera; včera tam našel cihlářskou hlínu, jejíž vzorek si přinesl. Kráčeli podle řeky Díků, přešli planinu Výhledu a po devítikilometrové chůzi se octli na volném lesním prostranství dvě stě kroků od Grantova jezera.

Cestou objevil Harbert strom, jehož větvi používají středoameričtí Indiáni k výrobě luků. Byla to „crejimba“ z rodu palem, nesoucí nejdle plody. Uřízli z ní dvě dlouhé rovné větve, zbavili je listů a ořízli tak, aby silnější střed se k oběma koncům tenčil. Teď potřebovali jen provaz na tětívu. Posloužila jim rostlina z čeledi slézovitých, ibíšek, který má ve stoncích neobyčejně pevná vlákna. Pencroff brzy vyrobil značně silné luky, kterým už chyběly jen šípy.

Bylo snadné vyrobit šípy z rovných a tvrdých větví bez suků, ale hroty šípů, jež by nahradily hroty železné, nebylo tak lehké nalézt. Pencroff si však řekl, že vykonal svou část práce a náhoda že se postará o její dokončení.

Kolonisté došli na místa včera prozkoumaná. Bylo zde hojně hlíny, z níž se dělají cihly a tašky, schopné posloužit jejich záměrům. Práce s hlínou byla snadná. Stačilo smísit ji s pískem, vytvarovat cihly a vypálit je na ohni z dříví.

Cihly se dělají zpravidla formou, ale inženýr se spokojil tvarováním ručním. Celé dva dny byly věnovány této práci. Vodou zředěná a nohama i rukama propracovaná hlína byla kusem dřeva rozřezána na stejné kostky. Zručný cihlář dokáže bez strojů za dvanáct hodin vyrobit až deset tisíc cihel, ale pět kolonistů na Lincolnově ostrově jich za dva dny vyrobilo jen tři tisíce. Složili je jednu k druhé, aby dokonale proschly a mohly být po třech nebo čtyřech dnech vypáleny.

Na den 2. dubna určil Cyrus Smith stanovení světových stran na ostrově.

Večer si poznamenal přesný čas západu slunce, počítaje přitom s ohybem světelných paprsků při obzoru, s takzvanou refrakcí. Stejně přesně si ráno poznamenal i dobu východu. Mezi západem a východem slunce uplynulo přesně jedenáct hodin třicet šest minut. Toho dne bude slunce vrcholit přesně šest hodin dvanáct minut po východu. Bod, v němž v této době bude slunce na obloze, stanoví inženýrovi přesně sever.

V určené době se postavil Cyrus Smith tak, aby mu slunce zakryly dva za sebou stojící stromy, a tím získal směr poledníku, potřebný k dalším pozorováním.

Obr. 22 – Složili je jednu k druhé, aby dokonale proschly.

Během dvou dnů před vypálením cihel nashromáždili palivo. Na lesním prostranství nalámali větve a sesbírali všechno suché kletí zpod stromů. Přitom podnikali lovecké výpravy do okolí. Pencroff už měl několik tuctů šípů, opatřených velmi ostrými hroty. Tyto hroty byly získány Topovou zásluhou. Pes totiž ulovil dikobraza, který se sice nehodil k jídlu, ale měl velmi užitečné bodliny. Bodliny byly upevněny na konci šípů a směr letu byl zajištěn papouščími pery. Harbert s novinářem se brzy stali obratnými lučištníky. Komín teď byl trvale zásoben pernatou i srstnatou zvěří. Měli na vybranou kabie, holuby, aguti, bažanty atd. Většinu zvířat ulovili v lese na levém břehu řeky Díků. Tento les dostal jméno Leskovčí les na památku leskovce, kterého tam Pencroff s Harbertem pronásledovali při své první výpravě.

Zvěřina byla upravována čerstvá, ale byly uschovány kýty kabií, vyuzené nad ohněm z čerstvého dříví a kořeněné vonným listím. Ač to byla potrava jistě výživná, znamenala denně pečení a kolonisté by byli bývali šťastni, kdyby byla nad ohněm už zpívala pára v prostém hrnci. Napřed však bylo nutno vybudovat pec a pak teprve mohli pomýšlet na hrnce.

Za svých výprav se lovci příliš nevzdalovali od cihelny. A přece mnohokrát zjistili přítomnost velkých zvířat ozbrojených mohutnými drápy; jejich zařazení však určit nemohli. Cyrus Smith doporučoval krajní opatrnost, protože bylo možné, že v lese žijí i zvířata velmi nebezpečná.

Bylo to správné. Gedeon Spilett s Harbertem spatřili jednoho dne zvíře podobné jaguáru. Šelma je naštěstí nenapadla. Jinak by byli neušli vážnému zranění. Až budou mít pořádné zbraně, především pušku, po které Pencroff tak toužil, vyhlásí Gedeon Spilett strašným šelmám neúprosný boj a ostrov od nich vyčistí.

Komín nebyl v těchto dnech zlepšován, protože inženýr doufal, že objeví nebo vybudují obydlí vhodnější. Spokojili se jen tím, že v chodbách Komína upravili lůžka ze suchého mechu. Na těchto primitivních postelích však unavení pracovníci spali nejsladším spánkem.

Pečlivě také zaznamenávali dny strávené na Lincolnově ostrově ode dne ztroskotání a vedli o nich pravidelné zápasy. Dne 5. dubna, ve středu, uplynulo právě dvanáct dnů od příchodu trosečníků na ostrov.

Dne 6. dubna ráno se všichni odebrali na lesní prostranství, kde chtěli cihly vypalovat. Tuhle práci museli ovšem dělat pod širým nebem. Ze syrových cihel sestavili širokou pec, v níž se budou cihly vypalovat samy. Na zem byly rozloženy otepi dříví a kolem nich byly cihly složeny tak, že tvořily velkou kostku, v níž byl upraven průchod pro vzduch. Tato práce trvala celý den. Večer zapálili oheň.

Této noci nikdo neulehl. Všichni bděli nad tím, aby oheň neuhasl.

Celý průběh pálení cihel trval čtyřicet osm hodin a práce se podařila výborně. Žhavé cihly bylo pak nutno nechat vychladnout. Cyrus Smith s Nabem a Pencroffem snášeli zatím na nosítkách z větví vápenec, kterého bylo na břehu jezera dost. Vápenec dával po vypálení výborné pálené vápno, jaké lze získat jen vypálením křídý nebo mramoru. Smícháno s pískem, který zamezuje po ztvrdnutí rozpad vápna, vytvořilo výbornou maltu.

A tak měl Cyrus Smith dne 9. dubna po ruce značné množství vápna a několik tisíc cihel.

Aniž ztráceli čas, počali stavět pec, v níž si chtěli vypálit nezbytné nádoby pro domácnost. Podařilo se jim to bez větších obtíží. Po pěti dnech byla pec naplněna uhlím, které inženýr našel v povrchovém ložisku u ústí Červeného potoka, a z komína, vysokého šest metrů, vyvalil se první dým. Prostranství bylo proměněno v továrnu a Pencroff nebyl daleko přesvědčen, že z této pece vyjdou brzy všechny výrobky moderního průmyslu.

Rozumí se, že si kolonisté nejdříve vyrobili nejprostší hrnce, které se však dobře hodily k vaření pokrmů. Materiálem byla stejná hlína, k níž Cyrus Smith přidal trochu vápna a křemene. Takto upravená hlína se podobala známé „dýmkové hlíně“. Udělali z ní hrnce, nádoby formované na kamenech vhodných tvarů, talíře, velké džbery, kádě na vodu atd. Tvar nádob byl nedokonalý a nevzhledný, ale až budou hrnce vypáleny, dostane kuchyně v Komínu v dostatečném množství nádoby stejně užitečné, jako by byly vyrobeny z nejjemnějšího porcelánu.

Pencroff si chtěl ověřit, že takto zpracovaná hlína si zaslouží název „dýmková hlína“, a vyrobil si několik hrubých dýmek, které se mu líbily, ale pro které neměl tabák. A pro Pencroffa to znamenalo velmi mrzuté odříkání.

„Však si opatříme jednou i tabák!“ utěšoval se ve své naprosté důvěře.

Obr. 23 – Tvar nádob byl nedokonalý.

Tyto práce trvaly až do 15. dubna. Z kolonistů se stali hrnčíři, vyrábějící jen hrnce. Kdyby byl Cyrus Smith potřeboval kováře, byli by se stali z kolonistů kováři.

Večer 15. dubna se konečně vrátili do Komína. Nádoby byly přeneseny a zapálený oheň čekal na nové využití. Návrat byl poznamenán šťastnou příhodou. Inženýr totiž našel látku plně nahrazující troud. Je známo, že tato pórovitá a jemná látka se získává z jistého druhu chorošovitých hub. Když se vhodně připraví, je neobyčejně vznětlivá, zvláště nasytí-li se střelným prachem nebo vyvaří v roztoku dusičnanu nebo chlorečnanu draselného. Tuto houbu tady však dosud nenašli, ani žádný jí podobný druh. Ale toho dne objevil Cyrus Smith jistou rostlinu příbuznou pelyňku, černobýlu a brotanu.

Utrhl několik trsů a ukázal je námořníkovi:

„Podívejte se, Pencroffe, tohle vás potěší.“

Pencroff si rostlinu pozorně prohlédl, zvláště její dlouhé hedvábné chmýří a vlnitě plstnaté listy.

„Co to je, pane Smithi?“ ptal se inženýra. Náhle zvolal: „Pro pána krále, snad to není tabák?“

„Kdepak,“ odpověděl inženýr. „Je to pelyněk, pro učence pelyněk čínský, ale pro nás troud.“

Tato rostlina po dokonalém usušení dala skutečně velmi vznětlivou látku, zvláště když ji inženýr později nasýtil ještě dusičnanem draselným, který našel na ostrově v několika ložiskách a který je znám všude pod jménem ledek.

Toho večera se všichni kolonisté usadili v hlavní místnosti k bohaté večeři. Nab připravil pekáč pečeně a vonnou šunku z kabie, k níž přidal vařené hlízy rostliny *Caladium macrorhizum* z rodu árónovitých, které v tropickém pásmu rostou ve stromovitých formách. Tyto hlízy měly výtečnou chuť, byly velmi výživné a připomínaly potravu známou všude pod jménem ságo²⁶. Do jisté míry mohly nahradit i chléb, který kolonistům Lincolnova ostrova dosud chyběl.

Po večeři si vyšli všichni před spánkem na pobřeží. Bylo osm hodin. Snášela se nádherná noc. Měsíc, před pěti dny v úplňku, ještě nevyšel, ale obzor se už stříbřil bledou jemnou září, kterou bylo možno nazvat měsíčním svítáním.

Nad jižním světovým pólem jiskřila obtočnová souhvězdí a mezi nimi především Jižní kříž, kterému se inženýr obdivoval před několika dny z vrcholu Franklinovy hory.

Cyrus Smith pozoroval chvíli toto skvělé souhvězdí, které má na horním a dolním konci hvězdy první velikosti, po stranách hvězdy druhé velikosti a po pravé straně ještě hvězdu třetí velikosti. Po krátké úvaze se zeptal Harberta:

„Harberte, dnes je 15. Dubna?“

„Ano, pane Smithi,“ odpověděl Harbert.

„Jestliže se tedy nemýlím, bude zítra jeden ze čtyř dnů v roce, v nichž se střední čas sluneční shoduje s pravým slunečním časem. Znamená to, že zítra s rozdílem několika vteřin projde slunce poledníkem v pravé poledne. Bude-li hezky, budu snad moci stanovit zeměpisnou délku ostrova s přesností několika stupňů.“

„Bez přístrojů? Bez sextantu?“ ptal se Spilett.

„Ano,“ pokračoval inženýr. „Protože je jasná noc, pokusím se ještě dnes večer zjistit zeměpisnou šířku podle výšky Jižního kříže, to jest podle výšky jižního světového pólu nad obzorem. Jistě chápete, přátelé, že před započítím vážných prací na ostrově se nemůžeme spokojit zjištěním, že jsme na ostrově. Musíme pokud možno přesně určit jeho vzdálenost od amerických nebo australských břehů nebo od hlavních souostroví Tichého oceánu.“

„Opravdu,“ řekl novinář, místo o stavbu domu budeme se asi zajímat o stavbu lodi, jsme-li vzdáleni od obydlených břehů jen několik set kilometrů.“

„A proto také,“ pokračoval inženýr, „se chci dnes večer pokusit o zjištění šířky Lincolnova ostrova a zítra v poledne vypočtu délku.“

Kdyby měl inženýr sextant, nástroj k velmi přesnému měření úhlové vzdálenosti dvou bodů, byl by měl práci lehkou. V noci by byl podle výšky pólu zjistil zeměpisnou šířku a zítra podle výšky poledního slunce délku. Tak by byl dostal zeměpisné souřadnice ostrova. Sextant však neměl a musel si jej něčím nahradit.

Cyrus Smith se vrátil do Komína. V záři ohně si vyřezal dvě rovná dřívka, která v koncích spojil tak, aby se mohla pohybovat jako ramena úhlu. Měřený předmět měl být zachycen na špičku akátového trnu s zabodnutého na konec jednoho z dřívek jako na mušku pušky.

Když měl tuto pomůcku hotovou, vrátil se inženýr na pobřeží. Poněvadž však měl zjistit výšku pólu přesně nad obzorem a poněvadž mu jižní obzor zakrýval mys Dráp, musel si najít jiné místo. Nejvhodnějším místem by bylo samozřejmě jižní pobřeží, ale to by byl musel přejít řeku Díků, což bylo při její hloubce velmi nesnadné.

Cyrus Smith se tedy rozhodl jít provést svá měření na planinu Výhledu. Musel ovšem počítat s jejím vyvýšením nad mořskou hladinou. Vyvýšení chtěl vypočítat zítra prostou geometrickou úvahou.

A tak kolonisté přešli na planinu po levém břehu řeky Díků a postavili se na její okraj, otvírající se na severozápad a na jihovýchod, to jest nad malebně rozeklanými skálami, jež vroubily říční břeh.

Tato část planiny převyšovala o patnáct metrů skály pravého břehu řeky, které ustupovaly

²⁶ *Ságo je škrob z palmy ságové.*

zvolna až k Drápu a dále na jižní pobřeží ostrova. Nic tedy nestálo v cestě výhledu, který obsáhl půlkruhem obzor od mysu až k Hadímu ocasu. Jižní obzor, osvětlený už prvním svitem měsíce, odlišoval ostře nebe od oblohy a mohl být zaměřen velmi přesně.

V této chvíli bylo vidět jižní kříž obráceně; dole byla hvězda Alfa, nejbližší k jižnímu pólu.

Toto souhvězdí není tak blízko jižního pólu jako Polárka u pólu severního. Hvězda Alfa je od něho vzdálena asi dvacet sedm stupňů, ale to Cyrus Smith věděl a dovedl se ve svém výpočtu s touto odchylkou vypořádat. Dbal také na to, aby hvězdu zachytil ve chvíli, kdy prochází poledníkem, což mu mělo měření usnadnit.

Pak zaměřil jedno rameno svého dřevěného sextantu na mořský obzor a druhé na hvězdu Alfa jižního kříže, jako by to byla ramena úhloměru. Obě ramena mu udala vzdálenost hvězdy Alfa od obzoru. Aby se mu zjištěný úhel neporušil, připevnil před dřívka pomocí trnů dřívko třetí, takže rozevření ramen zůstalo pevné.

Ted' už jen zbývalo změřit úhel, přepočítat jej na hladinu moře a vypočítat tak snížení obzoru o výšku planiny. Velikost zjištěného úhlu pak dá výšku hvězdy Alfa a tím přibližně i výšku pólu nad obzorem, to znamená zeměpisnou šířku ostrova, protože šířka každého místa na zeměkouli se shoduje s výškou pólu nad obzorem tohoto místa.

Výpočet byl odložen na zítřek a v deset hodin už všichni kolonisté tvrdě spali.

Kapitola 14

MĚŘENÍ ŽULOVÉ STĚNY – POUŽITÍ POUČKY O PODOBNÝCH TROJÚHELNÍCÍCH – ZEMĚPISNÁ ŠÍRKA OSTROVA – VÝPRAVA NA SEVER – ÚSTRICOVÉ LOVIŠTĚ – PLÁNY DO BUDOUCNA – PRŮCHOD SLUNCE POLEDNÍKEM – ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE LINCOLNOVA OSTROVA

Dne 16. dubna – o velikonoční neděli – vyšli kolonisté ráno z Komína a pustili se do praní a do čištění prádla a šatů. Inženýr se chystal vyrobit i mýdlo, jakmile si opatří látky potřebné ke zmýdelnění: draslo nebo sodu a tuk nebo olej. Velmi důležitá otázka opatření nových šatů byla odložena na příhodnější dobu. Zatím jim šaty vydrží nejméně půl roku, protože byly dosud dobré a mohly snést i námahu těžkých prací. Vše záleželo na poloze ostrova vzhledem k obydleným zemím, a bude-li hezky, bude tato poloha dnes zjištěna.

Slunce vycházející na čistém obzoru slibovalo nádherný den, jeden z těch podzimních dnů, které jako by se loučily s teplem letního období.

Zbývalo také doplnit ještě včerejší měření zjištěním nadmořské výšky planiny Výhledu.

„Nepotřebujete k tomu podobný přístroj, jaký jste si udělal včera?“ ptal se inženýra Harbert.

„Ne, chlapče, dnes to uděláme jinak, způsobem skoro stejně přesným.“

Harbert dychtil po všem zajímavém, a proto šel s inženýrem, který kráčet od paty stěny až k okraji moře. Nab s Pencroffem se zatím zabývali drobnými pracemi.

Cyrus Smith si opatřil rovné bidlo, dlouhé tři a půl metru, a změřil jej jak nejpřesněji mohl. K měření použil výšky svého vlastního těla, kterou znal na centimetr přesně. Harbert nesl olovnici vyrobenou Smithem z kamene a z dlouhého ohebného prutu.

Když došli asi šest metrů od kraje moře a sto padesát dva metry čtyřicet centimetrů od žulové stěny, zapíchl Cyrus Smith své bidlo na padesát centimetrů do písku, pečlivě je upevnil a dal mu pomocí olovnice svislou polohu.

Obr. 24 – Pustili se do praní a do čištění prádla a šatů.

Potom o několik kroků ustoupil a sklonil hlavu k zemi (obr. 29) tak, aby čára spojující jeho oko s vrcholem tyče procházela přesně horním okrajem žulové stěny. Místo své hlavy si označil na písku kolíkem.

Pak se otočil k Harbertovi:

„Jistě znáš základní geometrické poučky.“

„Trochu, pane Smithi,“ odpověděl Harbert, nechtěje se příliš chlubit.

„Vzpomínáš si na vlastnosti podobných trojúhelníků?“

„Ano,“ odpověděl Harbert. „Jejich stejnohlé strany jsou v stejných poměrech.“

„Nuže, chlapče, teď sestrojíme dva podobné trojúhelníky. První z nich, ten menší, má za odvěsny svislou tyč a vzdálenost kolíku od paty tyče; za přeponu má čáru, která vychází z mého oka k vrcholu tyče. Druhý trojúhelník má za odvěsny svislou žulovou stěnu, jejíž výšku musíme změřit, a vzdálenost kolíku od paty žulové stěny. Čára z mého oka, prodloužená za vrchol tyče až k vrcholu stěny, tvoří jeho přeponu.“

„Už rozumím!“ zvolal Harbert. „Vzdálenost kolíku od tyče se má k výšce tyče jako vzdálenost kolíku od stěny k výšce stěny.“

„Tak, chlapče,“ odpověděl inženýr. „Změříme-li si dosažitelné vzdálenosti, pak při znalosti délky tyče snadno vypočteme výšku stěny, kterou tak nemusíme měřit přímo.“

Obě vodorovné vzdálenosti potom změřili tyčí, která vyčnívala přesně tři metry nad písek.

Kolík byl vzdálen od paty tyče 4,56 m. Kolik od paty stěny byl 152,4 m daleko. S těmito čísly se Cyrus Smith a Harbert vrátili do Komína.

Tam vzal inženýr plochý kámen, který přinesl z jedné vycházky a na tento druh břidlice napsal ostrou lasturou výpočet

Z toho tedy vypočetli, že stěna je sto metrů vysoká.

Cyrus Smith si pak vzal včera vyrobený přístroj, jehož ramena mu svým rozevřením určovala úhlovou vzdálenost hvězdy Alfa jižního kříže od obzoru. Změřil velmi přesně rozevření ramen na obvodu kruhu, který si rozdělil na tři sta šedesát stejných dílů. Úhel měřil deset stupňů. Celkovou výšku pólu nad obzorem vypočetl přidáním dvaceti sedmi stupňů vzdálenosti hvězdy Alfa od pólu a převedením vzniklého úhlu na hladinu mořskou. Tak dostal úhel třiceti sedmi stupňů. Z toho Cyrus Smith usoudil, že Lincolnův ostrov leží na třicáté sedmé rovnoběžce jižní šířky. Vzhledem k nedokonalosti měřicích přístrojů připustil odchylku pět stupňů a odhadl polohu ostrova na třicátý pátý až čtyřicátý stupeň jižní šířky. Zbývalo změřit zeměpisnou délku, aby byla poloha ostrova určena přesně. Inženýr to chtěl dokončit dnes v poledne, to jest ve chvíli, kdy Slnce bude procházet místním poledníkem.

Bylo rozhodnuto, že dnešní neděle bude věnována procházce, či spíše výzkumu oné části ostrova, která leží mezi jezerem a Žraločí zátokou. Zbude-li čas, postoupí při výzkumu až na Jižní čelist. Jíst budou v přesypech a domů se vrátí až večer.

V půl deváté ráno se skupina vydala podél průlivu na cestu. Na březích ostrůvku Spásky viděli vážně se procházející ptáky. Byli to tučňáci, snadno poznatelní podle nepříjemného křiku, který připomíná hýkání osla. Pencroff se na ně díval jen z hlediska požitelnosti a se zadostiučiněním vyslechl připomínku, že maso tučňáků je sice trochu tmavé, ale velmi chutné.

Spatřili také velké ploutvonožce, patrně tuleně, kteří vylézali na pobřežní písek a zvolili si ostrůvek Spásky za místo odpočinku. Na tato zvířata nemohli po stránce zásobování pomýšlet, protože jejich tučné maso je odporné; Cyrus Smith si je však přesto se zájmem prohlížel, a aniž blíže vysvětlil své myšlenky, oznámil přátelům, že budou muset ostrůvek brzy navštívit.

Pobřeží, po kterém kolonisté kráčeli, bylo poseto nesčetnými lasturami, z nichž některé by byly udělaly nesmírnou radost sběrateli měkkýšů. Byli mezi nimi skulaři, trojhranky, hřebenatky i jiní. Ale mnohem cennější byl nález kolonie ústřic, odkryté odlivem a nalezené Nabem sedm kilometrů od Komína.

„Nab si přišel na své,“ zvolal Pencroff, pozoruje širokou, po břehu se táhnoucí kolonii.

„To je opravdu šťastný nález,“ dotvrdil novinář. „A uvědomíme-li si, že každá ústřice naklade ročně padesát až šedesát tisíc vajíček, vidíme, že jsme našli nevyčerpatelnou zásobárnu.“

„Myslím však, že ústřice nejsou příliš výživné,“ řekl Harbert.

„Nejsou,“ přisvědčil Cyrus Smith. „Obsahují jen velmi málo dusíkatých látek a člověk, který by se chtěl živit jen jimi, musel by jich sníst denně sto osmdesát až dvě stě.“

„Dobrá,“ odpověděl Pencroff, „ale my bychom jich mohli spolykat veletucty, aniž bychom kolonii vyčerpali. Nevezmeme si jich trochu s sebou na přesnídávku?“

A nečekaje na odpověď, kterou pokládal předem za souhlas, sebral s Nabem značné množství těchto mlžů. Uložili je do jakési sítě z ibiškových vláken, kterou Nab zhotovil a v níž měl už jídlo na dnešní den. Pak pokračovali v cestě mezi mořem a přesypy.

Cyrus Smith se díval občas na hodinky, aby byl připraven na pozorování slunce, které musel provést přesně v poledne.

Tato část ostrova byla pustá až k výspě, jež uzavírala záliv Unie a dostala jméno jižní čelist. Byl zde jen písek a lastury promíšené se zbytky lávy. Něco mořských ptáků přelétlo občas tuto bezútěšnou zemi; byli to především rackové, albatrosi a divoké kachny, které budily v Pencroffovi labužnické představy. Pokoušel se sice kachny zasáhnout šípem, ale bez výsledku, protože ptáci na něho nečekali a on by je musel zasáhnout v letu.

To přimělo námořníka k opakování žádosti:

„Vidíte, pane Smithi, že dokud nebudeme mít jednu nebo dvě pušky, bude nám potrava stále unikat.“

„Pravda, Pencroffe,“ odpověděl novinář, „ale to záleží na vás. Opatřete nám železo na hlavňě, ocel na závěr, ledek, uhlí a síru na střelný prach, kyselinu dusičnou a rtuť na třaskavinu a konečně olovo na náboje. Cyrus Smith vám pak vyrobí dokonalou pušku.“

„Všechny tyto věci najdeme jistě na ostrově,“ řekl Cyrus Smith. „Puška je však výrobek velmi jemný a potřebuje přesné nástroje. Ostatně uvidíme později.“

„Ach, proč jsme jen vyhazovali všechny ty krásné zbraně, které jsme měli v koši!“ naříkal Pencroff. „Vyhodili jsme všechno – dokonce i kapesní nože!“

„Kdybychom to nebyli vyhodili, Pencroffe, byl by s námi balón klesl na mořské dno,“ řekl Harbert.

„Máš pravdu, chlapče,“ přiznal námořník.

Pak přešel k jiné myšlence.

„Jaké asi muselo být ustrnutí Jonathana Forstera a jeho společníků, když druhého dne našli náměstí prázdné a balón nikde!“

„To bylo mé poslední přání před odletem, dovědět se, co si myslí,“ řekl novinář.

„Na totéž jsem myslel i já,“ prohlásil s uspokojením Pencroff.

„Byl to nádherný nápad, Pencroffe,“ smál se novinář. „A díky jemu jsme teď zde!“

„Raději jsem tady než v rukou jižanů!“ zvolal námořník. „Zvláště když byl pan Smith tak laskav a doprovodil nás sem.“

„Jsem téhož názoru,“ pokračoval novinář. „Ostatně co nám chybí? Nic!“

„Nechybí-li nám ovšem všechno,“ smál se Pencroff, až se mu mohutná ramena třásla. „Ale jednoho dne najdeme způsob, jak se odtud dostat.“

„A možná že dříve, než si myslíte, přátelé,“ řekl inženýr, „zvlášť leží-li Lincolnův ostrov v nevelké vzdálenosti od obydlených ostrovů nebo pevniny. Za hodinu to už budeme vědět. Nemám mapu Tichého oceánu, ale naštěstí si přesně pamatuji uspořádání jeho rovníkové části. Zeměpisná šířka, kterou jsme včera zjistili, určuje ostrovu prostor východně od Nového Zélandu a západně od chilského pobřeží. Mezi těmito dvěma zeměmi je vzdálenost asi jedenáct tisíc kilometrů. Zbývá určit místo, kde ostrov leží na této čáře, a k tomu nám poslouží zeměpisná délka, kterou za hodinu určíme, jak doufám, dost přesně.“

„Nejsou nám v naší délce nejbliže Nízké ostrovy?“ ptal se Harbert.

„Jsou,“ odpověděl inženýr, „ale vzdálenost, která nás od nich dělí, je asi dva tisíce dvě stě kilometrů.“

„A co je tam?“ ptal se Nab, který rozhovor se zájmem sledoval, a ukázal rukou na jih.

„Nic,“ odpověděl Pencroff.

„Opravdu nic,“ potvrdil inženýr.

„Jestliže však Lincolnův ostrov je čtyři sta nebo pět set kilometrů od Nového Zélandu nebo od Chile...?“ ptal se novinář.

„Pak si místo domu postavíme loď,“ řekl Cyrus Smith, „a mistr Pencroff bude pověřen jejím řízením.“

„Jsem připraven povýšit se na kapitána, pane Smithi,“ zvolal námořník.

„Jen co najdete prostředky k postavení lodi, která se udrží na vodě.“

„Bude-li to nutné, postavíme ji!“ odpověděl Cyrus Smith.

Zatímco plni důvěry takto hovořili, přiblížila se doba, v níž mělo být provedeno pozorování. Jak to jen Cyrus Smith zařídí, aby zjistil průchod Slunce ostrovním poledníkem bez přístrojů? Harbert si to nedovedl představit.

Pozorovatelé byli teď vzdálení jedenáct kilometrů od Komína, nedaleko přesypů, v nichž byl po svém záhadném záchráně nalezen Cyrus Smith. Zastavili se zde a připravili si jídlo, protože už bylo půl dvanácté. Harbert šel do blízkého potoka pro vodu; přinesl ji ve džbánu, který vzal Nab s sebou.

Během těchto příprav se Cyrus Smith chystal k astronomickému pozorování. Našel na pobřeží volné místo, které ustupující moře dokonale vyhladilo. Velmi jemný písek zde tvořil zrcadlově

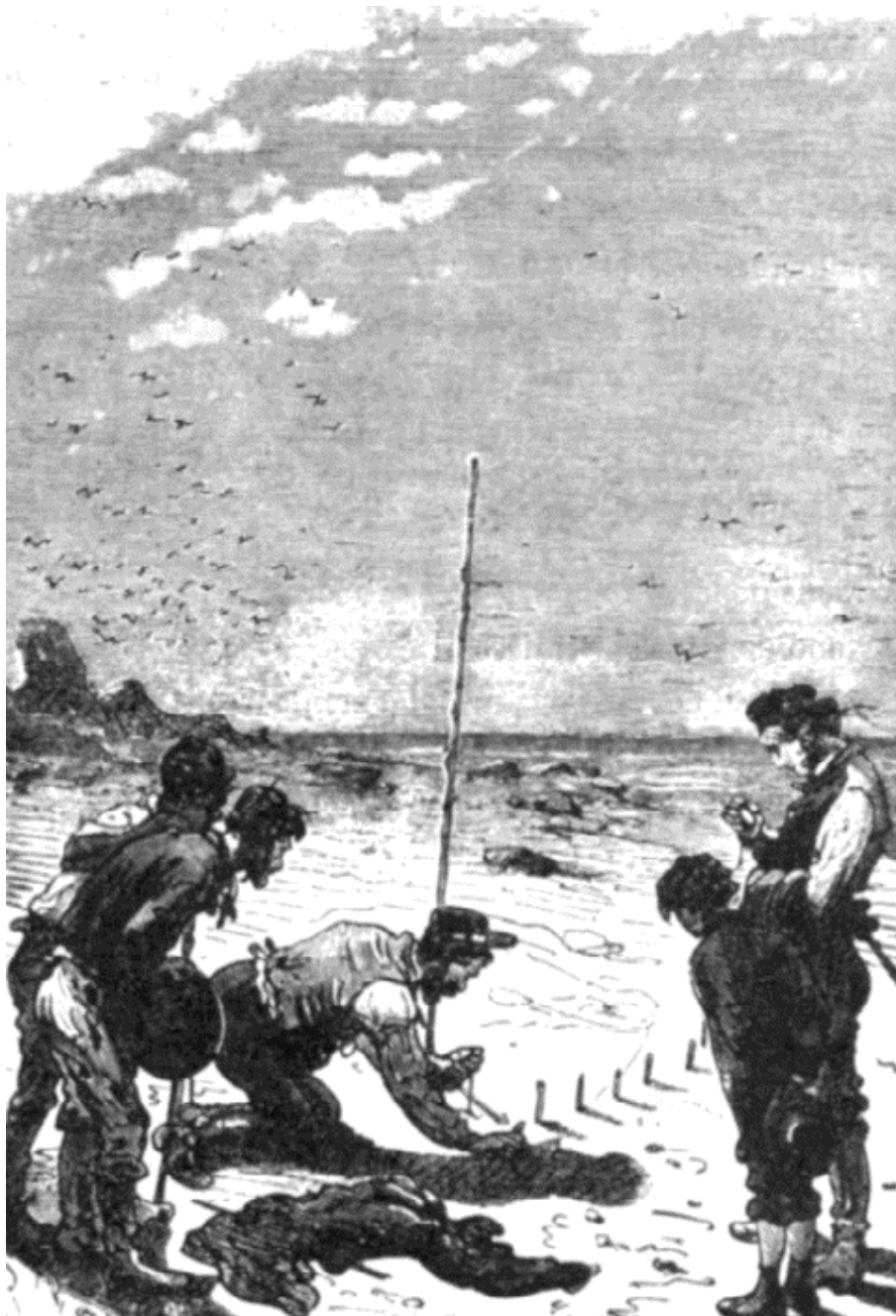
hladkou plochu, nad kterou nepřechývalo ani jediné zrnko. Nezáleželo ostatně na tom, aby tato plocha byla vodorovná, stejně jako nezáleželo na tom, aby do písku zapíchnutá a asi sto osmdesát centimetrů dlouhá tyč byla dokonale svislá. Inženýr ji dokonce naklonil trochu k jihu, to je směrem od slunce. Nesmíme zapomínat, že kolonisté Lincolnova ostrova byli na jižní polokouli a viděli tedy zářivou denní hvězdu nad severním, a nikoli nad jižním obzorem.

Harbert nyní pochopil způsob, jímž chtěl Smith určit vrcholení Slunce, to jest jeho průchod ostrovním poledníkem, jinak řečeno místní poledne. Použije k tomu stínu tyče, vrženého na písek. To mu při nedostatku jiných přístrojů pomůže dosáhnout s dostatečnou přesností žádaného výsledku.

V okamžiku, kdy bude stín nejkratší, bude přesně poledne. Stačí sledovat konec stínu, až po postupném zkracování dosáhne nejkratší délky a začne se opět prodlužovat. Když Cyrus Smith odklonil prut od slunce, protáhl tak jeho stín a mohl lépe pozorovat jeho změny. Je známo, že čím delší je ručička hodin, tím zřetelněji se projevuje její pohyb. A stín prutu tady nahrazoval hodinovou ručičku.

V příhodné chvíli si Cyrus Smith klekl na písek a krátkými dřívky zapichovanými do písku počal značit postupné zkracování stínu prutu. Jeho přátelé stáli kolem něho a pozorovali s největším zájmem jeho počínání.

Novinář držel v ruce svůj chronometr, připraven oznámit čas, v němž bude stín nejkratší. Protože Cyrus Smith prováděl toto měření 16. dubna, tedy v den shody pravého a středního slunečního času, bude hodina ohlášená Spilettem dobou, v níž vrcholí slunce ve Washingtonu, což pak výpočet usnadní.

Obr. 25 – Novinář držel v ruce svůj chronometr.

Slunce postupovalo pomalu; stín prutu se zvolna zkracoval, a když Cyrus Smith upozoroval, že se stín začíná opět prodlužovat, otázal se:

„Kolik je hodin?“

„Pět hodin jedna minuta,“ odpověděl ihned Spilett.

Nyní zbývalo jen pozorování propočítat. To bylo velmi snadné. Mezi washingtonským a ostrovním poledníkem byl rozdíl zhruba pěti hodin, což znamenalo, že na Lincolnově ostrově bylo poledne v době, kdy ve Washingtonu bylo pět hodin odpoledne. Slunce na své zdánlivé pouti kolem Země prochází vzdálenost mezi dvěma poledníky za čtyři minuty, tedy patnáct poledníkových stupňů za hodinu. Patnáct násobeno pěti hodinami dává sedmdesát pět stupňů.

Protože Washington leží na $77^{\circ} 3' 11''$, zhruba na sedmdesátém sedmém stupni západní délky podle Greenwiche, vyplývá z toho, že ostrov leží o sedmdesát sedm stupňů plus sedmdesát pět stupňů od Greenwiche, to je na sto padesátém druhém stupni západní délky.

Cyrus Smith to ohlásil kolonistům, přihlížeje k chybám pozorování, jaké si přiznal i při zjišťování zeměpisné šířky. Mohl nyní soudit, že Lincolnův ostrov leží mezi třicátým pátým až čtyřicátým stupněm jižní šířky a mezi sto padesátým až sto padesátým pátým stupněm západní

délky podle Greenwiche.

Rozdíl pěti stupňů, vyplývající z chyb měření, dával při sto deseti kilometrech na stupeň rozdíl pěti set padesáti kilometrů.

Tento rozdíl však nemohl mít vliv na jejich rozhodnutí, které z měření vyplývalo. Bylo jasné, že Lincolnův ostrov je tak vzdálen od všech pevnin a ostrovů, že se kolonisté nemohou odvážit na cestu přes tuto vzdálenost na nedokonalém plavidle.

Určená poloha ostrova ukazovala vzdálenost dvou tisíc kilometrů od Tahiti a Nízkých ostrovů, přes tři tisíce kilometrů od Nového Zélandu a přes osm tisíc kilometrů od amerických břehů.

A když Cyrus Smith vzpomínal, nevzpomněl si na žádný ostrov, který by v této části Tichého oceánu ležel poblíž Lincolnova ostrova.

Kapitola 15

KONEČNÉ ROZHODNUTÍ O PŘEZIMOVÁNÍ – OTÁZKA TAVENÍ KOVŮ – VÝPRAVA NA OSTRŮVEK SPÁSY – LOV TULEŇŮ – CHYCENÍ JEŽURY – LENOCHOD – ČEMU SE ŘÍKÁ HUTNICTVÍ – VÝROBA ŽELEZA – JAK SE ZÍSKÁ OCEL

Dne 17. dubna se námořník hned ráno ptal Gedeona Spiletta:

„Tak co budeme dělat dnes?“

„Co bude chtít Cyrus,“ odpověděl novinář.

Kolonisté, kteří byli dosud cihláři a hrnčíři, měli se teď stát hutníky.

Po snídani se vydali na průzkum až k Jižní čelisti, vzdálené třináct kilometrů od Komína. Tam končilo dlouhé pásmo přesypů a půda nabývala sopečného vzhledu. Nebyly tam vysoké stěny jako na planině Výhledu, nýbrž podivné a malebné útvary, lemující z obou stran zátoku a vytvořené sopečnými horninami. Když došli až k jižní čelisti, vrátili se kolonisté zpět ke Komínu, ale neulehli dříve, dokud si nerozřešili otázku, mají-li pomýšlet na opuštění Lincolnova ostrova nebo ne.

Vzdálenost dvou tisíc kilometrů od Nízkých ostrovů byla velká. Člun by ji v nadcházející zimní době nemohl překonat. To prohlásil závazně Pencroff. A postavení člunu je i s pomocí potřebných nástrojů práce nesnadná. Protože kolonisté nástroje nemají nutno začít napřed s výrobou kladiv, seker, teslic²⁷, dlát, nebozů, hoblíků atd., což si ovšem vyžádá mnoho času. Bylo tedy rozhodnuto, že na Lincolnově ostrově přezimují a najdou si na zimní měsíce příhodnější obydlí, než je Komín.

Především bylo nutno zpracovat železnou rudu, kterou našel inženýr v několika ložiskách v severozápadní části ostrova, a proměnit ji v železo a v ocel.

Ryzí kovy se v přírodě zpravidla nevyskytují. Ve většině případů je nacházíme v jejich sloučeninách s kyslíkem a se sírou. Dva vzorky, které Cyrus Smith přinesl, představovaly magnetickou bezuhlíkatou rudu a pyrit neboli siřník železitý. První z nich, kysličník železitý, musel být redukován uhlím, což znamená zbavit rudu kyslíku, který se slučuje s uhlíkem na kysličník uhličitý, a uvolnit tak ryzí kov. Redukce se provádí buď tavením rudy s uhlím za vysoké teploty, nebo snadnějším a rychlejším způsobem, který v jediné operaci mění rudu přímo v kov, nebo konečně tavením ve vysoké peci, přičemž se ruda taví v litinu, ta se pak zbavuje tří až čtyř procent uhlíku a mění se tím v kujné železo.

Co potřeboval Cyrus Smith? Nepotřeboval litinu, nýbrž železo, a musel tedy použít nejrychlejšího způsobu redukce. Ruda, kterou našel, byla velmi bohatá a čistá. Byl to kysličník uložený v mohutných vrstvách, tmavě šedý, černého vrypu a krystalizující v pravidelných osmistěnech. Poskytuje přirozený magnet a v Evropě slouží k výrobě nejlepší oceli, jakou proslulo Švédsko a Norsko. Nedaleko naleziště této rudy byla i ložiska uhlí, kterého už kolonisté používali. Velkou výhodou při zpracování bude uložení obou nerostů ve stejném nalezišti. Tak umožnila příroda bohatý růst anglického průmyslu, který dobývá uhlí i rudu na stejném místě současně.

„Tak budeme zpracovávat rudu, pane Smithi?“ ptal se Pencroff.

„Ano, příteli,“ odpověděl inženýr. „A k tomu – což se vám bude jistě líbit – podnikneme napřed loveckou výpravu na tuleň.“

„Na tuleň!“ zvolal námořník, obraceje se ke Gedeonu Spilettovi. „Což k výrobě železa budeme potřebovat tuleň?“

„Když to říká Cyrus Smith...“, pokrčil rameny novinář.

Inženýr však už zatím vyšel z Komína a Pencroff se tedy počal připravovat na lov tuleňů, aniž znal odpověď na svou otázku.

Zanedlouho se Cyrus Smith, Harbert, Gedeon Spilett, Nab a námořník shromáždili na pobřeží v místech, kde průliv za odlivu odkrýval přechod. Moře bylo teď nejnížší a kolonisté mohli přejít vodu, která jim sahala jen ke kolenům.

Cyrus Smith vystoupil dnes na ostrůvek Spásky poprvé, ale jeho přátelé už podruhé, protože tam

²⁷ Teslice je tesařská sekera s ostřím napříč.

byli vrženi balónem.

Když vystupovali na břeh, dívalo se na ně klidně několik set tučňáků, jejichž zakrnělá křídla připomínají spíš ploutve a jejichž peří vypadá jako šupiny. Holemi ozbrojení kolonisté by je byli mohli snadno pobíjet, ale vyhnuli se zbytečnému krveprolití, které by bylo jen vyplašilo tuleně odpočívající na písku nedaleko nich.

Obr. 26 – Když vystupovali na břeh, dívalo se na ně klidně několik set tučňáků.

Postupovali tedy opatrně k severnímu cípu, kráčeje kolem nesčetných hnízd vodních ptáků. Z výběžků ostrůvku objevili u pobřeží velké tmavé skvrny plující po hladině. Vypadaly jako vrcholky pohyblivých skalisek.

Byli to další tuleni, kterých se chtěli zmocnit. Kolonisté čekali, až zvířata vystoupí na břeh, protože jejich válcovitá těla a hustá krátká srst dělají z těchto ploutvonožců výborné plavce, ve vodě nepolapitelné. Jinak je tomu na zemi, kde jejich krátké, zakrslé nohy jim nedovolují rychlejší pohyb.

Pencroff znal zvyky tuleňů, a proto radil chvíli počkat, až všechna zvířata vylezou na břeh, kde pod slunečními paprsky tvrdě usnou. Kolonisté jim pak přetnou ústupovou cestu k moři a ubijí je ranami do čenichu.

Lovci se schovali za skály na pobřeží a trpělivě čekali.

Uplynula hodina, než byla většina tuleňů natažena na písku. Kolonisté jich napočítali šest. Tu se Pencroff s Harbertem oddělili, aby obešli výběžek ostrůvku a přetali tuleňům cestu. Cyrus Smith, Gedeon Spilett a Nab se zatím plížili mezi skalami k vyhlédnutému lovišti.

Náhle se objevila Pencroffova vysoká postava a námořník vyrazil ostrý výkřik. Inženýr a jeho druhové se vrhli rychle mezi moře a tuleně. Dvě zvířata, prudce udeřená, zůstala ležet na písku mrtva, ale ostatní zmizela v moři.

„Tady jsou žádaní tuleň, pane Smithi,“ řekl námořník, přistupuje k inženýrovi.

„Dobrá! Uděláme si z nich kovářské měchy,“ odpověděl Cyrus Smith.

„Kovářské měchy?“ zvolal Pencroff. „To ale mají ti tuleň štěstí!“

Měch byl opravdu nezbytnou pomůckou při výrobě kovů. A inženýr chtěl měch vyrobit z tuleň kůže. Tato zvířata byla středně velká, protože jejich délka nepřesahovala dva metry. Hlavou se podobala psům.

Protože bylo nemožné odnášet dvě tak těžká zvířata, rozhodli se Pencroff a Nab, že je stáhnou na místo, zatímco Cyrus Smith s novinářem dokončí průzkum ostrůvku.

Námořník s černochem provedli obratně svou práci a Cyrus Smith měl po třech hodinách dvě tuleň kůže, kterých použije bez dalšího zpracování.

Obr. 27 – Dvě zvířata, prudce udeřená, zůstala ležet na písku mrtvá.

Kolonisté teď museli čekat na nový odliv. Pak přešli průliv a vrátili se do Komína.

Nebyla to lehká práce, napnout tulení kůže na dřevěné rámy a pak z nich pomocí rostlinných vláken ušít měch, který by dobře těsnil a nedovolil vzduchu příliš unikat. Museli se o to pokusit několikrát. Cyrus Smith měl po ruce jen dva ocelové nože z Topova obojku, ale přesto pracoval tak obrátě, že za pomoci svých ochotných druhů měl po třech dnech zařízení pro vhánění vzduchu do tavicí rudné pece. Bylo to zařízení nezbytné k úspěšnému provedení tavby.

Dne 20. dubna ráno začalo „hutnické období“, jak si to poznamenal do zápisníku novinář. Inženýr se rozhodl pracovat u ložisek rudy a uhlí. Tato ložiska byla podle jeho zjištění u paty severovýchodního předhoří Franklinovy hory, to jest ve vzdálenosti jedenácti kilometrů. Nebylo tedy možno vracet se denně ke Komínu. Proto bylo rozhodnuto, že malá kolonie tam bude tábořit v chýši s větví, aby mohla být tavba dnem i nocí kontrolována.

Po tomto rozhodnutí všichni ráno vyrazili. Nab s Pencroffem vlekli na větvové košatině měch a dostatečnou zásobu rostlinných i živočišných potravin, kterou jistě cestou doplní.

Kráčeli Leskovčím lesem a přešli jej napříč od jihovýchodu na severozápad v jeho nejhustší části. Museli si přitom klestit cestu, která teď bude tvořit přímé spojení Franklinovy hory s planinou Výhledu. Stromy patřící do známých jim už rodů byly zde nádherné. Harbert tu také objevil nový druh rostliny, kterou Pencroff nazval „umělou šalotkou“^{*28} pro její vzhled, dokazující příbuznost s česnekem a s pažitkou. Tyto rostliny jim mohly poskytnout dřevnaté kořeny, které jsou výborné k pečení a po zkvašení dávají velmi lahodný nápoj. Natrhali si jich zásobu.

Cesta lesem byla dlouhá. Trvala celý den, ale kolonisté potom poznávali rostlinstvo i zvířenu ostrova. Top se zajímal spíš o zvířata; probíhal trávou i houštinami a plašil kdejakého živočicha. Harbert s Pencroffem zabili šípy dva klokany a záhadné zvíře, které vypadalo trochu jako ježek a trochu jako mravenečník. Prvnímu se podobalo tím, že se stočilo do klubíčka a naježilo své bodliny, druhému pak tím, že mělo hranaté drápy a dlouhý tenký čenich, zakončený jakoby ptačím zobákem. V něm mělo nesmírně dlouhý jazyk, pokrytý hrotky k zachycování hmyzu. Byla to ježura.

„A čemu se bude podobat, až bude na pekáči?“ ptal se Pencroff.

„Báječnému kousku hovězího,“ odpověděl Harbert.

„Nic jiného od ní nechceme,“ prohlásil námořník.

Za této výpravy spatřili i několik divokých prasat, která však nijak nepomýšlela na útok proti malé skupině. Zdálo se už, že tu dravá zvěř není, když novinář náhle spatřil v podrostu na několik kroků před sebou v nejnižších větvích stromů zvíře, které pokládal za medvěda a které si počal klidně kreslit. Naštěstí pro Gedeona Spiletta nepatřilo toto zvíře do nebezpečné skupiny ploskochodců. Byl to jen lenochod, který vypadal spíš jako velký pes se špinavě zbarvenou srstí a s nohama ozbrojenýma dlouhými drápy; ty mu umožňují šplhat po stromech, jejichž listům se živí. Po zjištění totožnosti zvířete, které nijak nevyrušili, vymazal Gedeon Spilett pod obrázkem v zápisníku jméno „medvěd“, napsal tam „lenochod“ a pokračoval pak v cestě.

V pět hodin večer dal Cyrus Smith znamení k oddechu. Byli už na pokraji lesa v místech, kde začínala předhoří podpírající z východu Franklinovu horu. Několik set kroků před nimi tekla Červený potok, a tak měli nablízku i pitnou vodu.

Tábořiště bylo upraveno hned. Za hodinu stála na kraji lesa mezi stromy chýše z větví a lián, pokrytá listím a oplácaná hlínou, která jílu poskytla dostatečné přístřeší. Geologické výzkumy odložili na zítřek. Při přípravě večere zaplanul před chýší oheň, nad nímž se otáčel rožeň. V osm hodin se všichni uložili ke spánku, zatímco jeden z nich bděl, aby udržoval oheň proti nebezpečné zvěři, kdyby se potloukala kolem tábora. Ostatní klidně spali.

Druhého dne, 21. dubna, šel Cyrus Smith s Harbertem vyšetřit místo, na němž našel vzorky nerostů. Skoro u pramene potoka našli povrchové ložisko pod jedním ze severovýchodních pilířů hory. Tato velmi bohatá a snadno tavitelná ruda jim dokonale poslouží k onomu druhu redukce, kterého chtěl inženýr použít. Byl to ještě jednodušší způsob, než jakého používají hutníci na Korsice. Tento způsob vyžaduje postavení pece a taveniště, v němž by se tavila a redukovala ruda střídavě tam navrstvená s uhlím. Cyrus Smith počítal s úsporným postavením pece a chtěl

²⁸ Šalotka je druh cibule.

vybudovat z rudy a z uhlí prostou krychlovou stavbu, do níž by vháněl měchem vzduch. Byl to zřejmě způsob, kterého užili první hutníci na světě a který při dostatku rudy, uhlí a paliva musí mít úspěch, zvláště za podmínek, v jakých se octli kolonisté Lincolnova ostrova.

Těsně pod povrchem země uložené uhlí a ruda byly vytěženy bez obtíží. Rudu předem rozdrtili na drobnější kousky a ručně zbavili všech znečišťujících příměsí. Pak uhlí s rudou nakupili ve střídavých vrstvách tak, jako to dělají uhlíři při stavbě milířů pro zuhelnatění dřeva. Pod proudem vzduchu z měchu se bude uhlík z uhlí slučovat s kyslíkem rudy na kysličník uhličitý a odnímáním kyslíku rudě, čili redukci, bude se ruda měnit v ryzí kov.

Tak to inženýr zařídil. Měch z tulení kůže, opatřený na konci rourou z ohnivzdorné hlíny, vyrobenou již dříve v hrnčířské peci, byl přistaven ke kupě rudy. Pohybován mechanismem z dřevěného rámu, provazů a vyvažující přítěže, vháněl do kupy vzdušný proud, který zvyšoval teplotu v peci a usnadňoval chemické pochody, které měly dát kolonistům čisté železo.

Práce to byla těžká. Bylo k ní třeba trpělivosti a vynalézavosti všech kolonistů. Nakonec se však zdařila. Výsledkem byla železná čochka tvaru houbového klobouku, kterou bylo nutno vykovat a očistit od strusky. Bezděčným kovářům teď chybělo jen kladivo. Byli však ve stejném postavení jako první hutníci, a tak udělali to, co museli udělat i oni.

První odlitek byl prostě upevněn na dřevo, aby jím mohli zpracovávat na žulové kovadlině odlitky další. Tak získali sice hrubý, ale použitelný nástroj.

Po mnohém úsilí a mnohé námaze měli 25. dubna už několik kusů kovu, který vytvarovali v nástroje: kleště, páčidlo, špičáky, motyky a tak dále. Pencroff s Nabem to vše pokládali za skutečný poklad.

Získaný kov nebyl ostatně čistým železem, které by mohlo konat takové služby jako ocel. Ocel je sice železo, ale zbavené dalším tavením uhlíku. Vyrábí se buď odebíráním uhlíku litině, nebo přidáním uhlíku měkkému železu. První způsob dekarbonizace (zbavování uhlíku) litiny dává přirozenou ocel. Způsob přidávání uhlíku k železu dává ocel kalenou.

Cyrus Smith se rozhodl pro druhý způsob, protože měl po ruce surové železo. Podařilo se mu to tavením železa s uhelným prachem v peci z ohnivzdorné hlíny.

Potom tuto ocel, která je za horka i za studena kujná, zpracoval kladivem.

Nab s Pencroffem pak obratně vyrobili sekery, které rozpálili do ruda, ponořili rychle do studené vody a dodali jim tak výtečné zakalení.

Vyrobili ještě jiné, celkem hrubě opracované nástroje a pomocný materiál: hoblovací nože, sekery, železné sochory, jichž budou používat jako páčidel, tesařské kleště, špičáky, motyky, kladiva, hřebíky apod.

Konečně 5. května bylo první hutnické období skončeno a kováři se vraceli do Komína. Nové úkoly jim chystaly nová řemesla.

Kapitola 16

ZNOVU JE PROBÍRÁNA OTÁZKA BYDLENÍ – PENCROFFOVY FANTAZIE – VÝPRAVA K SEVERNÍ ČASTI JEZERA – SEVERNÍ OKRAJ PLANINY – HADI – KONEC JEZERA – TOPOVO VZRUŠENÍ – TOPOVA KOUPEL – BOJ POD VODOU – MOROŇ

Byl šestý květen, tedy den odpovídající šestému listopadu na severní polokouli. Několik dnů už bylo zamračeno. Kolonisté museli vykonat některé přípravy na zimu. Teplota ovšem ještě neklesla nijak znatelně, ale kdyby byl na ostrově teploměr, byl by ukazoval deset až dvanáct stupňů nad nulou. Tento průměr nebyl nijak překvapující, protože Lincolnův ostrov, ležící pravděpodobně mezi třicátou pátou až čtyřicátou rovnoběžkou, měl přibližně stejné podnebí jako Sicílie nebo Řecko na severní polokouli. Protože však Sicílie a Řecko trpí značnou zimou, prodělá i Lincolnův ostrov jistě velký pokles teploty, na který se musí kolonisté připravit.

I když zima dosud přímo nehrozila, blížilo se období dešťů a tento osamělý ostrov, vystavený plně všem nepohodám širého oceánu, bude jistě trpět nepřízní počasí.

Proto bylo nutné vážně probrat a ihned rozhodnout otázku pohodlnějšího obydlí, než byl Komín.

Pencroff cítil k tomuto příbytku ovšem značnou přichylnost. Vždyť jej sám našel! Uznával však, že je nezbytné hledat jiný. Víme už, že do Komína jednou vniklo moře, a nebylo možno vystavovat se takovému nebezpečí znovu.

Když toho dne Cyrus Smith hovořil s přáteli o otázce nového obydlí, řekl:

„Musíme být ovšem velmi opatrní.“

„Proč?“ ptal se novinář. „Ostrov přece není obydlen.“

„To je sice pravděpodobné,“ odpověděl inženýr, „ale nezapomínejme, že jsme ho ještě neprozkoumali celý. I když tu nejsou lidé, bojím se, že tu žijí nebezpečná zvířata. Musíme se zajistit před možným útokem a nezapomínejme udržovat každou noc oheň. A pak, přátelé, nutno přece vše předvídat. Jsme tady v oné části Tichého oceánu, kterou často navštěvují malajští piráti...“

„Cože?“ zvolal Harbert. „V takové vzdálenosti od všech zemí?“

„Ano, chlapče,“ odpověděl Cyrus Smith. „Tito piráti jsou odvážní námořníci stejně jako obávaní lupiči a my s nimi musíme počítat.“

„Pak se tedy opevníme proti dvounohým i čtvernohým šelmám,“ prohlásil Pencroff. „Nebylo by však dobré, pane Smithi, ostrov před konečným rozhodnutím prozkoumat celý?“

„To by bylo jistě dobré,“ souhlasil Gedeon Spilett. „Co když na protější straně najdeme jeskyni, kterou jsme marně hledali tady?“

„To je pravda,“ řekl inženýr, „ale vy zapomínáte, přátelé, že se musíme usídlit v blízkosti vodního toku a že jsme z Franklinovy hory nespátrili na západě ani řeku, ani potok. Tady však jsme u řeky Díků a u Grantova jezera a to je tak velká výhoda, že na ni nesmíme zapomínat. A pak, zdejší východní břeh není tak vystaven pasátním větrům, které na jižní polokouli vanou od severozápadu.“

„Postavíme si tedy dům na břehu jezera, pane inženýre,“ řekl Pencroff. „Máme teď cihly i nástroje. Když už jsme byli cihláři, hrnčíři a kováři, můžeme teď dělat, k čertu, i zedničinu!“

„Ano, přáteli, ale nežli se rozhodneme, musíme hledat. Přirozené obydlí by nám ušetřilo mnoho práce a poskytlo by nám asi jistější úkryt a ochranu před vnějším i vnitřním nebezpečím.“

„Máte pravdu, Cyrusi,“ řekl novinář, „ale prozkoumali jsme už pobřežní žulový masiv a nenašli jsme v něm ani škvíru, ani trhlinu.“

„Je to tak,“ dodal Pencroff. „Kdybychom si mohli vyhloubit příbytek v žulové stěně v určité výši mimo dosah kohokoli, bylo by to výborné. Už tady vidím ve stěně k moři pět nebo šest pokojů...“

„S okny...“ smál se Harbert.

„A se schodištěm,“ dodal Nab.

„Vy se smějete,“ bručel námořník, „ale proč? Co je v mém nápadu nemožného? Nemáme snad

už špičáky a rýče? Což nedokáže Cyrus Smith vyrobit střelný prach k vyhození podkopu? Vidíte, pane Smithi, že nám vyrobíte střelný prach, budeme-li jej potřebovat?“

Cyrus Smith naslouchal Pencroffovi, jak rozvíjí své trochu fantastické plány. Hloubit v této žulové skále, třeba pomocí náloží, byla by práce herkulovská. Bylo opravdu mrzuté, že příroda nejtěžší její část už neudělala předem sama. Proto inženýr odpověděl námořníkovi jen návrhem, aby pozorněji prohlédli stěnu od ústí řeky až k jejímu severnímu konci.

Vyšli tedy a provedli pečlivý průzkum v délce asi tří a půl kilometru. Jednotlivá a hladká zeď však nikde neukazovala trhlinu. Jedině skalní holubi nacházeli dutiny pro svá hnízda na vrcholu rozeklaného hřebenu stěny.

Bylo to tím mrzutější, že na vyhloubení jeskyně v tomto masívu, třeba pomocí špičáku a prachu, nemohli vůbec pomýšlet. Na celé této části pobřeží našel Pencroff čirou náhodou jediné obyvatelné místo, a to byl Komín.

Po skončeném průzkumu se kolonisté octli na severním okraji stěny, kde se žulový masív svažoval a splýval s písčitou plání. Od tohoto místa až k nejzazší západní hranici tvořil masív jen příbřežní kamenitou pláň, řídké porostlou křovinami a stromy, skloněnými v pětačtyřicetistupňovém úhlu po větru. Tu a tam pronikala na povrch ještě žula v podobě velkých, ostrých pobřežních skalisek. U nich rostly skupiny stromů a dost hustá tráva. Ale dál se už rostlinstvo nešířilo. Táhl se tam jen písčitá planina, končící až u břehu.

Cyrus Smith si ne bez důvodu myslel, že tady někudy musí odtékat nějakým vodopádem přebytečná voda z jezera. Bylo přece naprosto jasné, že voda z Červeného potoka se musí dostat do moře. Tento odtok Cyrus Smith dosud marně hledal na prozkoumaných částech jezerních břehů od ústí potoka až po planinu Výhledu.

Navrhl svým společníkům obejít stěnu a vrátit se ke Komínu horem. Přitom prozkoumají severní a východní břehy jezera.

Návrh byl přijat a za několik minut už byl Nab s Harbertem na horní planině. Ostatní je volnějším krokem následovali.

Dvě stě kroků před nimi probleskovala mezi stromy nádherná jezerní hladina, zářící v paprscích slunce. Krajina tu byla kouzelná. Už žlutnoucí stromy zde tvořily napohled překrásné skupiny. Několik stárím padlých kmenů přerušovalo svou zčernalou kůrou zeleň travnatého koberce. Kolem kolonistů poletovala hejna papoušků, kteří jako pohyblivé duhy přeskakovali s větve na větev. Zdálo se, že sluneční světlo je rozkládáno při průchodu listím v duhové vidmo.

Místo aby šli rovnou na severní břeh jezera, obešli kolonisté okraj planiny, aby dosáhli ústí potoka na jeho levém břehu. Znamenalo to zacházku asi tří kilometrů. Byla to snadná procházka, protože řídké stromy tu ponechávaly dost místa. Bylo vidět, že tu plodná část půdy už končí a že rostlinstvo tu je mnohem chudší než v části mezi potokem a řekou Díků.

Cyrus Smith se svými přáteli kráčel po nové půdě hodně opatrně. Jako jedinou zbraň měli luky a šípy a hole opatřené železnými hroty. Ani jedna šelma se však neukázala. Bylo pravděpodobné, že tato zvířata žijí asi v hustších lesích na jihu; ale kolonisté byli překvapeni jinou věcí. Top byl na cestě náhle zastaven obrovským hadem, jistě čtyři až pět metrů dlouhým. Nab hada utloukl holí. Cyrus Smith si jej prohlédl a prohlásil, že není jedovatý. Patřil mezi hady, kterými se živí domorodci v jižní části Nové Kaledonie. Možná že zde však žijí i hadi, jejichž kousnutí je smrtelné. Zprvu zaražený Top se teď věnoval lovu hadů s takovým zápalem, že se o něho počali bát. Inženýr ho tedy zavolal zpět.

Brzy dosáhli místa, kde Červený potok ústí do jezera. Kolonisté poznali, že tudy procházeli při sestupu z Franklinovy hory. Cyrus Smith zjistil, že přítok vody z potoka do jezera je značný; vyplývalo z toho, že na nějakém místě musela přebytečná voda odtékat. A tento odtok musí být nalezen, protože tvoří pravděpodobně vodopád, jehož mechanické síly bude možno využít.

Kolonisté, držící se stále pohromadě, obcházeli zvolna dosti strmé břehy jezera. Zdálo se, že ve vodě je množství ryb, a Pencroff si umínil, že si zhotoví několik udic, aby mohl ryby chytat.

Nejdříve museli obejít severovýchodní ostrý cíp jezera. Nemohli předpokládat, že přebytek vody uniká tamtudy, protože kraj jezera se okraje planiny dotýkal na východě. Přesto pokračovali v cestě podle břehu, který se po mírném oblouku táhl teď rovnoběžně s pobřežím.

Z této strany byl břeh méně zarostlý; jen několik skupin stromů doplňovalo malebnost krajiny. Grantovo jezero se odtud jevilo v celé své rozloze. Povrch hladiny nebyl zčeřen žádným větrem. Top probíhající křovinami plašil celá hejna různých ptáků, které Spilett s Harbertem vítali svými šípy. Jeden z ptáků byl chlapcem zasažen a padl do rákosí. Top se za ním vrhl a přinesl nádherného vodního ptáka s břidlicově modrým peřím, s krátkým, vpředu velmi rozšířeným zobákem, s prsty lemovanými kroužkovanou blánou a s křídly bíle ohraničenými. Byla to vodní slípka, větší než koroptev a patřící do řádu krátkokřídých, kteří tvoří přechod mezi hrabavými a bahňáky. Byla to nevalná kořist s masem velmi pochybné chuti. Top však nebyl vybíravý jako jeho páni a byl přesvědčen, že mu slípka poskytne chutnou večeři.

Obr. 27 – Top byl na cestě náhle zastaven obrovským hadem.

Kolonisté pak kráčeli po východním břehu jezera k dosud neprozkoumaným částem. Inženýr byl překvapen, že stále nenachází jezerní výtok. Námořník hovořil se Spilettem.

V této chvíli Top, až dosud zcela klidný, počal jevit známky vzrušení.

Inteligentní zvíře pobíhalo po břehu, občas se zastavovalo a hledělo se zdviženou nohou do vody, jako by stopovalo nějakou neviditelnou zvěř. Pak se dalo do zuřivého štěkotu jako při vypátrání kořisti a náhle zmlklo.

Ani Cyrus Smith, ani jeho přátelé nevěnovali jeho podráždění zprvu pozornost, ale Topův štěkot byl tak zuřivý, že si ho inženýr nakonec všiml.

„Co je, Tope?“ ptal se.

Pes, neobyčejně vzrušen, několikrát na pána vyskočil a znovu se pustil po břehu. Pak se náhle vrhl do vody.

„Sem, Tope!“ vykřikl Cyrus Smith, neboť nechtěl psa nechávat v tak podezřelé vodě.

„Co se to tam děje?“ ptal se Pencroff, pozoruje hladinu jezera.

„Top asi vyslídil nějakého ploutvonožce?“ odpověděl Harbert.

„Co když to je aligátor?“ řekl novinář.

„To nemyslím,“ prohlásil Cyrus Smith. „Aligátoři se v těchto šířkách nevyskytují.“

Top zatím poslechl pánův rozkaz a vrátil se na břeh. Neuklidnil se však, pobíhal neustále trávou, a veden svým pudem, sledoval jakési neviditelné zvíře, které zřejmě plavalo pod vodou podle břehu. Ale voda byla klidná a její hladina nebyla nikde zčeřena. Kolonisté se na břehu několikrát zastavili a pozorně se kolem sebe dívali. Nic však neviděli. V tom byla nějaká záhada. Inženýr byl velmi znepokojen.

„Dokončíme průzkum!“ řekl.

Po půlhodině přišli k severovýchodnímu cípu jezera a octli se na planině Výhledu. V tomto místě uzavřeli okruh jezerního průzkumu a inženýr stále ještě nenašel místo jezerního výtoku.

„A přece ten výtok musí někde být!“ opakoval stále. „Není-li na povrchu, je jistě vyhlouben v zemi pod žulovou stěnou.“

„Jakou důležitost tomu přikládáte, Cyrusi?“ ptal se ho novinář.

„Velkou,“ odpověděl inženýr. „Je-li odtok pod zemí, mohly by tam být i jiné dutiny, které bychom snadno upravili jako obydlí.“

„To však není možné, pane Smithi,“ mínil Harbert. „Mohla by voda vytékat dnem jezera a téci podzemním tokem do moře?“

„Ale ano,“ odpověděl inženýr. „A není-li tomu tak, budeme si muset postavit dům sami, protože nám příroda první práci neušetřila.“

Kolonisté se chystali přejít planinu Výhledu a vrátit se do Komína. Bylo už pět hodin odpoledne. Top se dal náhle do nového štěkání. Štěkal nesmírně vztekale, a dříve než ho mohli zadržet, vrhl se znovu do jezera.

Všichni se sběhli k břehu. Pes už byl asi šest metrů daleko. Cyrus Smith ho volal přísně zpět. Tu se však nad vodní hladinou vynořila obrovská hlava.

Harbert okamžitě poznal druh ochechulí, ke kterým patřil i majitel této nestvůrné hlavy s velkýma očima, s dlouhými vousy a s hedvábnou žlutou srstí.

„Kapustňák!“ vykřikl.

Ale nebyl to kapustňák, nýbrž jemu příbuzný moroň, snadno určitelný podle chřípě otevřené na horní části čenichu.

Obrovské zvíře se vrhlo na psa, který se marně snažil uniknout na břeh. Jeho pán pro něho nemohl nic udělat, a dříve než si Spilett s Harbertem připravili luky a šípy, zmocnil se moroň Topa a zmizel s ním pod vodou.

Nab s okovaným oštěpem v ruce se chtěl vrhnout za netvorem do vody.

„Ne, Nabe!“ zvolal inženýr, zadržuje odvážného sluhu.

Zatím se před jejich očima odehrával pod vodou boj, který musel být hrozný především pro Topa, poněvadž pes se tam nemohl bránit. Kolonisté sledovali ve vířící vodě zápas, který nemohl skončit jinak než Topovou smrtí.

Náhle se však uprostřed zpěněných vod Top opět objevil.

Vymrštěn nad vodu jakousi neznámou silou, vylétl tři metry vysoko a spadl zpět do rozvířených vod, z nichž se pak dostal už rychle na břeh, zázračně zachráněn bez vážnějšího zranění.

Cyrus Smith a jeho společníci k tomu nechápavě přihlíželi. Další nevysvětlitelná záhada! Zdálo se však, že zápas pod vodou pokračuje. Snad byl moroň napaden jiným zvířetem, pustil psa a dal se do nového boje.

Netrvalo to dlouho a voda se pojednou zbarvila krví. Vzápětí se vynořil moroň na povrch se

strašnou ranou za krkem a zůstal ležet mrtev na písčité mělčině u břehu.

Kolonisté tam běželi. Moron byl opravdu mrtev. Bylo to obrovské zvíře čtyři a půl metru dlouhé, které vážilo jistě tisíc pět set až dva tisíce kilogramů.

Na krku mělo ránu způsobenou jakoby ostrým nožem.

Jaké zvíře mohlo touto strašnou ranou moroně zabít? Nikdo to nemohl říci. Cyrus Smith, zamyšlený nad touto příhodou, vracel se s přáteli mlčky do Komína.

Obr. 28 – Vylétl tři metry vysoko a spadl zpět do rozvřených vod.

Kapitola 17

NÁVŠTĚVA JEZERA – ZÁHADNÝ PROUD – PLÁN CYRUSE SMITHE – MORONÍ TUK – VYUŽITÍ PYRITU – SÍRAN ŽELEZNATÝ – JAK SE DĚLÁ GLYCERIN – MÝDLO – LEDEK – KYSELINA SÍROVÁ – KYSELINA DUSIČNÁ – NOVÝ VODOPÁD

Dne 7. května nechal Cyrus Smith připravovat Naba snídani a vystoupil s Gedeonem Spiletem na planinu Výhledu, zatímco Harbert s Pencroffem stoupali podle řeky Díků pro novou zásobu paliva.

Inženýr s novinářem došli brzy na jižní cíp jezera, na němž zahynul moroň. Na jeho obrovském těle už hodovala hejna ptáků. Museli je zahnat kamením, protože Cyrus Smith si chtěl vzít z moroně tuk a použít ho ve prospěch kolonie. Maso zvířete mohlo dát výbornou potravu, protože v některých končinách Malajska je vyhrazeno jen domorodým panovníkům. To však byla záležitost Nabova.

Cyrus Smith teď myslel na něco jiného. Včerejší příhoda mu nešla z mysli. Stále se jí zabýval. Byl by rád rozřešil záhadu boje v hlubinách a zjistil, jaký mastodont nebo jiná nestvůra způsobila moroni tak strašnou ránu.

Teď stál zde na břehu jezera, a ačkoli se pozorně díval, nespatriil nic v klidné vodě jiskřící v prvních slunečních paprscích.

Na písčíně, na níž ležel moroň, byla mělčina, ale od ní se dno prudce svažovalo pravděpodobně až do středu jezera, kde mohla být značná hloubka. Jezero bylo možno pokládat za obrovskou nádrž, kterou Červený potok naplnil svou vodou.

„Tak co, Cyrusi?“ ptal se novinář. „Nezdá se, že by ve vodě bylo něco podezřelého.“

„Ne,“ odpověděl inženýr, „a já si včerejší příhodu nedovedu vůbec vysvětlit.“

„Přiznávám,“ pokračoval Gedeon Spilett, „že smrtelná rána moroně je velmi podivná, a já vůbec nechápu, jak mohl být T'op včera vyhozen tak vysoko nad vodu. Vypadalo to, jako by ho vyhodila silná ruka, která byla ozbrojena dýkou a zabila pak moroně.“

„Ano,“ odpověděl inženýr zamyšleně. „Je v tom něco nevysvětlitelného. Chápete však, Spilette, jak jsem mohl být zachráněn, jak jsem mohl být vyrván vlnám a odnesen do přesypů! Jistě mi to nevysvětlíte. Vidím v tom všem jakési tajemství, ale my je jednou rozřešíme. Pozorujme vše dobře a nemluvme o těch záhadách před našimi přáteli. Nechme si to pro sebe a pokračujme v práci!“

Jak už víme, inženýr dosud neobjevil odtok přebytečných vod, ale protože nikde neviděl známky stoupající hladiny, musel odtok někde být. Právě zde byl Cyrus Smith překvapen znatelným vodním proudem, pozorovatelným i z břehu. Hodil několik kousků dřeva do vody a zjistil, že jsou odnášeny k jižnímu cípu jezera. Sledoval proud po břehu a došel tak až k nejjižnější části břehů.

Tam byla hladina trochu snížena, jako by se voda ztrácela nějakou dírou v zemi.

Cyrus Smith naslouchal s uchem u hladiny jezera a zaslechl zcela jasně zvuk podzemního vodopádu.

„Tady je to!“ prohlásil vstávaje. „Tudy mizí přebytečná voda, tady odtéká nějakou trhlínou v žulovém masivu do moře a zcela jistě teče jeskyněmi, kterých bychom mohli využít. Nu, však to vyšetříme.“

Inženýr ulomil dlouhou větev, zbavil ji listů, a měřil jí dno po obou stranách jezerního cípu, zjistil širokou, otevřenou díru, zející pouhých třicet centimetrů pod hladinou jezera. Tato díra byla ústím dlouho hledaného odpadu. Proud v ní byl tak silný, že vyrval větev z inženýrových rukou a odnesl ji.

„Už o tom nelze pochybovat,“ opakoval Cyrus Smith. „Tady voda odtéká a já také zjistím kudy.“

„Jak?“ ptal se Gedeon Spilett.

„Snížením hladiny o jeden metr.“

„Jak chcete hladinu snížit?“

„Otevřu jiný odtok, širší, než je tento.“

„Kde?“

„Na té části břehu, která je nejbliž k pobřeží.“

„Břeh je však žulový,“ namítl novinář.

„Pak jej prostě vyhodím do vzduchu a odtékající voda nám odkryje toto ústí.“

„A vytvoříme si i vodopád spadající se skály do moře.“

„A síly toho vodopádu využijeme,“ dodal Cyrus Smith. „Pojďte, poďte!“

Inženýr odvedl svého společníka, který mu tak důvěřoval, že vůbec nepochyboval o úspěchu navrženého plánu.

Ale jak prorazit žulový masív bez střelného prachu a s nedokonalými nástroji? Nebude to práce přesahující jejich síly?

Když Cyrus Smith a novinář přišli do Komína, vykládali Harbert a Pencroff vor s palivem.

„Dřevorubci už jsou hotovi, pane Smithi,“ hlásil se smíchem námořník.

„Kdybyste potřeboval zedníky...“

„Zedníky ne, ale chemiky,“ odpověděl inženýr.

„Ano,“ dodal novinář. „Vyhodíme ostrov do povětří.“

„Do povětří?“ zvolal Pencroff.

„Aspoň jednu jeho část,“ pokračoval Gedeon Spilett.

„Poslyšte, přátelé!“ vyzval je inženýr.

A vypravoval jim o výsledku svých pozorování. Podle jeho názoru musí být pod žulovým masivem, který nese planinu Výhledu, nějaká rozsáhlá prostora a do té se musí dostat. K tomu účelu zpřístupní napřed ústí odtoku snížením jezerní hladiny. Proto teď musí vyrobit výbušninu, aby otevřeli vodě nový odtok. Cyrus Smith se o to pokusí.

Je zbytečné ličit nadšení, s jakým všichni, a nejvíc Pencroff, přijali tento plán. Použit nejsilnějších prostředků, rozrazit žulu, vytvořit vodopád – to bylo něco pro námořníka, který bude chemikem se stejným nadšením jako zedníkem nebo cihlářem. Bude vším, čím bude třeba, i „profesorem tance a dobrého chování“, jak řekl Nabovi, „bude-li to někdy nezbytné“.

Nab s Pencroffem byli ihned pověřeni úkolem přinést tuk z moroně a konzervovat jeho maso jako potravu. Oba muži se už na nic neptali a šli. Oba měli bezmeznou důvěru v inženýra.

Za chvíli po nich vyrazil Cyrus Smith s Gedeonem Spilettem a Harbertem, nesouce s sebou koš. Šli podle řeky k uhelnému ložisku, kde se nacházel také pyrit, jak tomu bývá v mladších vrstvách přechodných útvarů.

Celý den byl věnován dopravě potřebného množství pyritu do Komína. Večer ho tam měli několik tun.

Dne 8. května počal inženýr s pracemi. Pyrit se skládal většinou z uhlíku, křemíku, hliníku a sirníku železnatého – z toho v největší míře – a teď bylo nutno sirník železnatý z něho oddělit, přeměnit jej co nejrychleji v síran železnatý a ze síranu pak vyrobit kyselinu sírovou.

To byl nemalý úkol. Kyselina sírová je jednou z nejužívanějších hmot a průmysl každého národa lze měřit množstvím spotřebované kyseliny sírové.

Tato kyselina poslouží později kolonistům i jako látka nezbytná k výrobě svíček, k vydělávání kůží apod. Zatím však inženýr pomýšlel na jiné její užití.

Cyrus Smith si za Komínem vybral pečlivě vyrovnané místo. Na zem tam složil kupu větví a polen, na něž kladl kusy pyritu, navzájem o sebe opřené. Vše zasypal drobnými úlomky pyritu, který předem roztloukl na kousky velikosti ořechu.

Pak zapálil dříví, od něhož se vzňal pyrit, obsahující uhlík a síru. A hned nakupil novou hromadu roztloučeného pyritu do vysokého tvaru a obložil ji hlínou a drnem, nechávaje jen několik otvorů, jako to dělají uhlíři při zakládání mlířů na dřevěné uhlí. Pak nechal probíhat pochody, v nichž se za deset až dvanáct dní sirník železnatý změní v síran železnatý a sirník hlinitý v síran hlinitý, tedy ve dvě stejně tavitelné látky. Ostatní látky, křemík, uhlík a popel, tavitelné nejsou.

Zatímco se chemický proces dokončoval, dal Cyrus Smith provést další práce. Všichni je dělali s pílí a s nadšením.

Nab s Pencroffem přinesli moroní tuk, uložený do hliněných kádí. Z tohoto tuku bylo možno zmýdlením oddělit jednu jeho součást, a to glycerín. K tomu stačila soda nebo vápno. Jakmile se některá z těchto látek smísí s tukem, tvoří se mýdlo a uvolňuje se glycerín, který inženýr právě

potřeboval. Víme, že vápna měl dost; ale vápno umožňuje jen výrobu vápenatého mýdla, které je nerozpustné, a proto i neužitečné. Soda však dává rozpustné mýdlo, snadno použitelné při domácích pracích. Jako praktický muž hledal Cyrus Smith ovšem sodu.

Mohl ji sehnat? Mohl, poněvadž mořský břeh byl pokryt rostlinami, jako jsou řasy, chaluhy a mořské trávy. Sesbírali tedy velké množství těchto rostlin, usušili je a spálili v otevřených příkopech. Oheň byl udržován několik dní novým palivem a žár ohně způsobil, že se v popelu rostlin objevila pevná šedá hmota, známá dávno pod názvem „přírodní ledek“.

Pak sloučil inženýr sodu s tukem a dostal jednak rozpustné mýdlo, jednak neutrální glycerín.

Ale to nebylo vše. Vzhledem k chystaným pracím potřeboval inženýr ještě jinou látku, dusičnan draselný, známý pod jménem ledek draselný.

Cyrus Smith si mohl tuto látku vyrobit z uhličitanu draselného, který by snadno dostal z popelu rostlin kyselinou dusičnou. Kyselinu dusičnou však neměl. Naopak, byla to právě látka, kterou potřeboval ještě získat. To byl začarovaný kruh, z něhož nebylo východu. Ale naštěstí jim ledek nabídla příroda; mohli si jej jen sebrat. Harbert našel jeho ložisko na severním úpatí Franklinovy hory. Stačilo ledek vyčistit.

Tyto práce trvaly týden. Byly dokončeny, ještě dříve než byla provedena přeměna sirníků v sírany. V dalších dnech měli kolonisté čas vyrobit ohnivzdorné nádoby z měkké hlíny a postavit zvláštní cihlovou pec, v níž měla být provedena destilace síranu železnatého, jakmile jej budou mít. Vše bylo skončeno 18. května, v den, kdy byla také dokončena chemická přeměna. Gedeon Spilett, Harbert, Nab a Pencroff, vedeni inženýrem, stali se nejobratnějšími dělníky. Ostatně nezbytnost je nejlepším mistrem, kterého každý poslouchá a který nejvíc naučí.

Když byla kupa pyritu ohněm zredukována, byla zbylá hmota, obsahující síran železnatý a hlinitý, křemík, zbytek uhlíku a popel, vysypána do nádrže s vodou. Směsí pak míchali, nechali je ustát, procedili ji a dostali jasnou tekutinu obsahující roztok síranu železnatého a síranu hlinitého. Ostatní látky jako nerozpustné zůstaly v sedlině. Tato tekutina pak byla postupně odpařována, až se objevily krystalky síranu železnatého. V matečném louhu zůstal síran hlinitý, který vyhodili.

Cyrus Smith tak získal velké množství krystalů síranu železnatého, z něhož chtěl vyrobit kyselinu sírovou.

V průmyslové výrobě si vyžadují práce na získání kyseliny sírové značných nákladů. Nutno budovat velké továrny, speciální zařízení, platinové přístroje a olověné komory, na něž kyselina nepůsobí a v nichž dochází k chemickým přeměnám. Inženýr neměl po ruce nic takového, ale věděl, že v Čechách se vyrábí kyselina sírová mnohem jednodušším způsobem, který má tu výhodu, že dává kyselinu ve značné koncentraci. Tak se vyrábí kyselina známá pod jménem nordhauská kyselina.

K výrobě kyseliny sírové potřeboval Cyrus Smith provést jediný proces: žíhat v uzavřené nádobě krystalky síranu železnatého tak, aby se kyselina sírová v parách uvolnila. Srážením těchto par získá kapalnou kyselinu.

K. tomu účelu jim posloužily kádě z ohnivzdorné hlíny, do nichž byly krystalky uloženy, a pece, které měly svým žářem kyselinu sírovou destilovat. Proces se plně podařil a 20. května, dvanáctý den po započetí prací, měl inženýr látku, které chtěl v budoucnosti užít k nejrůznějším účelům.

Proč ji potřeboval? Především k výrobě kyseliny dusičné, a to už bude snadné, protože kyselina dusičná se vyrábí sloučením ledku draselného s kyselinou sírovou. A k čemu bude potřebovat kyselinu dusičnou? Ani jeho společníci to dosud nevěděli, protože jim o své příští práci neřekl ani slovo.

Inženýr se však už blížil k svému cíli a poslední proces mu měl opatřit látku, která si vyžádala tolik práce.

Vzal kyselinu dusičnou a smísl ji s glycerínem, který si předem zhustil odpařováním v horké lázni. Tak dostal po ochlazení – aniž použil chladicí směsi – několik nádob olejnaté a žlutavé tekutiny.

Tyto poslední práce dělal sám, daleko od Komína. Báł se totiž exploze, a když se vrátil s jednou nádobou k přátelům, spokojil se s prostým prohlášením:

„Tady je nitroglycerín!“

Byl to opravdu ten strašný výrobek, jehož výbušná síla je dvakrát tak velká jako výbušnost střelného prachu a který způsobil už tolik neštěstí. Od té doby však, kdy byla objevena možnost přeměny nitroglycerínu v dynamit, což je směs nitroglycerínu s pevnými látkami, hlínou a cukrem, bylo odstraněno nebezpečí snadného výbuchu a zvýšena jeho bezpečnost. Ale v době, kdy kolonisté pracovali na Lincolnově ostrově, nebyl dynamit ještě znám.

„A tenhle likér že vyhodí naši skálu do povětří?“ zapochyboval Pencroff.

„Ano, příteli,“ odpověděl mu inženýr. „Tento nitroglycerín bude dokonce ještě účinnější tím, že žula je velmi tvrdá a bude klást výbuchu větší odpor.“

„A kdy to uvidíme, pane Smithi?“

„Zítra, jakmile uděláme otvor pro nálož.“

Druhého dne – 21. května – odešli všichni hned ráno na východní břeh Grantova jezera, vzdálený jen pět set kroků od pobřeží. Na tomto místě byla planina níže než hladina jezera, udržovaná jen vyvýšeným žulovým břehem. Bylo jasné, že bude-li břeh proražen, vyteče voda průkopem a vytvoří potok, který po skloněné ploše poteče dolů a vrhne se ze stěny do moře. Tím se sníží hladina jezera a odkryje ústí dosavadního výtoku, což bylo dílem celé operace.

Obr. 29 „Tady je nitroglycerín!“

Bylo tedy nutno prorazit břeh. Pod inženýrovým vedením se pustil Pencroff do jeho vnějšího svahu. Ozbrojen špičákem, vedl si neobyčejně obratně a zdatně. Otvor, který počal kopat, začínal ve výši pobřeží a měl stoupat šikmo vzhůru k úrovni jezerní hladiny. Výbušná síla rozmetá skálu a vypustí vodu ven, čímž se sníží jezerní hladina.

Byla to práce dlouhá, protože inženýr chtěl zajistit největší účín tím, že obětoval deset litrů nitroglycerínu. Pencroff, střídaný Nabem, vedl si tak úspěšně, že ve čtyři hodiny odpoledne byl otvor pro nálož hotov.

Zbývalo rozřešit otázku, jak výbušninu zapálit. Nitroglycerín bývá obyčejně zapalován zápalnicí z třaskavé soli, která svým výbuchem přivede k výbuchu i nitroglycerín. Tato výbušnina potřebuje totiž ke vznícení náraz. Prostě zapálena hoří bez výbuchu.

Cyrus Smith si zápalnici chtěl vyrobit. Místo třaskavé soli si mohl připravit látku podobných vlastností, střelnou bavlnu, protože měl po ruce kyselinu dusičnou. Do náboje stlačená střelná bavlna, vložená do nitroglycerínu, přivedla by jej pomocí zapáleného knotu k výbuchu.

Cyrus Smith však věděl, že nitroglycerín vybuchuje při pouhém nárazu. A rozhodl se využít této jeho vlastnosti. Teprve kdyby se to nepovedlo, užije způsobu jiného.

Pouhý úder kladivem na několik kapek nitroglycerínu rozlitých na kámen by stačil k výbuchu. Ale kladiva se nemohlo použít u nálož. Ten, kdo by ji úderem zapaloval, stal by se sám obětí. Cyrus Smith vymyslel tedy jinou věc. Nad nálož postavil dřevěný stojan a na něj liánovým provazem zavěsil těžký kus železa, vážící několik kilogramů. Ke středu závěsného provazu připevnil jiný provaz, jehož volný konec nechal ležet několik metrů od nálož. Druhý provaz bude po zapálení hořet až k závěsnému provazu, přepálí jej a těžké železo padne do nitroglycerínu.

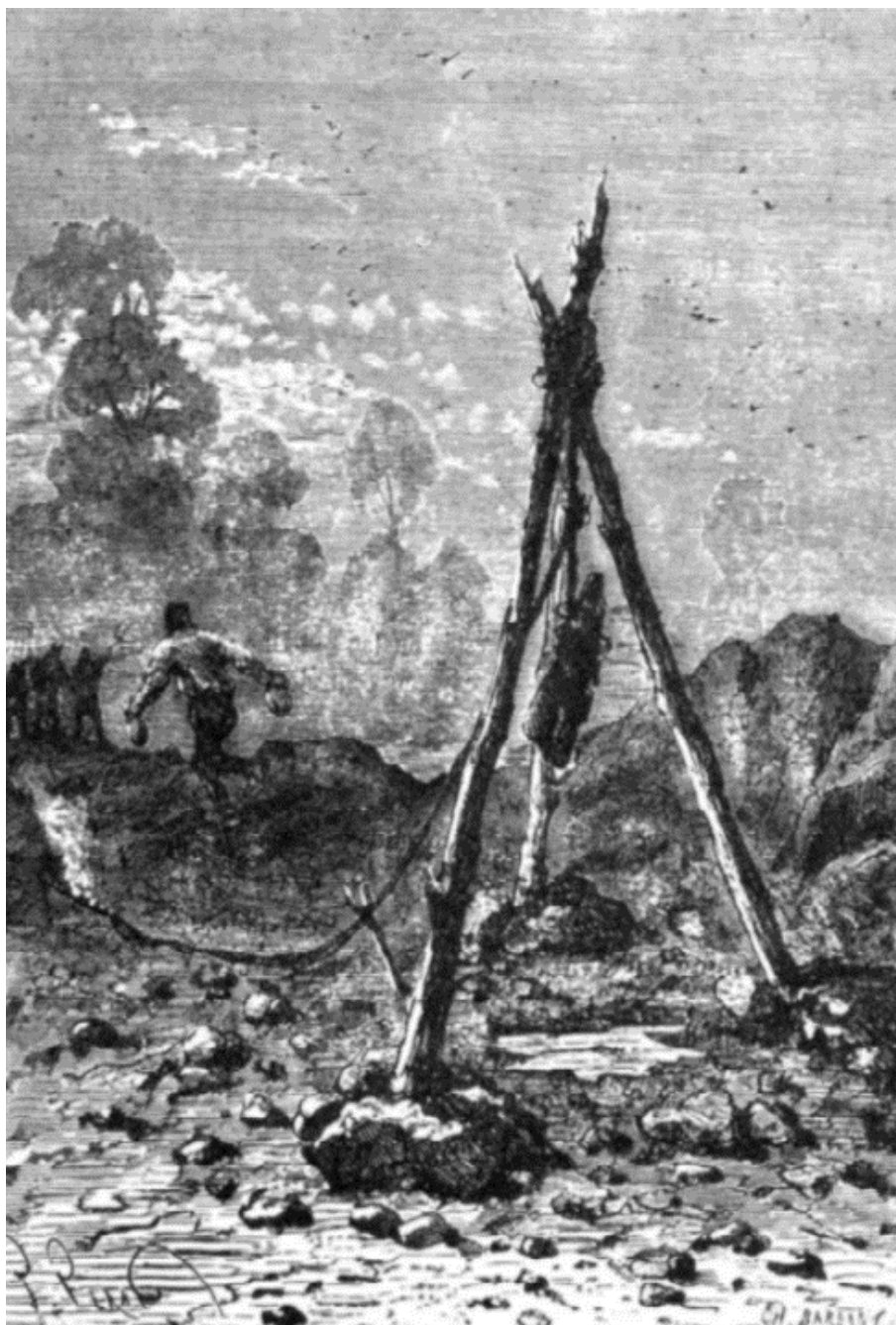
Když bylo toto zařízení upraveno, poslal inženýr své společníky pryč, naplnil otvor pro nálož nitroglycerínem a trochu této látky rozlil i na skálu pod železem.

Pak zapálil volný konec liánového provazu a rychle odběhl za svými druhy ke Komínu.

Provaz měl hořet pětadvacet minut a skutečně – po této době se ozval strašlivý výbuch. Zdálo se, že se celý ostrov otrásl v základech. Do výše vzlétla spousta kamenů jako při sopečném výbuchu. Náraz vzduchové vlny byl tak prudký, že se rozechvěly i skály Komína. Ač kolonisté stáli na tři kilometry od místa výbuchu, byli všichni poraženi na zem.

Rychle vstali, vystoupili na planinu a běželi k místu, kde měl být břeh jezera proražen.

Z jejich hrudí vylétlo trojnásobné hurá! Žulový břeh byl v široké trhlině proražen. Trhlinou se valila pěnivá voda přes planinu až k okraji stěny a odtud se prudce vrhala z výšky sto metrů dolů na pobřeží.

Obr. 30 – Pak zapálil volný konec provazu a rychle odběhl za svými druhy.

Kapitola 18

PENCROFF UŽ O NIČEM NEPOCHYBUJE – STARÝ JEZERNÍ VÝTOK – SESTUP DO PODZEMÍ – CESTA ŽULOU – ZMIZENÍ TOPA – VELKÁ JESKYNĚ – SPODNÍ VODA – TAJEMSTVÍ – RÁNA ŠPIČÁKEM – NÁVRAT

Plán Cyruse Smithe se zdařil. Teď tu inženýr stál podle svého zvyku mlčky, aniž projevil náznak uspokojení, se sevřenými rty a s upřeným pohledem. Harbert byl nadšen. Nab jásal radostí. Pencroff jen vrtěl svou velkou hlavou a bručel:

„Ten náš inženýr to ale umí!“

Účinek nitroglycerínu byl opravdu mocný. Průrva v žulovém břehu měla takové rozměry, že jí protékalo trojnásobné množství vody než výtokem původním. Dalo se tedy čekat, že za krátký čas po výbuchu klesne hladina jezera nejméně o šedesát centimetrů.

Kolonisté se vrátili ke Komínu pro špičáky, okované sochory, liánové provazy, ocílku a troudu. Pak se vrátili k jezeru. S nimi šel i Top. Cestou řekl Pencroff inženýrovi:

„Nemyslíte, pane Smithi, že tou miloučkou tekutinkou, kterou jste právě vyrobil, mohli bychom vyhodit do vzduchu celý ostrov?“

„Zajisté. A nejen ostrov – i pevniny a celou zeměkouli,“ odpověděl Cyrus Smith. „Je to jen otázka jejího množství.“

„Nemohl byste nitroglycerínu použít také k výrobě nábojů do pušky?“ pokračoval námořník.

„Ne, Pencroffe. Je to látka příliš výbušná. Ale snadno si vyrobíme střelnou bavlnu nebo obyčejný střelný prach. Máme kyselinu dusičnou, ledek, síru i uhlí. Naneštěstí však nemáme pušky.“

„Ale pane Smithi, při trošce dobré vůle...“

Pencroff zřejmě vyškrtl slovo „nemožnost“ ze slovníku Lincolnova ostrova.

Když došli kolonisté na planinu, zamířili hned k jižnímu cípu jezera, v němž bylo ústí starého výtoku, teď už jistě odkrytého. Nebude-li jím už protékat voda, budou moci snadno do něho vniknout a prozkoumat jeho vnitřek.

Za chvíli dosáhli cípu jezera a jediným pohledem zjistili, že jejich práce byla úspěšná.

V žulovém dnu jezera zelo teď už nad hladinou otevřené ústí tolik hledaného odtoku. Mohlo se k němu přijít po úzkém, vodou odkrytém hřebenu.

Ústí bylo asi šest metrů široké, ale jen půl metru vysoké. Vypadalo jako vchod do kanálu při městském chodníku. Tak nízký vchod však bránil kolonistům v pohodlném vstupu. Nab s Pencroffem vzali špičáky a po hodinové práci jej dostatečně zvýšili.

Inženýr vnikl hned dovnitř a zjistil, že dno podzemní chodby nemá sklon větší než třicet až třicet pět stupňů. Bylo tedy schůdné, a nebude-li se jeho sklon zvětšovat, dostanou se snadno chodbou až na úroveň moře. A je-li chodba někde rozšířena v jeskyni, což bylo v žulovém masivu pravděpodobné, najdou jistě způsob, jak toho využít.

„Nu, pane Smithi, co nám brání jít dál?“ ptal se námořník, který už netrpělivě toužil po sestupu chodbou. „Podívejte se, Top už nás předešel!“

„Dobrá,“ řekl inženýr. „Musíme tam však vidět. Nabe, přines nějaké smolné větve!“

Nab s Harbertem běželi na břeh jezera, porostlý borovicemi a jinými stromy, a zanedlouho se vrátili s větvemi upravenými jako pochodně. Hned je zapálili a pak s Cyrusem Smithem v čele vnikli všichni do tmavé chodby, donedávna naplněné vodou z jezerního výtoku.

Proti očekávání se výška chodby brzy zvětšila tak, že kolonisté mohli hned za ústím jít vzpřímeně. Stěny chodby, ohlazované nekonečnou dobou vodami, byly tak kluzké, že si museli dávat dobrý pozor, aby neuklouzli. Svázali se proto dohromady provazem jako v horách horolezci. Naštěstí však žulové výčnělky tvořily jakési schody, které činily sestup bezpečnějším. Kapky vody, zbylé na stěnách chodby, jiskřily ve svitu pochodní tak, že vypadaly, jako kdyby byly pokryty nesčetnými krápníky. Inženýr si prohlédl tuto černou žulu. Nejistil v ní žádné vrstvy ani trhliny. Byla to souvislá hmota velmi hustého zrna. Chodba musela pocházet z dob vzniku ostrova. Jistě nebyla vyhloubena pozvolným působením vody. Byla vytvořena rukou Plutonovou, a nikoli rukou

Neptunovou*²⁹. Na jejích stěnách bylo možno sledovat stopy sopečné činnosti, nezahmlené ani dlouhým působením vod.

Obr. 31 – Kolonisté vnikli do tmavé chodby.

Kolonisté sestupovali velmi pomalu. Všichni pociťovali mocné vzrušení při vnikání do nitra masívu, navštíveného lidmi zřejmě dnes poprvé. Nemluvili, ale přemýšleli. Všechny napadla stejná myšlenka, že tyto prostory, spojené s mořem, mohou být obydleny nějakým obrovským hlavonožcem. Postupovali tedy s krajní opatrností.

Ostatně v čele skupiny byl Top a kolonisté se mohli spolehnout na bystrost zvířete, které by je v nebezpečí jistě varovalo.

Když sestoupili tmavou chodbou asi o třicet metrů, zastavil se v čele kráčející Cyrus Smith a počkal, až ho jeho společníci dojdou. Na tomto místě byla chodba rozšířena v jeskyni střední velikosti. Ze stropu padaly kapky vody, které však nevznikaly prosakováním vody stropem. Byly to prostě poslední zbytky vod, které tudy tak dlouho protékaly. Lehce vlhké ovzduší nebylo prosyceno žádnými páchnoucími výpary.

²⁹ Pluto byl bůh podzemí a Neptun bůh vod v římském bájesloví.

„Nuže, drahý Cyrusi,“ řekl Gedeon Spilett, „tady je dosud nikým neobjevené útočiště, sice dobře skryté v podzemí, ale neobyvatelné.“

„Proč neobyvatelné?“

„Protože je příliš malé a tmavé.“

„Vždyť je můžeme rozšířit a udělat k němu přístup vzduchu i světla,“ mínil Pencroff, který o ničem nepochyboval.

„Pojďme dál,“ řekl Cyrus Smith, „a pokračujme v průzkumu! Možná že níže nám příroda uspoří upravovatelské práce.“

„Jsme stejně teprve ve třetině celé výšky,“ poznamenal Harbert.

„Jsme opravdu ve třetině,“ potvrdil Cyrus Smith, „protože jsme sestoupili jen asi o třicet metrů od ústí. A je možné, že o dalších třicet metrů níže...“

„Kde je Top?“ přerušil náhle inženýr Nab.

Hledali psa v jeskyni. Nebyl tam.

„Možná že už šel napřed,“ mínil Pencroff.

„Pojďme za ním!“ odpověděl Cyrus Smith.

Pokračovali tedy v sestupu. Inženýr sledoval pozorně všechny ohyby chodby a přes její četné zákruty neustále vnímal její hlavní směr vedoucí k moři.

Kolonisté sestoupili ještě o patnáct metrů níže, když jejich sluch zachytil zvuky, které vycházely z hlubiny masívu. Zastavili se a naslouchali. Zvuky, neseny chodbou jako hláskou troubou, přicházely přímo k nim.

„To štěká Top!“ zvolal Harbert.

„Ano,“ potvrdil Pencroff. „A štěká hrozně zuřivě!“

„Máme s sebou okované sochory,“ řekl Cyrus Smith. „Mějme se na pozoru, přátelé, a kupředu!“

„Je to čím dál zajímavější,“ zašeptal Gedeon Spilett do ucha námořníkovi, který přikývl.

Cyrus Smith se spoléhnoucí zrychlil krok, aby psovi pomohl. Topův štěkot byl stále slyšitelnější. V jeho hlase se projevovala podivná zloba. Byl snad napaden nějakým živočichem, jehož podzemní úkryt vyrušil? Přes nebezpečí, kterému se možná vystavují, byli všichni kolonisté zachvázeni neodolatelnou zvědavostí. Už nesestupovali, nýbrž prostě klouzali chodbou a po několika minutách dostihli o dvacet metrů níže Topa.

Chodba tam vyústovala do obrovské, nádherné jeskyně. V ní přebíhal Top a zuřivě štěkal. Pencroff s Nabem, mávající pochodněmi, osvětlili všechny kouty jeskyně a Cyrus Smith se Spilettem a Harbertem se postavili se špičkami v ruce do střežů.

Obrovská jeskyně byla prázdná. Kolonisté ji prošli všemi směry. Nebylo v ní nic. Žádné zvíře, žádná živá bytost! A Top přece pokračoval v zuřivém štěkání. Ani pohlazení, ani hrozby ho nemohly umlčet.

„Tady musí být někde otvor, kterým odtékala jezerní voda do moře,“ řekl inženýr.

„To je jisté,“ odpověděl Pencroff. „Dejme pozor, ať nespádneme do nějaké díry!“

„Tope, hledej!“ nařídil psovi inženýr.

Pes povzbuzený pánovým rozkazem rozběhl se ke konci jeskyně a tam jeho štěkot ještě zesílil.

Všichni šli za ním a v záři pochodní spatřili otvor, který vypadal jako ústí studny a ztrácel se dole v žule. Tudy odtékala voda vnikající do masívu. Nebyla to však už schůdná chodba, nýbrž svislá šachta, do níž nebylo možno se odvážet.

Pochodně byly skloněny nad její propastí. Nebylo nic vidět. Cyrus Smith ulomil hořící větev a hodil ji do propasti. Pochodeň pádem vzplanula jasněji a osvětlila vnitřek šachty. Stále nebylo nic vidět. Pak její plamen se slabým zasyčením zhasl. Znamenalo to, že pochodeň spadla do vody, to jest dosáhla úrovně moře.

Cyrus Smith z doby jejího pádu vypočítal hloubku studny – asi třicet metrů.

Dno jeskyně bylo tedy třicet metrů nad hladinou moře.

„Tady máme obydlí!“ prohlásil inženýr.

„Které však už je někým obydleno,“ dodal Gedeon Spilett, jehož zvědavost nebyla dosud ukojena.

„Ať už to byl nějaký ploutvonožec nebo něco jiného, prchlo to zřejmě touto studnou do moře,“ odpověděl inženýr, „a postoupilo nám to své místo.“

„Už na tom nezáleží, ale přesto bych chtěl být před chvílí Topem,“ řekl námořník. „Jistě neštěkal pro nic za nic.“

Cyrus Smith se zadíval na psa a kolonisté, kteří přistoupili blíž, zaslechli tato slova:

„Ano, myslím, že Top toho ví o mnohých věcech víc než my.“

Touha kolonistů byla tedy z větší části už splněna. Náhoda, podporovaná moudrostí inženýra, posloužila jim podle přání. Měli teď rozsáhlou jeskyni, jejíž prostor nemohli zatím při svitu pohodlně odhadnout, ale kterou bude jistě možno přepažit cihlami na místnosti a zařídit jako prostorné bydliště.

Voda ji opustila a nemohla se už vrátit. Místo bylo volné.

Zbývaly ještě dvě obtíže: předně jak osvětlit tuto jeskyni, vyhloubenou v souvislé skále, a za druhé jak připravit pohodlnější přístup.

Osvětlovací otvor nebude jistě možno prorazit stropem, nad nímž je silná vrstva žuly. Možná však, že budou moci prorazit boční stěnu vedoucí k moři. Cyrus Smith při sestupu neustále sledoval průběh chodby a podle její délky odhadl, že vnější plocha žulové stěny nemůže už být příliš daleko. Podaří-li se jim prorazit v ní otvory, budou to zároveň vchody, k nímž opatří venku žebříky.

Cyrus Smith se svěřil s tímto plánem svým druhům.

„Nuže, pane Smithi, do práce!“ odpověděl na to Pencroff. „Máme špičáky a brzo pustíme do jeskyně den. Kde mám začít?“

„Tady,“ odpověděl inženýr a označil nedočkavému námořníkovi prohlubeň, která tloušťku stěny značně zmenšovala.

Pencroff se pustil do skály a plnou půlhodinu létaly kolem něho ve světle pohodlní úlomky žuly, která pod jeho špičákem jiskřila. Pak ho vystřídali Nab a Gedeon Spilett.

Tato těžká práce trvala ještě dvě hodiny. Už se obávali, že v těchto místech síla stěny přesahuje dosah špičáku, když náhle při poslední ráně Gedeona Spiletta byla zeď proražena a špičák vylétl otvorem ven.

„Hurá! Hurá!“ vykřikl Pencroff.

Stěna byla jen metr silná.

Cyrus Smith vyhlédl otvorem, který byl dvacet pět metrů nad pobřežím. Pod sebou viděl břeh, ostrůvek Spásky a za ním širý oceán.

Dostí širokým otvorem v rozrušené skále vnikal proud světla a zaplavoval nádhernou jeskyni. Její levá část byla devět metrů vysoká i široká a třicet metrů dlouhá. Pravá část však byla obrovská. Její klenba se zdvihala aspoň pětadvacet metrů vysoko. Na několika místech byla podpírána nepravidelně rozmístěnými žulovými sloupy, připomínajícími pilíře chrámové lodi v katedrále. Opřena o tyto pilíře, skláněla se klenba někde v obloucích, jinde se zvedala gotickým žebrovím a ztrácela se v temnotě, v níž byly sotva znatelné oblouky, vyzdobené množstvím výčnělků, visících dolů a vytvářejících z klenby podivnou směs architektury byzantské, románské a gotické. A to vše bylo dílo přírody. Jedině ona vyhloubila tuto kouzelnou Alhambru³⁰ v žulovém masívu.

Kolonisté byli omráčeni překvapením. Tam, kde doufali nalézt jen úzký otvor, našli nádherný palác, v němž se Nab cítil jako v chrámu.

Ze všech úst vycházely obdivné výkřiky. Ozvalo se nové hurá! Jeho ozvěna zanikala až v nejvzdálenějších koutech jeskyně.

„Ach přátelé,“ zvolal Smith, „až celý vnitřek řádně osvětlíme, až si upravíme obytné místnosti, skladiště a pracovny v levé části, zůstane nám ještě tato nádherná jeskyně jako studovna a muzeum!“

„A jak ji nazveme?“ ptal se Harbert.

„Žulový dům,“ odpověděl Cyrus Smith.

Nové jméno bylo pozdraveno dalším hromovým hurá!

Pochodně však zatím dohořivaly. Protože se na planinu museli vracet dlouhou chodbou,

³⁰ Alhambra je slavný palác arabských vládců ve španělské Granadě.

rozhodli se, že zařizovací práce v novém domově započnou až zítra.

Cyrus Smith se před odchodem ještě jednou sklonil nad studnu spadající kolmo až k úrovni mořské hladiny. Pozorně naslouchal. Žádný zvuk však nestoupal z vody, jejíž občasné rozvlnění účinkem moře bylo dobře slyšitelné.

Znovu hodil dolů zapálenou větev. Stěny studny se na okamžik vyjasnily, ale nevyzradily nic podezřelého. Jestliže tu byl nějaký mořský tvor překvapen odchodem vod, dosáhl už jistě moře podzemním kanálem pod pobřežím, kterým odtékala jezerní voda před otevřením nového výtoku.

Nehybný inženýr zbystřil sluch, upřel zrak do hloubky, ale neřekl ani slovo. Přistoupil k němu námořník a dotkl se jeho ramene.

„Pane Smithi!“ řekl.

„Co chcete, příteli?“ ptal se inženýr, jako právě probuzený ze sna.

„Pochodně uhasnou.“

„Jdeme!“ prohlásil inženýr.

Malá skupina opustila jeskyni a počala stoupat temnou chodbou vzhůru. Top průvod uzavíral. Stále však občas vyřázel podivné vrčení.

Výstup byl obtížný. Kolonisté se na chvíli zastavili v horní jeskyni, která tvořila jakési odpočívadlo v poloviční výšce žulového schodiště. Pak pokračovali ve výstupu.

Brzy ucítili čerstvý vzduch. Vysušené kapky vody už na stěnách nezářily. Slabý svit pochodní bledl. Nabova pochoděň zhasla. Aby se neoctli ve tmě, museli si pospíšet.

Před čtvrtou hodinou, ve chvíli, kdy zhasla i Pencroffova pochoděň, dosáhl Cyrus Smith se společníky ústí chodby.

Obr. 32 – Kolonisté byli omráčeni překvapením.

Kapitola 19

PLÁN CYRUSE SMITHE – PRŮČELÍ ŽULOVÉHO DOMU – PROVAZOVÝ ŽEBŘÍK – PENCROFFOVY SNY – VONNÉ ROSTLINY – PŘÍRODNÍ KRÁLÍKÁRNA – PŘÍVOD VODY PRO POTŘEBU NOVÉNO BYDLIŠTĚ – VÝHLED Z OKEN ŽULOVÉHO DOMU

Nazítří, 22. května, byly započaty práce na úpravě nového bydliště. Kolonisté už opravdu potřebovali vyměnit nedostatečné přístřeší v Komíně za tyto rozlehlé a zdravé prostory, vyhloubené v pevné skále mimo dosah mořské i dešťové vody. Komín ovšem nehodlali opustit úplně. Cyrus Smith rozhodl, že z něho udělají dílnu na hrubší práce.

První starostí Cyruse Smithe bylo přesně zjistit průčelí Žulového domu. Odešel na pobřeží k patě vysoké stěny, kam musel z novinářových rukou vypadnout špičák. Stačilo špičák najít a nad ním musel být otvor ve stěně.

Špičák byl lehko nalezen a nad místem, na němž se zabodl do písku, bylo skutečně vidět otvor, asi dvacet pět metrů nad pobřežím. Úzkým otvorem už proletovalo několik skalních holubů jako by byl Žulový dům objeven pro ně.

Inženýr chtěl pravou část jeskyně rozdělit na několik místností, spojených vstupní chodbou a osvětlených pěti okny a vstupním otvorem ve stěně. Pencroff souhlasil s pěti okny, ale nechápal užitečnost dveří, když starý vchod poskytoval přirozený přístup, jímž bude možno snadno vcházet i vycházet.

„Příteli,“ řekl mu Cyrus Smith, „můžeme-li tudy snadno vcházet my, může tam stejně snadno vejít i někdo jiný. Já naopak počítám s tím, že starý vchod neprodyšně zahradíme, a dokonce i zatopíme tím, že v novém výtoku malou přehradou zvýšíme opět hladinu jezera.“

„A jak sem budeme chodit?“ ptal se námořník.

„Vnější žebříkem,“ odpověděl Cyrus Smith. „Vytažený provazový žebřík znemožní každému přístup do našeho obydlí.“

„A proč tolik opatrnosti?“ pokračoval Pencroff. „Až dosud se neukázala nebezpečná zvířata. A domorodci na našem ostrově přece nejsou!“

„Jste si tím tak jist, Pencroffe?“ ptal se inženýr, dívaje se na námořníka.

„Samozřejmě že nejsem. Vždyť jsme ostrov ještě celý neprozkoumali.“

„Ano. Zatím známe jen jeho malou část. A i když nebudeme mít nepřítel na ostrově, může přijít z moře. Nezapomínejme, že jsme v nejnebezpečnějších končinách Tichého oceánu. Musíme se tedy zajistit proti každé možnosti.“

Cyrus Smith mluvil rozumně a Pencroff se už bez dalších námitek chystal provést jeho rozkazy.

Průčelí Žulového domu mělo být proraženo pěti okny a dveřmi v části nazvané „obytná“ a malým kruhovým otvorem, který by osvětloval loď velkého sálu. Průčelí ve výši dvaceti pět metrů nad zemí bylo obráceno k východu a vycházející slunce je teď zdravilo svými prvními paprsky. Bylo v oné části žulového masivu, která ležela mezi ústím řeky Díků a svislou žulovou stěnou nad skupinou balvanů tvořících Komín.

Nepříjemné severovýchodní větry šly mimo ně, protože bylo chráněno skalním výběžkem. Cyrus Smith ostatně počítal s tím, že si udělají do oken rámy a zavěsí do nich okenice, které nepustí ani vítr, ani déšť a které bude možno podle potřeby otvírat.

První prací bylo proražení otvorů. Špičákem by to trvalo dlouho a Cyrus Smith byl mužem velkých prostředků. Měl ještě něco nitroglycerínu a užitečně ho použil. Účin výbušniny byl náležitě omezen a jejím působením byla žula proražena na místech, která inženýr přesně určil. Špičáky a motyky pak dokončily gotický tvar pěti oken vedoucích nad záliv a kruhový tvar vchodu i okna do sálu. Stanovených obrysů otvorů bylo přesně dosaženo a za několik dnů byl Žulový dům osvětlen vycházejícím sluncem, které vysílalo své paprsky až do nejvzdálenějších koutů jeskyně.

Podle inženýrova plánu měla být jeskyně rozdělena na pět místností s výhledem k moři: vpravo bude vchod, do něhož povede žebřík, pak bude kuchyně široká devět metrů, jídelna v šířce dvanácti metrů, stejně široká ložnice a konečně „společenský pokoj“, který si vyžádal Pencroff a který souvisel už s velkým sálem.

Tyto místnosti zabíraly jen část Žulového domu, nevyužívající jeho celé šířky. Měly být spojeny chodbou vedoucí do skladiště, v němž budou uloženy nástroje, potraviny a zásoby. Všechny rostlinné i živočišné dary ostrova zde najdou výborné podmínky pro dlouhou úschovu a dokonale zajištění před vlhkostí. Místa bylo dost a každý předmět mohl být plánovitě uložen. Kolonisté měli ostatně ještě druhou jeskyni, umístěnou nad Žulovým domem a tvořící tak jakousi půdu nového bydliště.

Plán byl schválen. Zbývalo ho jen provést. Z havířů se tedy zase stali cihláři. Vyrobené cihly byly sneseny na úpatí Žulového domu.

Až dosud měli Cyrus Smith a jeho přátelé přístup do Žulového domu jen starým vodním výtokem. Při cestě tímto vchodem však museli napřed vystoupit na planinu Výhledu cestou po břehu řeky a sestoupit pak o sedmdesát metrů chodbou. Stejný počet metrů museli překonat při výstupu zpět na planinu. Byla to ztráta času a zbytečná námaha. Cyrus Smith se rozhodl vyrobit ihned pevný provazový žebřík, který se bude moci vytáhnout, a tím se Žulový dům stane nedostupným.

Tento žebřík byl zhotoven s nevšední péčí. Jeho bočnice byly spleteny z vláken sítiny a stočeny prostým vratidlem v silné lano. Příčky vyrobil Pencroff z červeného cedru, který má pevné a lehké dřevo.

Z jiných, stejně vyrobených lan zhotovili ke vchodu do jeskyně jakýsi hrubý kladkostroj, kterým byly cihly vytahovány až do Žulového domu. Doprava materiálu se tím velmi usnadnila a vnitřní úprava bydliště začala. Několik tisíc cihel a dostatečné množství malty bylo připraveno k použití. Poměrně snadno vystavěli velmi hrubé přepážky, a tak v krátké době byla jeskyně přeměněna v místnosti a ve skladiště podle plánu.

Práce postupovaly rychle pod vedením inženýra, který se sálu oháněl kladívkem a zednickou lžící. Žádná práce mu nebyla neznámá. Ve všem byl svým chápavým a silným společníkům příkladem. Všichni pracovali vesele a s důvěrou. Pencroff věděl stále něco pro zasmání. Brzy byl tesařem, brzy provazníkem, brzy zedníkem a při tom všem měl stále dobrou náladu. Měl i bezmeznou důvěru v inženýra. Nic ho nemohlo přivést z míry. Cítil v sobě schopnost vše podniknout a se zdarem vykonat. Vše se mu zdálo snadné, i velmi vážná otázka oděvu a obuvi, využití všech plodů ostrova i přeměna květeny divoké v květenu domácí. S pomocí Cyruse Smithe se vše časem podaří. Snil už o regulovaných řekách, schopných dopravovat bohatství země a výtěžky dolů, snil o strojích na všechny druhy průmyslové výroby, o železnicích – ano, dokonce i o železnicích! – jejichž koleje pokryjí brzy povrch Lincolnova ostrova.

Inženýr nechal Pencroffa hovořit. Nepopíral nic z toho, o čem snilo námořníkově odvážné srdce. Věděl, jak nakažlivá je důvěra, a usmíval se. Neříkal nic o neklidu, který se ho zmocňoval při myšlenkách na budoucnost. V těchto místech Tichého oceánu, daleko od lodních cest, nemohli čekat záchranu. Budou tady muset spoléhat jen sami na sebe, protože vzdálenost ostrova od jiných zemí je taková, že odvážít se cesty na hrubě zhotovené lodi by byla vážná a nebezpečná věc.

Podle slov Pencroffových však kolonisté stokrát předčili Robinsona, pro kterého by všechny tyto věci musely být hotovým zázrakem.

Oni totiž „věděli“ a člověk, který „ví“, musí mít úspěch tam, kde jiní ztroskotávají a hynou.

Při těchto pracích se vyznamenal především Harbert. Byl živý a inteligentní, rychle chápal, vše přísně vykonával a Cyrus Smith jevil k chlapci větší a větší náklonnost. Harbert projevoval k inženýrovi živé a uctivé přátelství. Pencroff pozoroval stále rostoucí přátelství obou, ale nežárлил na ně.

Nab byl prostě Nab. Byl stále statečný, pilný, oddaný, obětavý až k sebe zapření. Měl v Cyruse Smithe stejnou důvěru jako Pencroff, avšak neprojevoval ji tak okázale. Když námořník hýřil nadšením, Nabův výraz jako by říkal: Vždyť je to přirozené! Pencroff a černoch se spřátelili tak, že si začali tykat.

Gedeon Spilett se zúčastnil všech společných prací a nebyl nijak neobratný – což udivovalo zejména Pencroffa.

Žebřík byl dohotoven 28. května. Na dvacet pět metrů délky měl sto příček. Cyrus Smith jej mohl naštěstí rozdělit na dvě části. Využil totiž skalního výčnělku dvanáct metrů nad zemí. Tento

výčnělek byl špičákem pečlivě urovnán a stal se tak jakýmsi meziposchodím, na něž upevnili první žebřík poloviční váhy, který bylo možno provazem vytáhnout nahoru do Žulového domu. Druhý žebřík byl jedním koncem upevněn u vchodu do Žulového domu a druhým na skalní spočinek. Výstup tím byl velmi usnadněn. Cyrus Smith se ostatně chystal sestrojiti hydraulickou zdviž, která obyvatelům Žulového domu ušetří námahu i čas.

Obr. 33 – Žebřík byl dohotoven 28. května.

Kolonisté se rychle naučili žebříku užívat. Všichni byli pružní a obratní a Pencroff jako starý námořník, zvyklý běhat v lodním lanoví, mohl jim dávat hodiny. Horší to bylo s Topem. Ubohý pes neměl nohy uzpůsobené k takovému cvičení. Ale Pencroff si s ním dal práci a naučil Topa užívat žebříku tak, že pes po něm brzy šplhal se stejnou obratností jako jeho cvičení kolegové v cirkusech. Nejčastěji ho však Pencroff vynášel na zádech a Top proti tomu nikdy nic nenamítal.

Nutno připomenout, že ani za těchto pilných prací nebylo s blížící se zimou zapomínáno na zásobování. Harbert a Spilett, jmenovaní zásobovateli kolonie, vycházeli denně na několikahodinový lov. Chodili stále do Leskovčího lesa na levém břehu řeky Díků, protože pravý břeh byl bez mostu nedostupný. Obrovský les, který nazvali lesem Divokého západu, nebyl dosud prozkoumán. Tuto důležitou výpravu odložili na první pěkné dny příštího jara. Leskovčí les jim ostatně poskytoval zvěřiny dost. Klokany a divokých prasat tam bylo dostatek a šípky s kovovými hroty dělaly pravé lovecké zázraky. Nadto Harbert objevil u jihozápadního cípu jezera přírodní králíkárnou. Byla to velká lučina, porostlá vrbami a květinami, které plnily vzduch lahodnou vůní. Rostla tam mateřídouška, tymián, bazalka, saturej a všechny druhy pyskatých rostlin, které mají králíci tak rádi.

Novinář si prohlédl tento králíčí „prostřený“ stůl a divil se, že tam králíky nevidí, ač oba lovci pozorně prohlédli celou louku. Rostlo tam takové množství užitečných rostlin, že přírodovědec tam mohl studovat všechny rostlinné třídy.

Harbert utrhl několik trsů bazalky, rozmarýny, meduňky a bukvíce. Tyto rostliny mají léčivé účinky při chorobách plicních, žaludečních a horečnatých. Jiné zas pomáhají při křečích a při revmatismu. Když se později Pencroff ptal, k čemu ta úroda rostlin je, odpověděl mu Harbert:

„K léčení nás všech, bude-li někdo nemocen.“

„A proč bychom byli nemocní, když na ostrově není lékař?“ ptal se zcela vážně námořník.

Proti tomu se nedalo nic namítat, ale chlapec přesto rostliny natrhal a byl za to v Žulovém domě pochválen. Vedle lékařských rostlin přinesl i značné množství silně aromatické rostliny známé v Severní Americe pod názvem „oswegský čaj“, z níž se připravuje výtečný nápoj.

Toho dne po bedlivém hledání přišli oba lovci konečně i na králíčí sídliště. Země tam byla provrtána jako řešeto.

„Nory!“ zvolal Harbert.

„Vidím,“ přisvědčil Gedeon Spilett.

„Jsou však obydleny?“

„Přesvědčíme se.“

Otázka byla brzy rozřešena. Ze všech nor se naráz vyřítla drobná, králíků podobná zvířata a rozutekla se všemi směry s takovou rychlostí, že ani Top žádné z nich nedohonil. Lovci i pes se za nimi rozběhli marně; hlodavci jim lehce unikli. Novinář však prohlásil, že odtud neodejde, dokud nedostane aspoň šest těchto čtvernožců. Napřed chtěl naplnit spižirnu a později si chtěl chycené hlodavce ochočit. Několik nalíčených ok by muselo přinést úspěch. Tady však neměli ani oka, ani materiál k jejich zhotovení. Museli se spokojit s tím, že chodili od nory k noře a šťourali do nich trpělivě holi.

Po hodinové námaze chytli čtyři hlodavce. Byli to králíci, velmi podobní králíkům evropským, známí pod názvem „američtí králíci“.

Výtěžek lovu byl odnesen do Žulového domu a objevil se toho dne jako večere. Obyvateli králíkárně se nedalo pohrdat, protože byli výborní. Pro kolonisty znamenali vítaný a zřejmě nevyčerpatelný pramen potravy.

Dne 31. května byla stavba hotova. Zbývalo jen místnost zazdít, což si nechali na dlouhé zimní večery. V první místnosti, která měla být kuchyně, byla postavena kamna. Komín, odvádějící kouř ven, dal však novopečeným kamnářům hodně práce. Cyrusi Smithovi se zdálo jednodušší vyrobiť komín z cihel. Poněvadž nemohli pomýšlet na proražení stropu jeskyně, prorazili otvor nad kuchyňským oknem a jím vyvedli komín šikmo ven. Bude-li foukat vítr přímo od pobřeží proti stěně, budou kamna pravděpodobně kouřit, ale vítr toho směru vanul zřídka a kuchařskému mistru Nabovi to nebude asi vadit.

Když bylo vnitřní zařízení hotovo, pustil se inženýr do zatarasení starého výtoků z jezera, aby

tudy nikdo nemohl vniknout dovnitř. Do vchodu byly vevaleny velké balvany a maltou spojeny. Cyrus Smith zatím neprovedl své rozhodnutí zaplavit vchod tím, že přehradou v novém výtoku zvýší hladinu jezera. Spokojil se jen zakrytím starého vchodu drnem, křovím a stromky, vsazenými do škvír mezi balvany. Příštím jarem se tato vegetace rozroste a pokryje celé místo.

Obr. 34 – Ze všech nor se naráz vyřítila drobná, králíkům podobná zvířata.

Upravil však starý strop tak, aby přiváděl do nového obydlí slabý proud sladké jezerní vody. Malý průkop pod hladinou stačil aby, kolonisté získali nevysychající pramen čisté vody v množství sto deseti až sto třiceti litrů denně. Tak nebude Žulovému domu nikdy chybět voda.

Konečně bylo vše skončeno a byl už také čas, protože zimní doba se blížila.

Pevné okenice umožňovaly zavřít okna a inženýr si jistě najde jednou čas k výrobě okenního skla.

Gedeon Spilett velmi obratně vsadil do skalních rozsedlin kolem oken splývající rostliny nejrozličnějších druhů, jejichž dlouhé stonky malebně rámovaly okenní otvory.

Obyvatelé pevného, zdravého a bezpečného příbytku byli právem hrdí na své dílo. Okna jim skýtala výhled na moře v širokém okruhu, ohraničeném z jedné strany Jižní čelistí a z druhé strany Drápem. Před nimi se v celé své nádheře prostíral záliv Unie. Ano, stateční kolonisté mohli být

pyšní a Pencroff také nešetřil chválou nad tím, co nazýval „bytem v pátém patře“.

Obr. – 35 Kolonisté získali nevysychající pramen čisté vody.

Kapitola 20

OBDOBÍ DEŠŤŮ – OTÁZKA ODĚVU – LOV TULEŇŮ – VÝROBA SVÍČEK – VNITŘNÍ ÚPRAVA ŽULOVÉHO DOMU – DVA MOSTY – ÚSTRICOVÁ SÁDKA – CO MĚL HARBERT V KAPSE

Zimní období počalo v červnu, který odpovídá prosinci na severní polokouli. Začalo prudkými dešti a větrnými bouřemi. Nyní mohli obyvatelé Žulového domu ocenit obydlí, na něž nepohoda neplatila. Úkryt v Komíně by byl v zimě naprosto nedostačující. Hrozilo také nebezpečí, že větrem vzduté vlny oceánu tam zase vniknou. Cyrus Smith s tím také počítal a zajistil, jak mohl, kovárnu a pece tam umístěné.

Měsíce června využili kolonisté k různým pracím, které nevylučovaly ani lov, ani rybolov, a tak byly zásoby potravin stále dostatečné. Pencroff ve volných chvílích vyráběl pasti, od kterých si hodně sliboval. Z měkkých rostlinných vláken dělal oka a téměř denně přinášel z králíkárný příděl hlodavců. Nab trávil celý den tím, že udil a nasoloval maso, aby zajistil výborné konzervované potraviny.

Velmi vážně hovořili kolonisté o otázce šatů. Neměli jiný oděv než ten, v kterém se dostali na ostrov. Byly to teplé a pevné šaty, o které pečovali stejně úzkostlivě jako o prádlo a které udržovali v čistotě. Uvědomovali si však, že jednou je budou muset něčím nahradit. A bude-li zima krutá, budou stejně trpět chladem.

V této otázce vynalézavost Cyruse Smithe selhala. Musel vše rychle připravit, vybudovat obydlí, zajistit výživu, a teď je mohla zima překvapit, dříve než bude otázka oděvů vyřešena. Bude nutno přečkat první zimu, jak se dá. S teplým obdobím podniknou velký lov na muflony, jejichž pobyt na ostrově zjistili za výstupu na Franklinovu horu. Ze získané vlny bude inženýr jistě umět připravit teplou a pevnou látku... Jak? Na to už přijde.

„Nu, budem si opalovat lýtky v Žulovém domě u ohně,“ prohlásil Pencroff. „Paliva máme dost a šetřit s ním nemusíme.“

„Lincolnův ostrov neleží ostatně příliš jižně,“ doplnil ho Gedeon Spilett, „a je pravděpodobné, že tu nejsou ani kruté zimy. Neříkal jste snad, Cyrusi, že třicátá pátá rovnoběžka odpovídá rovnoběžce Španělska na severní polokouli?“

„To ano,“ odpověděl inženýr, „ale ve Španělsku jsou někdy kruté zimy. Nechybí tam ani sníh a led. A Lincolnův ostrov může být navštíven také takovou zimou. Je to však ostrov, a já proto doufám, že tu bude zima mírnější.“

„Proč, pane Smithi?“ ptal se Harbert.

„Protože moře se může pokládat za obrovskou zásobárnu letního tepla. V zimě si toto teplo zachovává a působí jím na teplotu ostrovů; ta je v zimě vyšší a v létě nižší.“

„To ostatně uvidíme,“ mínil Pencroff. „Navrhuji, abychom se předem neznepokojovali otázkou, bude-li či nebude-li zima. Je však jisté, že dny se už krátí a noci prodlužují. Měli bychom se zabývat spíš otázkou světla.“

„To je velmi snadné?“ odpověděl Smith.

„Hovořit o tom?“ ptal se námořník.

„Ne, opatřit světlo!“

„A kdy začneme?“

„Zítra. Uspořádáme lov na tuleň.“

„Proč?“

„Abychom si mohli vyrobit svíčky.“

To byl skutečný inženýrův úmysl. Byl to plán proveditelný, protože měli vápno a kyselinu sírovou a protože ploutvonožci z ostrůvku Spásky jim dodají k výrobě nezbytný tuk.

Dne 5. června za nejistého počasí se vydali na ostrůvek Spásky. Museli čekat na odliv a při té příležitosti se rozhodli vyrobit si člun, který jim přechod průlivu usnadní a umožní jim i přejezd řeky Díků, jejíž pravý břeh chtěli na jaře prozkoumat.

Na ostrůvku bylo tuleňů dost a lovci ozbrojení železnými tyčemi lehce jich šest ulovili. Nab s

Pencroffem je stáhli a do Žulového domu odnesli jen kůže a tuk. Z kůže chtěli vyrobit pevnou obuv.

Výsledkem lovu bylo sto padesát kilogramů tuku, který bude věnován na výrobu svíček.

Výroba byla velmi jednoduchá, a ačkoli výrobky nebyly nejdokonalejší, byly přece jen velmi užitečné. Cyrus Smith měl po ruce kyselinu sírovou, kterou mohl vařit s tulením tukem a oddělit tak od něho glycerin. Novější způsob doporučoval oddělit olein, stearin a margarín pomocí vřelé vody. Inženýr však postup zjednodušil tím, že zmýdelnil tuk vápnem. Dostal tak vápenné mýdlo, snadno rozložitelné kyselinou sírovou, která se s vápnem slučuje na síran vápenatý a uvolňuje mastné kyseliny.

Ze tří kyselin – margarínové, stearové a oleinové – dala se tekutá kyselina oleinová tlakem oddělit. Druhé dvě kyseliny posloužily k výrobě svíček.

Celý proces byl za den hotov. Knoty byly po mnohých pokusech vyrobeny z rostlinných vláken, namočené do roztaveného tuku a rukou vyhněteny. Tak dostali kolonisté ručně tvarované stearínové svíčky, kterým chybělo jen vybělení a vyhlazení. Knoty nebyly jistě tak dokonalé jako knoty naše, nasycené kyselinou boritou, které se při hoření dokonale spalují, ale Cyrus Smith vyrobil dva nádherné kratiknoty*³¹ a svíčky pro dlouhé zimní večery byly připraveny.

Práce v Žulovém domě pokračovaly celý měsíc. Teď se z kolonistů stali zámečníci. Zdokonalovali své velmi hrubé nástroje a doplňovali je.

Zhotovili si také nůžky, aby si mohli konečně ostříhat vlasy. Holit se sice nemohli, ale aspoň si přistříhovali brady. Harbert vousy ještě neměl, Nab také ne. Ostatní však byli tak zarostlí, že to výrobu nůžek ospravedlňovalo.

Výroba ruční pilky jim zabrala spoustu času, ale konečně měli nástroj, který pracným pohybováním byl schopen přerušit dřevité pletivo stromů. Pak si vyrobili stoly, židle, skříně i lavice do hlavních místností a do ložnice postele, v nichž jako lůžkoviny byly jen suché mořské traviny. V kuchyni zavěsili police s hliněným nádobím. Pod nimi se velmi pěkně vyjímal cihlová kamna a kámen na mytí nádobí. Nab se zde procházel s vážností chemika, který řídí velkou laboratoř.

Ale truhláře vystřídali brzy tesaři. Nový výtok, vytvořený výbuchem, vyžadoval nyní postavení dvou mostů. Jednoho na planině Výhledu a druhého na pobřeží. Planina i pobřeží byly přetřaty vodním tokem a přes něj bude nyní nutno zřídit přechod, který by usnadnil cestu na sever ostrova. Jinak by kolonisté museli dělat velkou zacházku až k pramenům Červeného potoka. Jednodušší bylo postavit na planině a na pobřeží mosty dlouhé šest až sedm metrů. Jako materiál k nim postačí hrubě otesané kmeny stromů. Byla to práce několika dnů. Mosty byly postaveny a Nab s Pencroffem jich hned využili k návštěvě ústřicové kolonie, objevené už dříve u přesypů. Vzali s sebou hrubě zrobenou káru, která nahradila jejich starou nepohodlnou košatinu, a přivezli v ní několik tisíc ústřic, které nasadili ihned do skal. Vytvořili si tak přirozenou ústřicovou sádku u ústí řeky Díků. Tyto ústřice byly tak výborné, že na ně pak kolonisté chodili skoro každý týden.

Bylo zřejmé, že Lincolnův ostrov, ač prozkoumaný teprve zčásti, opatroval kolonisty vším potřebným. A bylo velmi pravděpodobné, že po prozkoumání neznámých částí, od řeky Díků až po Hadí ocas, budou objeveny další poklady.

Jediná věc ještě trápila kolonisty Lincolnova ostrova. Dusíkatých potravin měli dost, stejně jako potravin rostlinných; měkké kořeny dračince jim dávaly po zkvašení nápoj připomínající pivo a rozhodně lepší než čistá voda. Dovedli si také vyrobit cukr bez cukrové třtiny a bez cukrovky, prostě chytáním javorové mízy. Tento sladký javor roste ve všech krajích mírného pásma a ve velkém množství roste i na ostrově. Dělal si výborný čaj z rostlin nasbíraných na králičí louce a měli také dostatek soli, jediné nerostné součásti potravy. Chyběl jim však chléb.

Možná že se kolonistům někdy podaří nahradit chléb něčím stejně hodnotným. Snad získají mouku z palmy ságové nebo škrob z chlebovníku. Bylo totiž možné, že tento vzácný strom roste v jižní části ostrova. Dosud se s ním bohužel nesetkali.

V této věci pomohla kolonistům náhoda. Je jisté, že by byl Cyrus Smith přes své vzdělání nedovedl udělat nikdy to, co našel Harbert v podšívce své vesty, kterou právě spravoval.

³¹ *Kratiknot byly zvláštní nůžky, kterými se kdysi ustríhávaly knoty hořících svíček.*

Toho dne – venku byl hrozný liják – shromáždili se kolonisté ve velkém sále Žulového domu. Harbert náhle vykřikl:

„Hleďte, pane Smithi, obilné zrnko!“

A ukázal společníkům zrnko, jediné zrnko propadlé dírkou v kapse do podšívky.

Přítomnost zrnka si mohli vysvětlit chlapcovým zvykem z Richmondu, kde krmil holuby, které mu Pencroff opatřil.

„Obilné zrnko?“ zvolal živě inženýr.

„Ano, pant Smithi. Ale jen jedno!“

„To jsme si pomohli, chlapče!“ smál se Pencroff. „Co budeme s jedním zrnkem dělat?“

„Uděláme si z něho chléb,“ řekl vážně Cyrus Smith.

„Chléb, koláče a buchty!“ posmíval se námořník. „Nu, chlebem z tohoto zrnka se neudáváme!“

Harbert, který nepřikládal nálezu žádnou důležitost, chystal se zrnko zahodit, ale Cyrus Smith si zrnko vzal, prohlédl je, a shledav je v pořádku, řekl Pencroffovi :

„Víte, Pencroffe, kolik klasů může vyrůst z jednoho zrna?“

„Myslím, že jeden, ne?“ odpověděl námořník, překvapen takovou otázkou.

„Deset, Pencroffe! A víte, kolik zrn je v klasu?“

„To opravdu nevím.“

„Průměrně osmdesát,“ pokračoval inženýr. „Zasadíme-li toto zrno, dostaneme při první sklizni osm set zrn, která nám dají v druhé sklizni šest set čtyřicet tisíc zrn, ve třetí sklizni pět set dvanáct miliónů a ve čtvrté přes čtyři sta miliard zrn. To je předpoklad.“

Kolonisté mlčky naslouchali. Tato čísla je ohromila. A byla správná.

„Ano, přátelé,“ pokračoval inženýr, „úrodnost přírody stoupá geometrickou řadou. A množení obilného zrna není ještě ničím proti máku, který plodí v makovici třicet dva tisíce zrn, nebo proti tabáku, který má v tobolce tři sta šedesát tisíc semen. Nebýt mnoha příčin, které plodnost rostlin ruší, byla by zanedlouho zeměkoule rostlinami zaplavena.“

Inženýr však výklad ještě neskončil.

„Ještě něco, Pencroffe. Víte, kolik měřic³² obilí představuje čtyři sta miliard zrn?“

„To nevím,“ odpověděl námořník. „Vím jen to, že jsem pořádný hlupák.“

„Nuže počítáme-li sto třicet tisíc zrn na měřici, znamená ono množství zrn více než tři milióny měřic, Pencroffe.“

„Tři milióny?“ zvolal námořník.

„Ano, tři milióny.“

„Za čtyři roky?“

„Za čtyři roky,“ pokračoval inženýr. „A možná že už za dva roky, protože doufám, že tu budeme moci sklízet dvakrát ročně.“

Po těchto slovech nedovedl Pencroff odpovědět jinak než svým obvyklým hurá!

„Udělal jsi velmi důležitý objev, Harberte,“ obrátil se inženýr k chlapci. „V našem postavení má pro nás každá maličkost nesmírný význam. Prosím vás, přátelé, abyste na to nezapomínali.“

„Nezapomeneme na to, pane Smithi,“ odpověděl Pencroff. „A najdu-li někdy zrnko tabáku, které se může rozmnožit třistašedesáttisíckrát, určitě je ne zahodím. A víte, co máme teď ještě udělat?“

„Vypěstovat z tohoto zrnka obilí,“ odpověděl Harbert.

„Ano,“ souhlasil Gedeon Spilett. „A to s náležitou úctou k němu, protože jemu vděčíme za naši příští úrodu.“

„Jen aby vzklíčilo!“ zapochyboval námořník.

„Vzklíčí!“ řekl prostě Cyrus Smith.

Bylo 20. června. Tedy vhodný čas k zasetí jediného zrnka obilí. Napřed mysleli, že je zasadí do hrnce. Pak se však rozhodli, že se spolehnou na přírodu a svěří zrno zemi. Udělali to ještě v týž den a není snad třeba říkat, že to udělali s největší opatrností, aby se věc podařila.

Počasí se trochu zlepšilo. Kolonisté vyšli nad Žulový dům a tam na planině vybrali místo dobře chráněné před větrem, na které se opíralo polední slunce. Místo vyčistili, pečlivě zryli, prohrabali a

³² Měřice je 61,4 litru.

zbavili hmyzu a červů. Na ně navrstvili dobrou ornici, promíšenou vápnem, a kolem postavili plůtek. Do vlhké půdy pak zrno vsadili.

Zdalo se jim, že vsadili základní kámen k nové budově. Pencroffovi to připomnělo den, kdy zapalovali s veškerou opatrností a péčí svou jedinou zápalku. Dnes však šlo o vážnější věc. Trosečníci si mohli k ohni dopomoci různými prostředky, ale žádná lidská ruka by jim byla nenahradila toto obilné zrnko, kdyby bylo zahynulo.

Kapitola 21

NĚKOLIK STUPŇŮ POD NULOU – VÝPRAVA DO MOČÁLU V JIHOVÝCHODNÍ ČÁSTI OSTROVA – POHLED NA MOŘE – ROZHOVOR O BUDOUCNOSTI TICHÉHO OCEÁNU – VVTRVALA PRÁCE LÁČKOVců – CO SE STANE SE ZEMĚKOULÍ – LOV – KACHNÍ BAŽINA

Od tohoto dne se chodil Pencroff denně dívat na to, čemu docela vážně říkal „obilné pole“. A běda škůdcům, které tam našel! Žádný hmyz nemohl čekat námořníkovu milost.

Ke konci června se po dlouhých deštích ochladilo a teploměr by byl ukazoval šest a půl stupně pod nulou.

V den 30. června, který odpovídá 31. prosinci na severní polokouli, byl pátek. Ochladilo se ještě víc. Ústí řeky Díků zamrzlo a s ním i celá hladina jezera. Předtím si kolonisté několikrát přivezli zásoby paliva. Pencroff nečekal, až řeka zamrzne, a přivezl obrovský vor dříví na místo určení. Proud byl neunavitelný motor, kterého kolonisté využívali k dopravě dříví až do chvíle, kdy mráz řeku spoutal. K palivovému dříví připojili ve skladišti také dostatečnou zásobu uhlí, pro které museli jezdit s károu až na úpatí předhoří Franklinovy hory. Teplo z uhlí bylo oceněno hlavně 4. července, kdy teplota klesla na 13°C pod nulou. V jídelně bylo zřízeno druhé ohniště a tam všichni společně pracovali.

Za tohoto chladného počasí si Cyrus Smith pochvaloval nápad zavést do Žulového domu proud vody z Grantova jezera. Tento proud vycházel z jezera pod čarou ledu, sestupoval starým výtokem, nikdy nezamrzal a plnil vnitřní nádrž postavenou v zadní části skladiště. Přebytek vody odtékal studnou do moře.

V této době bylo dokonalé sucho, a proto se dobře oblečení kolonisté rozhodli věnovat jeden den výzkumu části ostrova mezi řekou Díků a Drápem. Byl to rozsáhlý bažinatý kraj, kde bude jistě příležitost k lovu, protože se to tam hemžilo vodním ptactvem.

Museli počítat s celým dnem, neboť je čekala cesta na vzdálenost asi sedmnácti kilometrů a zpět. Protože šlo zároveň o poznání dosud neprozkoumané části ostrova, zúčastnili se výpravy všichni. Tak 5. července v šest hodin ráno za svítání vyrazili Cyrus Smith, Gedeon Spilett, Harbert, Nab a Pencroff na cestu, ozbrojeni luky a šípy, oky a oštěpy, opatření i dostatečnou zásobou potravin. Opustili Žulový dům, vedeni Topem, který pobíhal před nimi.

Šli nejkratší cestou, která vedla přes zamrzlou řeku Díků.

„Led ovšem nenahradí opravdový most,“ poznamenal Gedeon Spilett.

Stavba „opravdového mostu“ byla tedy pojata do plánu příštích prací.

Kolonisté dnes poprvé vkročili na pravý břeh řeky Díků a pustili se do krásných a rozlehlých jehličnatých lesů, pokrytých teď sněhem.

Neušli ani kilometr, když Top vyplašil z podrostu rodinu čtvernožců, kteří tam byli schováni a které Topův štěkot zahnal na útěk.

„Řekl bych, že to jsou lišky,“ zvolal Harbert, pozorující zvířata na útěku.

Zvířata vypadala opravdu jako lišky, ale byla značně velká a vydávala temný štěkot, kterým se zdál udiven i Top, poněvadž se zastavil a dal tak rychlým zvířatům možnost zmizet.

Pes byl překvapen plným právem, protože neznal přírodopis. Lišky však prozradily svůj druh štěkotem, šedě ryšavou srstí i černým ocasem s bílou skvrnou na konci. Harbert v nich poznal onen druh, který žije v Chile, na Falklandských ostrovech a na jihoamerických březích mezi třicátou a čtyřicátou rovnoběžkou. Harbert velmi litoval, že Top žádnou z těchto psovitých šelem nechtyl.

„Jsou snad k jídlu?“ ptal se Pencroff, který se díval na všechny představitele ostrovní zvěře jen z jednoho hlediska.

„Ne,“ odpověděl Harbert. „Přírodovědci dosud přesně nevědí, zda mají tyto šelmy zornici denní či noční a zda by neměly být zařazeny spíše mezi psy než mezi lišky.“

Cyrus Smith se musel usmát chlapcovým úvahám, které však svědčily o jeho vážném zájmu o přírodní vědy. Námořník se ihned přestal o lišky zajímat, když je nemohl zařadit do třídy jedlých zvířat. Připomněl jen, že budou-li mít jednou v Žulovém domě drůbežárnu, budou se muset zajistit

proti možné návštěvě těchto čtvernohých lupičů. V tom s ním všichni souhlasili.

Obr. 36 – Dnes poprvé vkročili na pravý břeh řeky Díků.

Jakmile obešli mys jižně od ústí řeky, octli se kolonisté na dlouhém pobřeží, omývaném už širým mořem. Bylo osm hodin. Nebe bylo čisté, jak to bývá za dlouhých mrazů, ale kolonisté se zahřáli dlouhou cestou a chladem vůbec netrpěli. Bylo ostatně bezvětří, při kterém je i velmi nízká teplota snesitelná. Z oceánu vyšlo zářivé slunce – zatím ještě bez tepelných účinků – a jeho kotouč se chvěl přímo nad obzorem. Oceán tvořil klidnou modrou plochu jako Středozemní moře za čistého nebe. Mys Dráp, zakřivený jako jatagan*³³, rýsoval se jasně asi sedm kilometrů na jihovýchod. Vlevo byl okraj bažiny ostře přerušen malým výběžkem, který byl slunečními paprsky zbarven ohnivě rudě.

V těchto místech byl záliv Unie otevřen do širého moře, takže by v něm nebyla žádná loď našla úkryt před východním větrem. Na pobřeží neležel jediný balvan. Klidné moře, nezčeřené snad žádnou mělčinou, prozrazovalo svou stejnou barvou bez jediného žlutavého místa a bez jediného úskalí, že se tyto břehy svažují příkře do moře a spadají v oceánu do hlubokých propastí. V pozadí na západě se rýsovaly ve vzdálenosti asi sedmi kilometrů první stromy lesa Divokého západu. Kraj vypadal spíš jako břehy Antarktidy, zpustošené kdysi ledovcem. Kolonisté se zde zastavili k přesnídávce. Zapálili si oheň ze suchých chaluh a Nab připravil studené maso s několika číškami oswegského čaje.

Při jídle se kolonisté rozhlíželi. Tato část Lincolnova ostrova byla zcela neplodná a ostře se lišila od západní části. Novináře napadlo, že kdyby je byla náhoda zanesla s balónem na toto pobřeží, byli by si udělali o svém příštím bydlišti zoufalou představu.

„Myslím, že tady bychom se byli na pobřeží nedostali,“ mínil inženýr.

„Je zde hluboké moře a ani jediné skalisko, na kterém bychom se mohli zachytit. Před Žulovým domem je ostrůvek a úskalí, což dává možnost záchrany. Tady je jen mořská propast.“

„Je divné,“ řekl Gedeon Spilett, „že tak malý ostrov má tak odlišné části. Takové rozdíly ve vzhledu najdeme obvykle jen na rozlehlých pevninách. Člověk by řekl, že západní část Lincolnova ostrova je omývána teplými proudy Mexického zálivu a břehy severní a severovýchodní že se táhnou podle nějakého arktického moře.“

„Máte pravdu, Spilette,“ odpověděl Cyrus Smith. „Mně to také bylo divné. Tento ostrov je záhadný svým tvarem i svou přírodou. Jsou zde ukázky všech krajinných typů pevniny a nebyl bych nijak překvapen zjištěním, že ostrov byl kdysi součástí pevniny.“

„Cože? Součástí pevniny uprostřed Tichého oceánu?“ zvolal Pencroff.

„Proč ne?“ pokračoval inženýr. „Vždyť Austrálie, Nové Irsko a to, co angličtí zeměpisci nazývají Australasií, ve spojení se souostrovími Tichého oceánu, to vše mohlo být kdysi šestým dílem světa, právě tak důležitým jako Evropa, Asie nebo Afrika. Já jsem stejně přesvědčen, že všechny ostrovy rozseté po tomto širém oceánu nejsou ničím jiným než vrcholky hor dnes potopené pevniny, která tu kdysi v předhistorických dobách z vod vystupovala.“

„Jako kdysi Atlantis*³⁴.“ doplnil ho Harbert.

„Ano, chlapče, existovala-li ovšem.“

„A Lincolnův ostrov že by byl částí této pevniny?“ ptal se Pencroff.

„Je to pravděpodobné,“ odpověděl Cyrus Smith. „jen tím si můžeme vysvětlit různost ostrovních částí.“

„A velký počet zvířecích druhů, které jsme tu našli,“ dodal Harbert.

„Ano, chlapče,“ souhlasil inženýr. „Tys mi vnukl další důkaz k potvrzení mého názoru. Je jisté, že jsme na ostrově zjistili velké množství zvířat nejrůznějších druhů. Z toho pro mne vyplývá důkaz, že Lincolnův ostrov byl kdysi součástí pevniny, která pomalu klesala pod hladinu Tichého oceánu.“

„Ale pak by jednoho dne,“ prohlásil nepřesvědčený ještě námořník, „mohly zmizet i poslední zbytky této pevniny a mezi Amerikou a Asií by nezůstalo nic.“

„Ano,“ souhlasil Cyrus Smith. „Vzniknou však jiné pevniny, na nichž už pracují miliardy a miliardy drobných živočichů.“

³³ Jagatan je zakřivená turecká šavle.

³⁴ Atlantis je bájná pevnina na místě dnešního Atlantského oceánu, která tvořila most mezi Evropou, Afrikou a Amerikou.

„Co je to za zedníky?“ ptal se Pencroff.

„Láčkovci, kterým říkáme korály. To oni vytvořili ostrov Clermont-Tonnerre, atoly a nesčetné korálové ostrovy Tichého oceánu. Jsou to živočichové tak malí, že teprve čtyřicet šest miliónů těchto láčkovců váží 60 miligramů, a přece z mořských solí, z pevných látek v mořské vodě a z vápna vytvářejí vápnitou hmotu a z ní budují mohutné podmořské stavby, které se tvrdostí a pevností vyrovnávají žule. Kdysi v prvních dobách naší zeměkoule vytvářela příroda pomocí ohně celé vyvřelé pevniny. Dnes však přenechala tuto práci mikroskopickým zvířátkům, protože sopečná činnost zemského nitra už ustává. Dokazují to četné vyhaslé sopky na povrchu zemském. A já věřím, že během staletí promění dlouhé generace láčkovců Tichý oceán v rozsáhlou pevninu, kterou budou obývat a civilizovat nové lidské generace.“

„Ach, to bude trvat dlouho!“ vzdychl si Pencroff.

„Příroda má dost času,“ odpověděl inženýr.

„Ale k čemu nové pevniny?“ ptal se Harbert. „Zdá se mi, že dnešní rozsah pevnin lidstvu stačí, a příroda nedělá nic zbytečného.“

„Zbytečnosti nedělá,“ pokračoval inženýr. „Pokusím se vysvětlit nutnost nových pevnin v budoucnosti, především v tropickém pásmu korálových ostrovů. Tohle vysvětlení se mi zdá docela pravděpodobné.“

„Posloucháme, pane Smithi,“ řekl Harbert.

„Řeknu vám, jak si to představuji. Učenci připouštějí, že i naše zeměkoule jednou dožije. Správněji, že jejím ochlazením bude znemožněn živočišný i rostlinný život. Nemohou se jen shodnout na příčinách tohoto ochlazení. Někteří myslí, že ochlazení bude způsobeno po miliónech let poklesem teploty Slunce. Jiní tvrdí, že Země vychladne tím, že se sníží její vnitřní teplo, které má na teplotu Země větší vliv, než se obvykle myslí. Já se přikláním k druhé domněnce, vycházejí ze skutečnosti, že i Měsíc je vychladlým tělesem, ač na něj vysílá Slunce neustále své teplo. Měsíc tedy vychladl proto, že v něm vyhasl vnitřní žár, který dostala do vínku všechna nebeská tělesa. Ať už je příčina jakákoli, naše zeměkoule jednou vychladne, ovšem toto ochlazování bude velmi pomalé. Co se stane pak? V době více nebo méně vzdálené budou i dnešní mírná pásma stejně neobyvatelná jako dnešní kraje polární. Lidé i zvířata se budou stěhovat na místa oteplovaná ještě Sluncem. Dojde k obrovskému stěhování. Evropa, střední Asie a Severní Amerika budou pozvolna opouštěny stejně jako Austrálie a jižní část Jižní Ameriky. Rostlinstvo se stáhne k rovníku spolu s živočištvem. Nejvíce se zalidní střední část rovníkové Ameriky a Afriky. Laponci a Eskymáci najdou klimatické podmínky severních moří na březích Středozemního moře. A kdo by mohl tvrdit, že tropické pásmo nebude příliš malé k obživě všeho lidstva? Předvídavá příroda však zajišťuje už dnes v rovníkovém pásmu základy nových pevnin a pověřila touto stavbou právě láčkovce. Častokrát jsem o tom přemýšlel, přátelé, a jsem přesvědčen, že tvář naší zeměkoule se úplně změní vyzdvížením nových pevnin a potopením starých a že v příštích staletích budou noví Kolumbové objevovat ostrovy Chimborazo, Himálaj nebo Montblank, zbytky zatopené Ameriky, Asie a Evropy. Ale i nové pevniny se stanou jednou neobyvatelnými. Zemské teplo zmizí jako teplo mrtvého těla a s ním, když ne navždy, tedy určitě dočasně, zmizí na Zemi i život. Naše zeměkoule zemře, aby však jednou slavným vzkříšením vešla do nového života za jiných podmínek. Ach, vidím, přátelé, že prostí láčkovci mě zavedli až k pokusu o prorokování budoucnosti!“

„Myslím, Cyrusi, že tyto teorie nejsou proroctvím a že se jednoho dne uskuteční,“ řekl Gedeon Spilett.

„To je všechno hezké,“ ozval se pozorně naslouchající Pencroff, „ale můžete nám říci, vznikl-li Lincolnův ostrov prací korálů?“

„Ne,“ odpověděl Cyrus Smith. „Je původu sopečného.“

„Pak tedy jednoho dne také zmizí.“

„To je možné.“

„Doufám, že už tady nebudeme.“

„Uklidněte se, Pencroffe,“ chlácholil námořníka inženýr. „Opravdu tu nebudeme. Nemáme chuť zemřít na ostrově a jistě se odtud jednou dostaneme.“

„Ale pro jistotu se tady zařizujeme jako na věčné časy,“ řekl Gedeon Spilett. „Nedělejme nic

polovičatě!“

Tím hovor skončil. Po přesnídávce vyrazili kolonisté na další cestu a dostali se až k okraji močálů.

Byla to krajina sahající až k pobřežnímu ohybu na jihovýchodě a mohla mít rozlohu aspoň sedmdesáti čtverečních kilometrů. Půda byla vytvořena z hlinitokřemičitého bahna, promíšeného zbytky rostlin. Její povrch byl pokryt žabím vlasem, sítinou, ostřicí a skřípinou, tu a tam mechovitě hustými trsy trávy. Na mnoha místech zářily na slunci zmrzlé bažiny. Ani déšť, ani nějaká řeka, zmohutnělá náhlým přívalem, nemohly močály napájet. Byly udržovány – jak se o tom kolonisté přesvědčili i prosakováním spodních vod. Museli také počítat s tím, že v letní době žijí v bažině jistě i zárodky bahenní zimnice.

Nad rostlinstvem stojatých vod přeletovala hejna ptáků. Lovci z povolání by tady nebyli ztratili jediný výstřel. Divoké kachny, čírky a sluky tu žily v celých hejnech a byly tak důvěřivé, že se k nim lovci mohli lehce přiblížit. Rána z brokovnice by byla zasáhla tucet ptáků najednou, tak byla jejich hejna hustá.

Kolonisté se pokusili srážet ptáky šípy. Výsledek lovu byl slušný. Šípy mají tu výhodu, že svou nehlučností neplaší ostatní ptactvo, kdežto rána z pušky by byla rozehnala ptáky do všech koutů bažiny. Lovci se pro dnešek spokojili jen tuctem kachen. Byl to druh, který měl bílé tělo se skořicovou páskou, zelenou hlavu, černá, bílá a ryšavá křídla a plochý zobák. Harbert v nich poznal druh zvaný lžičák. Top obratně donášel zasažené ptáky, jejichž jménem pokřtili kolonisté celou bažinu na Kachní bažinu. Tak získali značnou zásobu vodní zvěřiny. V budoucnosti budou Kachní bažiny využívat víc a pokusí se kachny buď ochočit, nebo aklimatizovat na Grantově jezeře, aby tak měli zásobárnu kachního masa blíž po ruce.

K páté hodině navrhl Cyrus Smith, aby se vrátili domů. Přešli Kachní bažinu a po ledě i řeku Díků.

V osm hodin se vrátili do Žulového domu.

Kapitola 22

PASTI – LIŠKY – PEKARI – ZMĚNA VĚTRU – SNĚHOVÉ BOUŘE – KOŠÍKÁŘI – NEJVĚTŠÍ ZIMNÍ MRAZY – KRYSTALIZACE JAVOROVÉHO CUKRU – TAJEMSTVÍ STUDNY – CHYSTANÉ PRŮZKUMY- OLOVĚNÁ KULKA

Mrazy trvaly až do 15. srpna, aniž však překročily dosud nejnižší teplotu. Za klidného počasí se mrazy snášely docela dobře, ale jakmile se zvedl vítr, trpěli nedostatečně oděni kolonisté zimou. Pencroff jen litoval, že na ostrově není několik rodin medvědů, jejichž kožešiny by si vážil více než kůže tulení a liščí.

„Medvědi jsou moc dobře oblečení,“ prohlásil. „A toužím jen po jedné věci: vypůjčit si od nich na zimu teplý plášť, který nosí na těle.“

„Možná že by s tím medvědi nesouhlasili,“ smál se námořníkovi Nab. „Nejsou to svatí Martinové³⁵, Pencroffe!“

„Dovedl bych je přinutit, Nabe,“ řekl na to samolibě Pencroff.

Tyto šelmy však na ostrově nežily, nebo se kolonistům aspoň neukazovaly.

Harbert, Pencroff a novinář nakladli pasti na planině Výhledu při okraji lesa. Námořník soudil, že každé zvíře bude dobré, ať už to je hlodavec nebo masožravec. Prostě každé, které vlezle do pasti, bude v Žulovém domě vděčně přijato.

Pasti byly docela jednoduché. Do země byly vyhloubeny jámy a překryty větvemi a listím. Na dno byla uložena návnada, jejíž vůně měla zvířata přilákat. To bylo vše. Jámy nekopali kolonisté náhodně, nýbrž na místech, která prozrazovala časté přecházení zvěře. Denně pak pasti navštěvovali a už během prvních dnů chytili tři lišky, s kterými se poprvé setkali na pravém břehu řeky Díků.

„Ach, tady jsou jen lišky!“ naříkal Pencroff, když přinesl třetí úlovek. „Zvířata, která nejsou k ničemu.“

„Ba ne,“ odporoval mu Gedeon Spilett. „Jsou přece jen k něčemu dobrá.“

„K čemu?“

„Jako vnadidla na jiná zvířata.“

Novinář měl pravdu a do pastí potom lícili maso chycených lišek.

Námořník vyráběl také ze sítinových rostlin oka, do kterých nachytal víc kořisti než do pastí. Zřídka kdy minul den, aby se v oku nenašel králík. Byli to sice stále jen králíci, ale Nab různými omáčkami zpestřoval jídelní lístek tak, že si kolonisté nestěžovali.

V druhém týdnu srpna však daly pasti kolonistům přece jen jinou zvěřinu než lišky. Byl to druh divokých prasat, která spatřili kolonisté u severní části jezera. Pencroff se nemusel ptát, hodí-li se k jídlu či nikoli. To bylo zřejmé už z toho, jak byli podobni americkým i evropským prasatům.

„Říkám ti, Pencroffe, že to nejsou prasata!“ prohlašoval Harbert.

„Ale jdi, chlapče!“ řekl námořník, když vytahoval zvíře z jámy za malý přívěsek, který mu sloužil za ocas. „Jen mi nech mou víru, že to jsou prasata!“

„Proč?“

„Protože mi to dělá radost.“

„To máš prasata tak rád?“

„Nesmírně, chlapče! Především pro jejich kýty. Škoda jen, že nemají osm nohou místo čtyř. To bych je měl ještě raději.“

Pencroffovo prase byl pekari, který patří do téže čeledi jako naše prasata. Jeho znakem je tmavá barva. Neměl však ony kly, jaké mají naše divoká prasata. Pekari žije zpravidla v tlupách a v této části ostrova jich bylo zřejmě hodně. Byli od rypáku až po ocas požitelní a Pencroff od nich nic jiného nechtěl.

K patnáctému srpnu se počasí náhle změnilo. Vítr se stočil k severozápadu. Teplota o několik stupňů stoupla a vzdušné páry se počaly srážet ve sníh. Celý ostrov se pokryl bílou pokrývkou a

³⁵ Podle legendy potkal jednou sv. Martin polonahého žebráka. Přetl tedy mečem svůj plášť a polovinu daroval žebrákovi.

ukázal se kolonistům ve zcela jiné podobě. Sněžilo po tři dny a sněhu napadlo přes půl metru.

Vítr nabyl největší síly a do Žulového domu zaléhalo hučení moře mezi skalisky. Na mnohých místech pobřeží se tvořily vzdušné víry se sloupy sněhu, které připomínaly tornáda, napadající a bořící i budovy. Ze severozápadu přicházející smršť však mýjela ostrov kosa a umístění Žulového domu chránilo kolonisty před jejím přímým zásahem.

Obr. 37 – Vytahoval zvíře z jámy za malý přívěšek

Za těchto sněhových bouří, stejně prudkých jako v polárních krajích, nevycházeli kolonisté po pět dnů ven, ač měli všichni chuť podívat se ze Žulového domu, kde zůstali zavření až do 25. srpna. Naslouchali vichřici, jejímž řáděním musel Leskovčí les nesmírně trpět. Mnoho stromů bylo bezpochyby vyvráceno, ale Pencroff se utěšoval, že má aspoň ušetřenou práci.

„Vítr dělá dřevorubce, jen ho nechme!“ opakoval.

Neměli ostatně žádnou možnost bránit mu v tom.

Teď teprve všichni kolonisté děkovali osudu, že jim opatřil tak pevné a bezpečné bydliště. Hlavní proud vděčnosti se nesl samozřejmě k Cyrusi Smithovi.

Ten však objevil jenom jeskyni vytvořenou už přírodou. Tady teď byli v bezpečí a bouře je nemohla zasáhnout. Kdyby si byli na planině Výhledu postavili dům z cihel a ze dřeva, nebyl by

jistě takovým vichřicím mohl vzdorovat. Co se Komína týče, stačilo slyšet hukot vln a bylo jasné, že tyto prostory napadené teď rozzuřeným mořem jsou naprosto neobyvatelné; vždyť tam řádila voda, která se převalila přes ostrůvek Spáasy. Ale tady, v Žulovém domě ve skále, do které nemohl ani vítr, ani voda, neměli se čeho bát.

Za těchto dnů však kolonisté nijak nezaháleli. Dříví a prken měli ve skladišti dost, a tak se pomalu zařizovali nábytkem. Vyrobili si stoly a židle opravdu pevné, protože materiálu měli dostatek. Byl to nábytek trochu hrubý, svým vzhledem to jméno ani neopravňující, ale byl pýchou Naba i Pencroffa, kteří by jej byli nevyměnili ani za nejkrásnější nábytek na světě.

Pak se z truhlářů stali opět košíkáři, kteří měli úspěch i v této nové činnosti. Kolonisté našli totiž na severním cípu ostrova rozsáhlé vrboviště, porostlé vrbou nachovou. Před obdobím dešťů si nařezali zásobu vhodných prutů a po krátké přípravě jich použili k svému užitku. První výrobky byly sice nevzhledné, ale díky chápavosti a inteligenci dělníků a jejich vzpomínkám na košíkářské výrobky stala se kolonie brzy majitelkou obstojných košíků a košů různé velikosti. Vše bylo uloženo do skladiště a Nab tam koše naplnil především zásobami jedlých semen, kořínků a dračincových kořenů.

V posledním týdnu srpna se počasí opět změnilo. Teplota náhle klesla a bouře se ztišila. Kolonisté se podívali ven. Na pobřeží leželo půl metru sněhu, který však byl na povrchu zmrzlý, takže se po něm dalo bez námahy chodit. Cyrus Smith a jeho přátelé pak vystoupili na planinu Výhledu.

Jaká změna! Dosud zelené, převážně jehličnaté lesy zmizely pod bílou pokrývkou. Celý kraj byl bílý, od vrcholku Franklinovy hory až po pobřeží. Bílé lesy, louky, jezero i řeka. Voda řeky Díků tekla pod ledovou klenbou, praskající a hřmotně pukající při každém přílivu a odlivu. Přes zamrzlé jezero přeletovali četní ptáci – kachny, sluky a alky. Bylo jich tam na tisíce. Skály, kterými protékal k pokraji planiny nový jezerní výtok, byly plné ker. Jako by voda vytékala z nestvůrného okapu, tvarovaného s fantazií renesančního umělce. Zjistit míru škod, které způsobila lesu vichřice, bude možno tehdy, až roztaje nesmírná sněhová přikrývka.

Gedeon Spilett, Pencroff a Harbert si zašli prohlédnout pasti. Našli je pod sněhem jen s námahou. Museli dávat pozor, aby sami do některé nespadli.

Bylo by to nebezpečné a pokořující, kdyby lovec spadl do vlastní pasti. Ale pasti byly prázdné. Nepadlo do nich žádné zvíře, ač kolem dokola byly četné stopy, z nichž některé ukazovaly i výrazné otisky drápů. Harbert dokonce prohlásil, že některé stopy ukazují na kočkovité šelmy, což potvrzovalo inženýrovo přesvědčení, že na Lincolnově ostrově jsou i nebezpečné šelmy. Tato zvířata obývají asi hustý les Divokého západu, a puze hladem, odváží se teď až na planinu Výhledu. Možná že vycítila obyvatele Žulového domu.

„Co to však může být za kočkovité šelmy?“ ptal se Pencroff.

„Jsou to tygři,“ odpověděl Harbert.

„Myslel jsem, že tato zvířata žijí jen v teplých krajích.“

„V Novém světě byli zjištěni tygři v pásmu od Mexika až k pampám u Buenos Aires. A protože Lincolnov ostrov leží na téže šířce jako La Plata, nemůžeme se přítomnosti tygrů tady divit.“

„Dobrá, dobrá, dáme si pozor!“ odpověděl Pencroff.

Za trvale teplého počasí začal sníh brzy tát. Počalo pršet a působením deště sněhová pokrývka rychle mizela. Přes špatné počasí doplňovali si kolonisté zásoby jedlých semen, dračincových kořenů a javorového cukru. Z králíkárn pak nosili králíky, aguti a klokany. Za těchto výprav zjistili, že v lese bylo mnoho stromů poslední vichřicí vyvráceno. Nab s námořníkem byli také s károu několikrát u ložiska uhlí, aby několika tunami doplnili zásoby paliva.

Přitom zjistili, že komín jejich hrnčířské pece byl vichřem sražen nejméně o dva metry.

Stejně jako zásoby uhlí byly obnoveny i zásoby dříví. Kolonisté využili uvolněné řeky k dopravě několika vorů. Museli stejně počítat s tím, že zimní období ještě neskončilo.

Navštívili také Komín a mohli si jen blahopřát, že tam za oné bouře nemuseli být. Našli totiž zřejmé stopy rozzuřeného moře. Vlny zdvižené na širém oceánu vichřicí převalily se přes ostrůvek Spáasy, napadly chodby Komína a zanesly je pískem a chaluhami. Zatímco Harbert, Nab a Pencroff chodili na lov, čistil Cyrus Smith se Spilettem Komín. Obnovili také pece a kovářnu, poměrně

uchované tím, že byly zaneseny pískem.

Zásoby paliva nebyly doplněny zbytečně. Kolonisté se s mrazy ještě nerozloučili. Je známo, že na severní polokouli se projevuje únor značným poklesem teploty. A na jižní polokouli je tím význačný konec srpna.

K 25. srpnu se po nových deštích a sněhu stočil vítr k jihovýchodu a znovu se silně ochladilo. Inženýr odhadoval teplotu na 22° C pod nulou. Ostrý vítr činil tento mráz nesnesitelným. To trvalo několik dní. Kolonisté se museli v Žulovém domě znovu zabednit. Protože byly okenice neprodyšně uzavřeny a ponechán jen malý otvor pro výměnu vzduchu, stoupla spotřeba svíček. Aby je ušetřili, svítili si kolonisté většinou ohněm z krbu, v němž nešetřili palivem. Občas někdo sestoupil na pobřeží mezi kry nakupené tam s každým přílivem. Ale brzy se vraceli zpět, přičemž se zmrzlýma rukama zachycoval žebříku jen s největším úsilím a sebezapřením, protože za mrazů pálily příčky žebříku jako oheň.

Bylo však nutno využít i volných chvil v Žulovém domě. Cyrus Smith se tedy pustil do práce, kterou bylo možno dělat doma.

Víme už, že kolonisté měli zásoby cukru získaného z javorů. Stačilo zachycovat javorovou mizu do nádob a používat jí k nejrůznějším účelům, tím spíše, že šťáva časem zbělela a měnila se v sirup.

Cyrus Smithovi to nestačilo. Jednoho dne ohlásil kolonistům, že se z nich stanou cukrovarníci.

„Cukrovarníci?“ divil se Pencroff. „Není to však řemeslo trochu horké?“

„Velmi horké,“ přisvědčil inženýr.

„To se nám právě hodí,“ liboval si námořník.

Představa rafinace cukru je nezbytně spojena s představou cukrovarů, strojů a dělníků. A přece ke krystalizaci javorové šťávy stačilo vyčistit ji zcela prostými prostředky. Jali ji do velkých nádob, postavili nad oheň a odpařovali tak dlouho, až z ní vystoupila pěna. Od té chvíle počala houstnout. Nab ji stále míchal dřevěnou vařečkou, aby usnadnil odpařování a zabránil zároveň vzniku přiboudliny.

Po několika hodinách vaření na prudkém ohni, který dělal dobře cukrovarníkům i vařené šťávě, změnila se šťáva v hustý sirup. Ten pak nalili do hliněných forem různých tvarů, vypálených předem v kuchyňských kamnech.

Druhého dne vytvořil zchladlý sirup bochníky a kostky. Byl to cukr sice trochu nahnědlý, ale jinak téměř čirý a velmi chutný.

Mrazy trvaly až do poloviny září. Kolonisté už trpěli dlouhým vězením. Denně sice vycházeli ven, ale dlouho tam nevydrželi. Tak pracovali většinou doma a hovořili přitom. Cyrus Smith poučoval své přátele o všem a ukazoval jim, jak lze využít vědy prakticky. Kolonisté neměli knihovnu, ale inženýr byl stále otevřenou knihou, schopnou poskytnout poučení o všem, knihou, v níž nacházeli odpovědi na všechny otázky a v níž tedy listovali velmi často. Čas plynul a stateční kolonisté nejevili žádný strach z budoucnosti.

Byl však už čas, aby jejich zimní vězení skončilo. Všichni už toužili když ne po teplém období, aspoň po ukončení mrazů. V teplejším oblečení by byli mrazům vzdorovali a pokusili se o vycházku k přesypům nebo ke Kachní bažině. Zvěřina byla na dosah ruky a lov by byl jistě úspěšný. Ale Cyrus Smith trval na tom, aby si každý šetřil zdraví, protože kolonie potřebovala každou paži. Jeho rad všichni uposlechli.

Nutno říci, že po Pencroffovi jevil nejmenší trpělivost Top. Věrný pes byl v Žulovém domě velmi stísněný. Pobíhal z místnosti do místnosti a projevoval tak svou vězeňskou nudu.

Cyrus Smith si přitom všiml, že pokaždé, když se Top přiblížil k studni spadající do moře a přikryté teď košatinou, vyražel podivné vrčení. Častokrát se pokoušel vstřít tlapku pod košatinu, jako by ji chtěl odsunout. Pak štěkával zvláštním způsobem, v němž se projevovala zlost a neklid.

Inženýr ho mnohokrát pozoroval. Co to v té studni je, co tak vzrušuje toto inteligentní zvíře? Bylo jisté, že studna ústí do moře. Nerozvětzuje se dole v ostrovním masívu. Není snad spojena s jinými jeskyněmi? Nepřichází se do studny nadýchat nějaký mořský tvor? Inženýr nevěděl, co si o tom myslet, a nemohl se ubránit nejpodivnějším představám. Byl zvyklý pouštět se ve vědeckých otázkách hodně daleko, ale sám sobě měl za zlé, že se pouští stejně daleko i v otázkách záhadných a

nadpřirozených. Jak si však vysvětlit, že Top, který nikdy neztrácel čas štěkáním na měsíc, stále vyšetřoval čichem i sluchem tuto studnu! Muselo tam něco být, co budilo Topův neklid. Chování psa znepokojovalo inženýra víc, než si sám přiznával.

Se svými obavami se světil jen Gedeonu Spilettovi. Pokládal za vhodnější nezneklidňovat své přátele podezřením, které v něm rostlo a které mohlo být jen důsledkem Topových vrtochů.

Konečně mrazy povolily. Nastaly deště, sněhové vichřice a přeháňky. Ani ty však netrvaly dlouho. Led roztál, sníh zmizel. Planina, pobřeží a břeh řeky se staly opět dostupnými. Návrat jara kolonisty velmi potěšil a brzy v Žulovém domě trávili jen čas jídla a spánku.

V druhé polovině září hodně lovili a to přimělo Pencroffa k nové žádosti o pušku, kterou mu Cyrus Smith slíbil. Inženýr ovšem věděl, že bez speciálních nástrojů si nemohou střelnou zbraň vyrobit, a proto tuto práci stále odkládal. Harbert a Spilett se ostatně stali tak obratnými lučištníky, že zasahovali s jistotou dostatečné množství leskovců, holubů, klokanů, kabií, kachen, sluk a dropů. Uminěný námořník však stále nebyl spokojen a prohlašoval, že ho uspokojí jediné puška. Gedeon Spilett ho v tom podporoval.

„Žijí-li na ostrově nebezpečné šelmy,“ říkal, „musíme je vyhubit. Jednou se nám to stane nezbytným úkolem.“

V této době však víc než otázka pušky zaměstnávala Cyruse Smithe otázka šatů. Oděvy sice zimu přečkaly, ale druhé zimy se už nedočkají. Kolonisté si museli opatřit za každou cenu zvířecí kůže a srst přežvýkavců, a protože měli na ostrově muflony, šlo nyní o to, jak si ochočit stádo muflonů pro potřebu kolonie. Znamenalo to zřídit ohradu pro domácí zvířata a kurník pro drůbež, prostě založit v některé části ostrova hospodářství. To chtěl udělat inženýr v létě.

Přitom bude nutno vzhledem k příštím opatřením prozkoumat dosud neznámé části ostrova, především rozsáhlé lesy, které se táhly na pravém břehu řeky Díků od jejího ústí až na Hadí poloostrov a po celém západním pobřeží. Taková cesta však vyžaduje pěkné počasí, a tak to trvalo ještě měsíc, než mohla být výprava uskutečněna.

Čekali na to s velkou netrpělivostí, protože v té době se stalo něco, co touhu po poznání ostrova ještě zvýšilo.

Bylo 24. září. Toho dne se šel Pencroff podívat na pasti, které stále líčil. V jedné z nich našel tři zvířata, jež přišla kolonii velmi vhod. Byla to samice pekariho s dvěma mláďaty.

Pencroff se vrátil do Žulového domu rozradostněn úlovkem a jako obvykle svou kořist hned každému ukazoval.

„Pojďte sem, pane Smithi!“ volal. „Uděláme velkou hostinu. Pojďte se podívat, pane Spilette, to si pochutnáte!“

„Na hostinu si dám vždycky říci,“ odpověděl novinář. „Ale čím nás pohostíte?“

„Selátkem.“

„Opravdu selátkem, Pencroffe? Když jsem vás slyšel, myslel jsem, že nesete koroptvičku s lanýží.“

„Cože?“ zvolal Pencroff. „Snad byste nad selátkem neohrnoval nos?“

„Ale ne,“ řekl bez nadšení novinář. „Jestliže nás ovšem neklamete...“

„Dobře, dobře, pane novináři,“ mračil se Pencroff, který nerad slyšel námitky proti svým úlovkům. „Nějak jste zpychl. Když jsme tu před sedmi měsíci ztroskotali, byl byste býval šťastný, kdybych vám byl nabídl takovou pečínku.“

„Nu, nu,“ chlácholil ho novinář, „víte přece, že člověk je tvor nedokonalý a vždy nespokojený.“

„Doufám, že se Nab vyznamená,“ pokračoval Pencroff. „Hleďte! Těmto dvěma malým pekariům není víc než tři měsíce. Budou mít maso měkké jako křepelky. Pojď, Nabe! Dohlédnu na pečení sám.“

A námořník odešel s Nabem do kuchyně, aby se zúčastnil přípravy hostiny.

Nab skutečně připravil z malých pekariů nádherné jídlo, přidal klokaní polévku, uzenou kýtu, sosnová semena a, nápoj z dračince a oswegský čaj. Prostě vše, co měl nejlepšeho. Mezi tím vším byla ovšem dušená selata.

V pět hodin bylo v Žulovém dolně prostřeno k obědu. Na stole kouřila klokaní polévka. Vše bylo výtečné. Po polévce přišli pekariové, které Pencroff sám rozřezal a nabídl soustolovníkům po

obrovské porci. Selátka byla opravdu výborná. Pencroff hltal svou porci s nesmírnou chutí. Náhle však vyrazil prudké zaklení.

„Co je?“ ptal se Cyrus Smith.

„Já... já... si zlomil o něco zub!“ odpověděl námořník.

„Asi o kámen v mase těch vašich selátek!“ řekl Gedeon Spilett.

Obr. 38 – „Já... já... si zlomil o něco zub!“

„Asi...“ souhlasil Pencroff a vyňal z úst předmět, který ho připravil o jednu stoličku. Nebyl to však kámen... Byla to olověná kulka!

Konec prvního dílu

